

LETO XXV. ŠT 32 (1191) TRST, GORICA
ČETRTEK, 13. AVGUSTA 2020

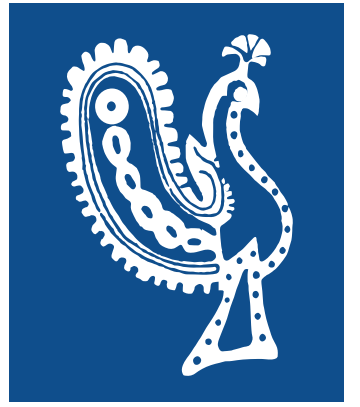
CENA 1,20€
www.noviglas.eu

TAXE PERCUE TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA, ITALY

SETTIMALE
Poste italiane S.p.a.
Spedizione in abbonamento postale D.L. 353/2003
(conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma1, NE/PD ISSN 1124-6596
Contiene I.P.

NOVI GLAS

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV
KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Str. 13 / Salzburg
Drago Jančar je prejel
avstrijsko državno nagrado

Str. 14 / Opčine
Razburljiva privlačnost
Drage

Str. 19 / Gorica
Spomin na 13. avgust 1950,
na "pohod metel"

Foto Tamara Mizerit

Na počitnice!

Jurij Paljk

Koliko veselja je ob tem vzkliku med našimi šolarji, ki končajo šolsko leto, koliko veselja je med nami, ko za teden, dva, prekinemo sredi poletja delovne obveznosti in se odpravimo na počitnice! Letos so počitnice drugačne, zaradi pandemije z virusom covid-19 je letošnje poletje drugačno. Že res, da se na plažah ter v gorah nekateri obnašajo, kot da pandemije sploh ne bi bilo, čeprav odgovorni nenehno opozarjajo, da lahko zaradi tega pride do izbruha pogubnih okuženj, pa vendar nas je karantena spremenila. Virus nas je spremenil, tudi tiste, ki govorijo drugače. Naše navade se bodo spremenile, tudi počitnice. Morda bomo še potovali, a drugače. Tudi mi, naše uredništvo, gremo za dva tedna na dopust; priznamo, da smo utrujeni, nihče od nas ni imel niti enega prostega dne od novega leta do zdaj, kar se pozna pri delu, ki se je spremenilo, tudi zaradi pandemije. Voščimo vam potrebnega počitka, kjerkoli že boste, naša misel gre še posebej nemočnim, ostarelim in bolnim, ki so tudi sredi dopustov prepotrebni naše bližine! Ne pozabimo tega! Saj ni treba iti ne vem kam, da vidiš lepoto, da si odpočiješ! Ko je Dostojevski napisal in položil v usta Aljoši v knjigi Bratje Kramazovi besede: "Lepota bo rešila svet"! nam je dal čudovito vodilo, ki velja tudi za počitnice. Samo ozreti se je treba okrog in lepoto videti. Če bomo pa še sami lepi ljudje, bo tudi svet okrog nas lepši!

Posvet v Trstu

Proti zmanjšanju števila parlamentarcev iz naše dežele!

Slovenska senatorka v Rimu Tatjana Rojc je konec minulega tedna v Trstu priredila posvet, na katerega je povabila zaradi pandemije omejeno število vseh vidnejših političnih predstavnikov naše narodne skupnosti v Italiji. Poleg politikov in družbenih delavcev, ki so se in se še vedno dejavno ukvarjajo s politiko, smo bili povabljeni tudi predstavniki vseh pomembnejših slovenskih medijskih hiš, medtem ko je predstavnica Slovenskega raziskovalnega inštituta ves posvet posnela, da je lahko dosegljiv tudi širši publiki.

/ str. 2
Jup

POGOVOR Dr. Andrej Stopar

ZDA doživljajo krizo prezira, globokega nespoštovanja

Dr. Andrej Stopar – danes dopisnik iz Washingtona, tako piše na strani Prvega programa Slovenske radiotelevizijske hiše, je diplomirani literarni komparativist in doktor zgodovine, je bil odgovorni urednik Prvega programa Radia Slovenija, ob tem pa se v radijskih in televizijskih programih, na spletnih straneh RTV Slovenija in drugih medijih pojavlja kot zunanje-politični komentator dogajanja v srednji in vzhodni Evropi. V letih od 2005 do 2013 je bil redni dopisnik RTV Slovenija iz Ruske federacije in Skupnosti neodvisnih držav, sicer pa je nacionalni radijski hiši zavezan že od leta 1993, najprej kot honorarni, nato kot redni sodelavec.

/ str. 3
Jurij Paljk

Bralcem in sodelavcem sporočamo, da se bomo po poletnem dopustu vrnil v uredništvo v sredo, 26. avgusta 2020. Še naprej nas spremljajte na našem novem portalu www.noviglas.eu in na socialnih omrežjih!

Poglobitev

5 Srečanje pod lipami

6 Priloga Bodi človek

8

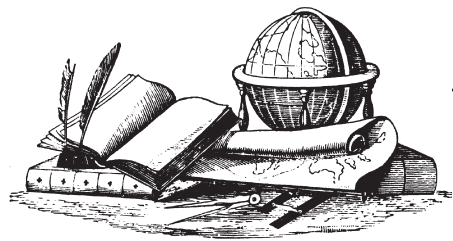
P. Ivan Bresciani je ob prazniku sv. Ignacija na večeru duhovne poglobitve v Gorici govoril o papežu Frančišku, "Cerkev v izhodu", novem življenju in novi evangelizaciji

Časnikar in profesor zgodovine Tino Mamić je spregovoril o svojem raziskovalnem delu in zanimivi knjigi Priimki, ki je pred nedavnim izšla pri Goriški Mohorjevi družbi

Naši sodelavci v prilogi Bodi človek pišejo o družini, o skrivnostni privlačnosti zla, o požigih katoliških cerkva in o epidemiji covid-19

S 1. STRANI Posvet v Trstu

Proti zmanjšanju števila parlamentarcev iz naše dežele!

Sicer je senatorka Tatjana Rojc že sredi minulega tedna poskrbela, da se je skupaj s kolegico Deboro Serracchiani sestala v Rimu z ministrico za notranje zadeve Luiciano Lamorgese, skupaj sta ministrice opozorili, da je zahteva nekaterih desničarskih politikov iz naše dežele po zaprtju državne meje zaradi pandemije z virusom covid-19 s Slovenijo pretirana in neupravičena, kar je po srečanju italijanska notranja ministrica tudi poudarila v izjavi za javnost. V petek smo tako v Trstu lahko poslušali posvet, ki ga je uvedla z umirjenimi besedami senatorka Tatjana Rojc, ki je že v začetku povedala, da je politična zastopanost Slovencev v Rimu v prihodnje pod velikim vprašajem. Kot je tudi poudarila, da bo sama glasovala odločno proti zmanjšanju števila parlamentarcev iz naše dežele, torej bo glasovala

proti referendumu, ki ga bomo imeli to jesen. Tega mnenja so bili tudi vsi

parlamenta za našo deželo nedopustno, zato so se vsi zavzeli, da bi morali in

predstavnik, ki ga je doslej zagotavljala Demokratska stranka.

za našo narodno skupnost. Tamara Blažina in Miloš Budin sta poudarila, da se je

bi pa morali tudi glasovati proti referendumu, tudi zanj je ladinski model najbolj sprejemljiv. Rudi Pavšič je poudaril, da nismo več narodna manjšina, ampak dvojezična manjšina, ki mora v svoje vrste vabiti vse tiste, ki poznajo naš jezik, a niso Slovenci. Peter Močnik je orisal, kaj bi pomenilo, če ne bomo imeli svojega predstavnika, prav tako pa je zatrdil, da se mora manjšina poenotiti, o čemer je spregovoril tudi Stojan Spetič, ki je slikovito orisal položaj, ko še danes ne vemo, o čem govorimo, saj ni jasno, kakšen bo prihodnji parlament, izpostavil pa je tudi možnost, da bi slovenska manjšina zase zahtevala t. i. "diritto di tribuna", zaščito za ogroženo skupnost, čeprav je tudi po njegovem treba iskati v manjšini čim večje soglasje in seveda je zanj tudi ladinski model najboljši. Rado Race je ošvrknil tiste predstavnike v naši manjšini, ki se obnašajo kot "paradržavni uslužbenci", in dejal, da bi morali imeti eno krovno organizacijo, in se zavzel za skupen nastop. Maja Tenze pa je poudarila predvsem napore Demokratske stranke za zastopanost slovenske narodne skupnosti v rimskem parlamentu.

prisotni, ki so opozorili, da je zmanjšanje števila političnih predstavnikov v obih domovih italijanskega

moramo glasovati proti, saj sicer Slovenci tvegamo, da v Rimu ne bomo več imeli nobenega svojega

Po mnenju Rudija Pavšiča bo sicer tudi prihodnjic v Rim šla Tatjana Rojc, a vsi ostali so opozorili, da obstaja resna nevarnost, da ne bomo več imeli svojega zastopnika v Rimu. Bojan Brezigar je odlično predstavil težave, ki bi nastale, če bi se zgodilo, da bi po referendumu v naši deželi bilo samo osem poslancev in štirje senatorji, zavzel pa se je za ladinski model za zaščito

družba spremenila, Blažina se je zavzela za to, da bi opozarjali in vključili v našo problematiko tudi italijanske volivce, ki naj bi volili našega predstavnika, Budin pa je dejal, da bi morali delovati v luči pluralne družbe, ker je naša manjšina večetična. Ksenija Dobrila je bila jasna, poudarila je, da se mora slovenska manjšina zaščititi, opozorila je na pomen mednarodnih dogovorov, vsi

DRAGA 2020

55. ŠTUDIJSKI DNEVI DRAGA 2020

28. — 30. AVGUST 2020

Finžgarjev dom na Opčinah

Petek, 28. avgusta 2020

Ob 16.30: dr. Kozma Ahačič, dr. Laura Sgubin, dr. Fedra Paclich, dr. Maja Melinc Mlekuž, dr. Jadranka Cergol
Slovenski jezik v Italiji in standardna slovenščina: blizu ali daleč?

Sobota, 29. avgusta 2020

Ob 16.30: dr. Egon Pelikan, dr. Renato Podbersič ml.

Predvojni primorski upor fašizmu

Ob 19.00: predvajanje radijske igre posvečene Ladu Piščancu v izvedbi Radijskega odra Srca, ki se ljubijo, se iščejo in se vselej najdejo.

Nedelja, 30. avgusta 2020

Ob 9.00: sveta maša, ki jo bo daroval celovški škof

Jože Marketz

Ob 10.30: škof dr. Jože Marketz

Kdo pa smo, ko so cerkve zaprte?

Ob 15.30: slovesna izročitev 9. Peterlinove nagrade Nužetu Tolmajerju

Ob 16.00: dr. Janez Potočnik

Pomen odgovornega ravnanja z naravnimi viri v globalno povezanem svetu

Povejmo na glas

Želja po najlepših stvareh

Janez Povše

Ko mi je prijatelj vrnil pozdrav iz kraja, kjer preživlja dopustniške dni, je takole mimogrede dodal, da je ob morju videti vse drugače, vse lepše. Ni bilo težko zaslutiti, da je v prijetnem počutju počitnic na drugačen in lepši način zaznal svoje siceršnje življenje, dolgo vrsto opravljenih delovnih mesecev in nešteta dnevna opravila, ki se vrstijo iz tedna v teden. Počitniški oddih mu je tako kot mnogim drugim olajšal vse preživete napore, kdaj pa kdaj tudi težave in skrbi in vse je postalo lepše za nazaj in za naprej. In tu pa kar samo po sebi zaživi prepoznanje, da se nam ob takšnem olajšanju pravzaprav odpre svetlo in sijoče obzorje, v katerem v lepo spremenjene stvari zažarijo z enkratno močjo in o čemer nam je malokrat dano razmišljati, saj smo nenehno vpeti v hitro potekanje dnevov in ur. Skorajda bi lahko rekli, da v teh primerih zaživijo čudovite sanje, polne lepote in prepričanja, kako neke obstaja srečen svet, ki samo čaka, da se nam približa, se potopi v našo notranjost in nas napolni s svojo blagodejnostjo. In če se nam zdijo te sanje z vsem, kar nam prinašajo, neporabne ali zanimive le na počitnicah, potem se od njih žal odmaknemo in jih v istem trenutku tudi ugasnemo. Če pa se jim prepustimo, in to zaradi njihove lepote in zaradi nekakšne zlahtne radovednosti, potem nam sporočajo same lepe stvari in nas navdajo z močno željo po njih. Predlagajo nam, naj se nikoli ne obotavljamo

sprejeti vase vse najlepše in vse želje po tem najlepšem, da bi bili zares srečni, in to še v mnogo večji meri, kot smo bili srečni doslej. Naj si torej z vso močjo želimo razumevanja med vsemi in z vsemi, naj padejo vse pregrade med nami in vsemi ljudmi. Naj zares razumemo druge in naj drugi razumejo nas, naj drugim priznamo njihove zasluge in naj jih drugi priznajo nam. Naj druge spodbujamo in jim želimo dobro, naj smo jim ob strani, kadar jim je težko, in naj nam bodo drugi ob strani, kadar bo težko nam. Naj iskreno gojimo prijateljstvo z drugimi in naj nam drugi vračajo z enako mero, naj bomo do drugih polni ljubezni in naklonjenosti, kot naj bodo drugi polni ljubezni in naklonjenosti do nas. In naj prav v takšnem odnosu do drugih in drugih do nas odkrivamo resnični smisel in s tem izpolnitev svojega življenja, resnični smisel, ki izniči vsakršno našo stisko, našo tesnobo, vsak strah in ki je ne nazadnje druga beseda za mir v nas in mir z vsemi drugimi, se pravi srečna harmonija skupnosti srečnih posameznikov. Iz zakaj naj bi torej ne verjeli tem sanjam, zakaj bi mislili, da so izmišljotina sanjačev, ki živijo izven resničnosti, zakaj tem sanjam ne bi zaupali in pomislili, da lahko vse bolj in bolj postanejo del našega življenja, polagoma celotno naše življenje in življenje vseh nas? Zakaj ne bi te sanje postale naš vsakdan in naša prihodnost, postale tisto, kar je naše poslanstvo, namreč ustvarjanje srečnosti vsakogar in sploh vseh ljudi na zdaj še vedno obremenjenem in s tegobami napolnjenem svetu?

S 1. STRANI Dr. Andrej Stopar, dopisnik iz Washingtona

ZDA doživljajo krizo prezira, globokega nespoštovanja drug drugega

Je avtor knjige Pax Putina, zbirke kolumn in razmišljanj, ki so nastajala v času, preživetem v Moskvi, in treh dokumentarnih oddaj za Televizijo Slovenija: Zima demokracije (2008), Vilice Ane Jaroslavne (2010) in Boršč (2012). Za delo v tujini je dvakrat prejel nagrado Ruske medijske zveze – Zlati glagol (za reportažne zapise iz Tatarstana l. 2009 in za doprinos mednarodnemu novinarstvu l. 2010). Leta 2013 je za svoje dopisniško in komentarsko delo prejel nagrado Watchdog za izjemne novinarske dosežke, ki jo podeljuje Društvo novinarjev Slovenije.

Na dr. Andreja Stoparja sem kot zvest radijski poslušalec in občasen televizijski gledalec navezan že vrsto let, posebno sem postal pozoren nanj, ko je izdal hitro berljivo, dobro napisano publikacijo o Putinu, ki jo je predstavil tudi v Trstu. Takrat sem ga tudi osebno spoznal in občasno sva si pisala.

Ko je pred letom dni odšel za dopisnika, poročevalca, komentatorja v ZDA, se je odločil, da gre v Washington, glavno mesto ZDA. Vsi tisti, ki redno poslušamo ali gledamo slovenski radio in slovensko nacionalno televizijo, rade volje priznamo, da gre za imenitnega časnika in komentatorja. Odlikujejo ga poznavanje razmer, odlični jezik, dobre analize, predvsem pa dejstvo, da nam, ki živimo v Italiji in Sloveniji, vsak dan znova skuša razložiti dejansko stanje v ZDA, svetovni velesili, ki je, vsaj tistim, ki smo zrasli z "ameriški sanjami", danes drugačna, kot je bila še včeraj.

Z Andrejem si občasno napiševa kako misel, poslušam ga redno, zato vem, da dela ogromno, vedno ga je tudi prijetno poslušati zaradi iskanja tiste objektivnosti pri poročanju, ki je danes redka ptica v sodobnem časnikarstvu. Dogovorila sva se za pogovor v času, ko je pripravil eno od svojih daljših oddaj iz ZDA in mi pošteno priznal, da dela ogromno, tudi v nemogočih urah zaradi časovne razlike med nami in ZDA. Priznam, da mi je bilo nerodno, ko sem ga prosil za pogovor, a je rad pristal, za kar sem mu tudi v vašem imenu, drage bralke in bralci, izrazil iskreno hvaležnost.

Prosili bi vas, da nam razložite, kako je možno, da so ZDA danes v pramežu pandemije virusa covid-19, imajo daleč največ okuženih na svetu in tudi daleč največ smrtnih žrtev. Se to nam, ki ZDA ne poznamo tako kot vi,

ki v njih živite, sploh da? Nam lahko navedete nekaj zadnjih števil, da bo slika bolj jasna?

Zgodba o pandemiji v ZDA je zgodba o izmikanju odgovornosti, o zanikanju

vzbuja dvome, celo dokazano zavajanje. V času, ko se pogovarjava, se število okužb bliža 4,8 milijona primerov, število smrti 160 tisoč, do novembrskih volitev naj bi

tako kot predsednik Trump, ves čas preizkuša, kako daleč lahko gre. Američani so se osuplo zavedeli, da je velik del njihovega sistema oblikovan in bona fide. Predvideva, da bodo

so tudi namenjeni aktualni obiski ministra Milka Pompea v Evropi. Ampak glede uresničevanja te politike je treba počakati na volitve.
Predsednik Donald Trump

Trump, ki je pred kratkim napadel ameriško pošto, češ da bi glasovanje po pošti bilo nevarno in ga bo odškodovalo. Kako gledate na volitve, imajo demokrati stvarne možnosti za zmago?

Mislím, da je vnaprejšnji govor o ponarejenih volitvah izjemno slaba poteza, čeprav je mogoče te napovedi razumeti kot oblikovanje Trumpove strategije, kako "častno" oditi v primeru poraza. S teorijo zarote. Enako velja za glasovanje po pošti, ki mu v preteklosti tudi številni demokrati sicer niso bili naklonjeni, ampak načelna demonizacija tega sistema v času pandemije ni na mestu. Dokazov o poneverbah namreč ni. Vprašanje pa je, ali se je ameriška pošta sposobna učinkovito soočiti z zahtevnim in nenadno povečanim obsegom dela v primeru volitev po pošti. Če bi sodil zgolj po medijskem prostoru in količini očitkov na račun predsednika, bi moral zmagati demokratiški kandidat. To nakazujejo tudi meritve javnega mnenja, ki predsedniku niso naklonjene. Po drugi strani pa je Donald Trump mojster presenečenj, vsi pričakujejo nekakšen nedefiniran prelom v oktobru, karkoli naj bi to že bilo.

ZDA so velikanska država, živite v Washingtonu, ki je čisto drugačen od, recimo, Nevade, Kalifornije itd. Kakšen je sploh danes skupni imenovalec tako prostranih ZDA?

Zvezde in proge na zastavi, zavest, da so Američani, vojska, dolar in prepričanje, da so še zmeraj vodilna demokracija na svetu, h katere zgledu vsi stremimo. To je seveda nekoliko stiliziran odgovor, kajti vse pomembneje postaja, s kom se pogovarjaš. Od kod je ta človek, kako izobražen je, kateremu družbenemu sloju in rasi pripada, s katero stranko simpatizira. Zdi se, da vse več stvari Američane razdružuje.

Kakšna je slika ameriškega gospodarstva danes, so v recesiji, se poznajo že znaki pandemije?

V času pandemije je več kot 40 milijonov Američanov izgubilo delo. Nekateri so se vrnes zaposlovali, pa spet izgubljali službe, zato je statistika zelo razdrobljena in ji je težko slediti. V drugem četrtletju letošnjega leta se je ameriški BDP zmanjšal za rekordnih 32,9 odstotka. Kriza je zadelo predvsem veje gospodarstva, povezane s turizmom, gostinstvom, potovanji, prevozi, prometom. Sektor uslug, ki je odvisen od osebnih stikov s strankami.

znanstvenih spoznanj in priporočil ter v veliki meri o zavajanju javnosti. Bela hiša ni želela oblikovati nacionalnega programa odziva na pandemijo, ampak se je predsednik Trump ves čas skliceval na federativni značaj ZDA in na razlike med posameznimi zveznimi državami. Zato je odzivanje prepustil guvernerjem in županom. Takšen pristop je imel uničujočo posledico: javnozdravstvena kriza je postala politična, ločnica pa strankarska pripadnost. Najprej je pandemija zadela pretežno demokratiški severovzhod, ki je doživel višek aprila, a republikanski jug in srednji zahod ter izrazito sproščena, demokratiška Kalifornija, ki je bila sicer žarišče od začetka, se niso najbolje učili, zato je julijski višek na jugu in zahodu celo izrazitejši od aprilskega. Prepuščenost ukrepanja nižjim ravnom, zamujanje s splošnimi smernicami in njihovo kasnejše prilagajanje politiziranim zahtevam, so povzročili kaos. Bolnišnice so se dolgo soočale s pomikanjem osnovnih pripomočkov, osebja, posteljnih zmožljivosti, kar je ponekod težava še zdaj. Ambivalenten odnos do preventivnih ukrepov. Neviran pretok ljudi, čeprav so ponekod zahtevali karantene in samoizolacije, a tega ni nihče nadziral. Nepregledno dodeljevanje pomoči. Veliko dezinformacij. Nepregledna statistika, ki

zaradi diagnoze covid-19 umrlo vsaj 200 tisoč ljudi. Predsednik Trump pa statistiko pripisuje večjemu obsegu testiranja, kar ne le, da ne drži, ampak obseg še zmeraj ni zadosten, predvsem pa ni sledljivosti, vztraja pri odpiranju šol za vsako ceno, glede smrtnih primerov pa je v enem zadnjih intervjujev izjavil: "Je, kar je".

V naših glavah so ZDA še vedno najbogatejša in ena najbolj vplivnih držav, pa se nam vse bolj zdi, da ima zadnje čase vse več težav, in to na vseh področjih. Vaš komentar, prosim.

Mandat Donalda Trumpa opisujejo kot prelomnega, kot nekaj, kar ameriško državo in družbo spreminja do neprepoznavnosti. Mislím, da ni težava v tem, da so ZDA v svojem večnem nihanju med individualno svobodo in skupnim dobrim s tem predsednikom zanihale v skrajnost republikanskih vrednot individualizma. V ameriški zgodovini to ni takšna novost, ta tiči drugje. Verjetno prvič po državljski vojni v 19. stoletju so se ZDA znašle v povsem polariziranem političnem trenutku, ko se velik del prebivalstva in politike nikakor, pod nobenim pogojem, ne more poistovetiti s predsednikom in zvezno vlado. ZDA doživljajo krizo prezira, globokega nespoštovanja drug drugega. V teh razmerah so privrela na plano vsa nasprotja in krizo še zaostri. Sistem ni odporen proti človeku, ki

na najvišje položaje izvoljeni ljudje svoje poslanstvo opravljali z močnim notranjim moralnim kompasom. V Belo hišo pa je prišel poslovnež, ki skuša državo voditi kot svoje podjetje in ki ni pripravljen polagati računov.

Odnos ZDA s Kitajsko je zapleten, tako hudo zapleten, da ga preprostim ljudem ne uspe razumeti. Nam lahko poveste kaj več?

Predsednik Obama je želel Kitajsko obravnavati kot načeloma enakovredno sogovornico in jo čim bolj vpeti v mednarodne povezave, obenem pa okrog nje splesti mrežo zavezništov, s katerimi bi obvladovali Peking. Načelo mehke moči, ki ga je Kitajsko, takrat v izrazitem vzponu, razumela kot znamenje šibkosti. Predsednik Trump je to politiko obmil na glavo. Že januarja 2017 je izstopil iz novega Čezpaciškega partnerstva, ki tako sploh ni moglo zaživeti. Na Kitajsko je začel pritiskati z gospodarskimi vzvodi in protekcionistično politiko, kar je v javnosti dobilo oznako trgovinskih vojn. Nato je nastopila pandemija "kitajskega" virusa, kot novi koronavirus imenuje predsednik Trump. Kitajsko, ki obenem izkorišča Trumpov "izolacionizem" in je okrepila pritisk na Hongkong in Južnokitajsko morje, pa je v predvolilnem času postala ameriška sovražnica številka ena. Zdaj nameravajo ZDA oblikovati "koalicijo proti tiraniji KP Kitajske", čemur

nam je bil v Evropi vedno prikazovan le kot skrajni desničar in populist, a je iz vaših in ne samo vaših poročanj veliko bolj kompleksna, zapletena osebnost. Preseneča vsak dan znova in prosim vas, da nam ga skušate opisati.

Moj izhodiščni namen, obravnavati predsednika Trumpa in njegovo politiko celostno, izvira iz treh dejstev: iz spoštovanja kompleksnosti ameriškega sistema, dejstva, da je leta 2016 uspešno nagovoril dovolj ljudi za izvolitev in očitno tematiziral nekaj, kar vznemirja veliko Američanov, ter ne nazadnje, k temu sem obvezan kot dopisnik javnega medija. Tudi sicer je moj pristop takšen. Vse to ne pomeni, da Donald Trump ni populist iz učbenika. Kaže, da so njegovi pogledi konservativni, čeprav se zdi, da govori predvsem to, kar misli, da želi slišati njegova volilna baza. Kot sam razumem stvari, je težava v tem, da Donald Trump ni niti politik, še manj pa državnik. Vodi lahko zgolj ljudi, ki mislijo kot on, kompromisi so mu tuji, ne spoštuje tako rekoč nikogar in ničesar. Prav neverjetno nepredvidljiv je. Človek, ki razdvaja in pogloblja politično polarizacijo. Skušam ga razumeti v kontekstu celostnosti politike njegove administracije. Je pa to zelo težko, kajti globlje kot človek gre, več je spornih točk.

V ZDA se bližajo volitve, ki bodo spet napete, čemur je dodal svoje tudi predsednik

SINJI VRH Tudi letos Umetniki za karitas

Letošnja dobrodelna slikarska kolonija pod geslom "Vi ste luč sveta"

Pripravljalni odbor je poleti sprejel sklep, da se izkupiček slik, ki bodo nastala v letošnji koloniji, nameni otrokom umetnikov, ki jih je koronska kriza prizadela in okrnila vir družinskih dohodkov. Pomoč bo tekla preko programa Posvojitev na razdaljo, v katerega je doslej vključenih 120 otrok, kar pomeni, da dobrotnik daruje 25 evrov na mesec, Karitas pa vsake 4 mesece nakaže za tega otroka 100 evrov. Podobno bo tukaj, umetniki oz. kupci slik bodo darovalci, prejemniki pomoči pa bodo predlagali kolegi umetnikov oz. sodelavci Karitas, ki so sami zaznali stisko oz. so se nanje obrnile družine umetnikov. Marta Jakopič Kunaver, vsakoletna darovalka in petkratna udeleženka kolonije, je takoj, ko je bila seznanjena z letošnjim namenom, darovala 50 slik. Strokovni sodelavci in pomočniki Jože Bartolj, Lucijan Bratuš, Silva in Azad Karim, Mira Ličen, Milena Gregorčič, Bogdan Soban in Janez Štros ostajajo zvesti, žal se je v januarju za vedno poslovil Tone Seifert, na novo

pa sta se pridružila Marija Eframova in Igor Zimic. Umetnostna zgodovinarica in likovna kritičarka Anamarija Stibilj Šajn je nepogrešljiva skozi vse leto, od kolonije do razstav, kot ostaja duša likovne kolonije Jožica Ličen, ravnateljica koprške Karitas. Na 25. Koloniji je sodelovalo 84 avtorjev, nastalo je 127 likovnih del. S slikami so gostovali v Kopru, Vipavi, na Klicu dobrote v Celju, v Gorici in ob kulturnem prazniku v Ljubljani, kjer je razstava zaradi koronske krize obstala. Kljub temu je ostala postavljena, še več, organizatorji so ji pripravili virtualno podobo. Del slik je še vedno v Ljubljani, del pa na Sveti Gori. Uspelo jim je prodati 23 del v skupnem znesku 10.590 evrov, ki bodo namenjeni mladim. **Udeleženci 26. Kolonije Umetniki za karitas: Skender Bajrovčič, Silva Copič, Barbara Demšar, Milan Erič, Draga Davitkova, Erna Ferjanič, Matej Metlikovič, Janko Orač, Viktor Šest, Breda Šturm.** Za dan ali dva se jim bodo pridružili tudi strokovni sodelavci, med darovalce so povabljeni tudi udeleženci

lanske kolonije. Za dobro počutje in varno spoštovanje ukrepov bo poskrbela družina Vidmar, ki je dejansko Luč na vrhu Gore, ki mu rečemo Sinji vrh. **V torek, 18. 8., bo zvečer sveta maša** za žive in pokojne umetnike v župnijski cerkvi na Otlici, kamor spada Sinji vrh. V spoštljiv spomin bomo obiskali tudi grob pokojnega Hieronima Vidmarja, ki je pred 26 leti z odprtimi rokami sprejel kolonijo Umetniki za karitas in tudi ob svojem odhodu v večnost leta 2016 rekel: "Peljite lepo in dobro naprej". V četrtek, 20. 8., je predviden dan odprtih vrat, vendar se bodo zaradi pandemije najprej prilagodili upoštevanju preventivnih ukrepov in prosili vse darovalce, ki jih je bilo v preteklosti vedno več kot 60, da svoj likovni zapis darujejo po dogovoru med kolonijo ali po njej, saj bodo na Sinjem vrhu dela razstavljeni do konca septembra. Ob 18. uri bo kulturni program na prostem in postavitev razstave nastalih del. Pričakujejo tudi nagovor ajdovskega župana in koprškega škofa.

Jup

Misel na 20. nedeljo med letom

Odrešenje in milost za nas

Ko obhajamo na to nedeljo tudi god sv. Roka, ga vdano prosimo, da bi bili rešeni vseh nalezljivih bolezni, saj je on mogočni zavetnik proti njim. Naš Gospod se v evangeliju umakne stran od judovskih prvakov, ki njegov nauk zavračajo, v poganske kraje Fenikije, na območje Tira in Sidona. Tam se je krščanski nauk odlično prijel, a imamo že od zadnjih desetletij 20. stoletja tudi veliko preganjanje tamkajšnjih kristjanov, tudi zadnje čase pa razmere v današnjem Libanonu niso nič kaj lepe. Pozivamo k molitvi za preganjane kristjane. Skrivnost zla je tudi v tem, da Kristusa ni sprejelo izvoljeno ljudstvo, medtem ko so ga sprejeli pogani, kar je sčasoma vero pripeljalo tudi do nas. Božja modrost in previdnost sta resnično čudoviti, da vsako zlo obrneta v dobro, čeprav vselej zli del ostaja vse dotle, ko Bog tako hoče. Ravno sem se pogovarjal z neko mlado družino, v kateri je očeta prizadela bolezen, za katero pa še ne ve, kako in kaj je, zato upamo in molimo, da ne bo tako huda. Žena je spraševala, ali je Božja volja

bolezen. Lepa priložnost, da sem pojasnil, kako zlo, kamor spadajo tudi bolezni, ni Božja volja, zato pa se je proti zlu treba boriti, kakor tudi proti bolečini in vsemu, kar spada zraven, seveda z moralnimi in dovoljenimi sredstvi. Hkrati pa Bog vselej tudi po preizkušnji nekaj sporoča in nam tako nudi neko priložnost za rast. Spet, zlo ostane zlo, vendar pa po Kristusu in zaradi njega pridobi smisel in se da potegniti iz njega dobro. Milosti dodeli vedno, vendar takšne, kakršne kdo potrebuje, a je za dodelitev milosti potrebna človekova vera. Gospod preizkusi človekovo vero in dodeli milosti, če zanje prosimo. Sirofeničanka je vztrajno prosila in rotala, tako da je spodbudila še apostole, da so prosili Gospoda, da bi jo uslišal. Jezus se je v tiste kraje umaknil, pa učenci niso hoteli, da bi preveč bodel v oči in bi ga ljudje spoznali, vendar pa je žena vpila. Tudi Kristus ni prišel neposredno oznanjat evangelija poganom, ampak "izgubljenim ovcam Izraelove hiše", so se pa včasih zgodile izjeme. Več naukov lahko izpeljemo

iz vsega tega. Najprej moč skupne molitve ali molitve drugih za nekoga – molitev tako ali tako ni učinkovita, če je ne namenimo, kakor nas uči lepo sv. Ludvik Montfortski. Tu pa se, če pogledamo širše, kaže še priprošnja svetnikov za nekoga, ki se obrača na Gospoda. Zelo dobro se je priporočati svetnikom, najprej seveda nebeški Materi Mariji. Kot tretja zadeva pa je učinkovanje Božje milosti, ki navadno deluje po redni poti, se pa včasih zgodi tudi kak izredni poseg. Redna pot je molitveno in zakramentalno življenje v Cerkvi, ki se mu premnogi preveč zlahka in prehitro odpovedujejo, zato pa se odpovedujejo tudi Božji milosti. Preveč je napuhjenega prepričanja, da bomo vse naredili sami oz. da nam bosta pomagali znanost in tehnika v vsem. Nobeden od naštetih pa nima odgovorov na temeljna življenjska vprašanja. Odrešenik je en sam, Jezus Kristus. Seveda ni narobe, če pametno uporabljamo vse človeške dosežke, vendar so to le sredstva. Cilj je biti v Kristusu in z njim.

Andrej Vončina

Trpko razmišljanje ob požigih katoliških cerkva

Gospod, prebudi se, kaj spiš?

V Franciji je bilo v zadnjem času napadenih in požganih večje število cerkva. Taka dejanja prinašajo s seboj obremenjujoče sporočilo nasilja in močne psihološke posledice. Za tem početjem je želja izbrisati pomnike in simbole krščanstva ter človeškosti, ki motijo tako anarhično skrajno levičarstvo kot bojeviti islam. Kaže, da bo vse to še povečalo krizo, za rušenjem katedral bo prišlo rušenje ljudi in osnovnih človekovih pravic. **Iz svobode, enakosti in bratstva prihaja nekakšno novo mračnijaštvo**, ki naj bi ga francoska revolucija tako uspešno presešla in nadomestila. V Franciji se je namreč ob koncu 18. stoletja začela revolucija, ki je sicer odpravila stare privilegije fevdalnega sveta, vendar je pri tem obglavila človeštvo od presežnega in samega človeka priklenila na zemljo. Govorila je o enakosti in bratstvu, pa se je iz njenih omejenih pogledov rodilo toliko ideologij in nasilja kot še nikoli v zgodovini človeštva. Tako opevana svoboda se je spremenila v anarhijo in zaslužnjevane drugače mislečih. Ob tem je težko napovedati, kam se bo usmeril napad bojevitega islama. Z nastopom koronavirusa so se razkrile mnoge sekularne

utvare v Evropi in v svetu. Močan udarec je bil zadan vsemogočnosti pozunanjenega potrošništva in razpuščeni mladinski revoluciji. Obenem se je zaostрил boj za obnovo življenja in nastop zmnernosti, ki je izhodišče za stvarno razmišljanje ter zdravo budnost in odgovornost v svobodi. Za tem moremo videti napad zla in preganjanje, ki je bilo napovedano že v Fatimi v tretji skrivnosti in dobiva v sodobnem času nove razsežnosti. Če po Franciji in drugod zažigajo cerkve, po drugi strani rastejo nova islamska središča. Povečali so se tudi napadi na duhovnike, pojavljajo se fizični in psihološki pritiski, sodišča zelo obrobno in z majhnim zanimanjem obravnavajo ta kriminalna dejanja. Politiki iz strahu pred upori pogosto vse utišajo, pri tem se slišijo argumenti, da morajo kristjani odpustiti. Prav tako je očitno, da krščanstvo skoraj več ne oblikuje sodobne kulture. Škof Dominique Rey iz Frejusa in Toulona poudarja, da prihaja ta netoleranca iz povezave med laicismom in močnim pojavom islama. Sekularizem ovira shode proti splavu in za življenje, preprečuje srečanja in pogovore o veri v javnosti. Krščanskih znamenj ne sme biti na

javnih mestih, medtem ko so široko sprejeta muslimanska pokrivala. Proizvodi halal imajo pomembno mesto na policah supermarketov, ki tiskajo posebne brošure ob času ramadana. Francoska družba postaja vedno bolj zaznamovana s prisotnostjo islama. Škof pravi, da ta opis ni kritika nad tem, da so muslimani prebivalci z vsemi

pravnicami v družbi, ampak, če je sekularizem usmerjen proti religiji, je to zgolj proti krščanstvu in katoliški Cerkvi. To pomeni, da gre za povsem ideološko naravnost. Pred dvema letoma so zažgali slavno pariško katedralo Notre Dame. Dogodek je bil grenak in simboličnega pomena, v

njem smo mogli prepoznati podoben evropskega in zlasti francoskega krščanstva. Tu so francoska zgodovina, kultura, duhovnost, politika. Skratka, preteklost od srednjega veka do Viktorja Huga in do danes. Kako hudo so v duše vernikov zarezali plameni iz strehe, podrtje zvonika in splošno porušenje po pariški stolni cerkvi. Težko

zlasti pa še bolj zameglil pogled navzgor, v Božje nebo, kamor je usmerjena arhitektura gotike. **Verjetno to ni zadnja evropska katedrala, kjer je kar tako zagorelo** in je požar uničil velike zgodovinske pomnike vere ter spomenike. V Nantesu so gasilci obranili streho, požar pa je uničil vitraje, kor in velike historične orgle, ki so krasile to cerkev. Raziskovalci požara so ugotovili, da je imel tri žarišča, na treh različnih mestih, eden je bil poleg velikih orgel, druga dva pa sta bila na straneh ladje. Skozi rozeto je prihajal močan črn dim. Našli so tudi 'požigalca'. Po treh urah je gasilec uspelo zaustaviti zublje. Po vsem svetu znana cerkev Svetega Petra in Pavla v gotskem stilu je bila zgrajena med leti 1434 in 1891, torej v 457 letih. Postaviti jo je dal bretonski knez Janez V. Srednja ladja je še višja od notredamske iz Pariza. Kraj pričevanja in spomenik. Veliko ljudi je v njej molilo k Bogu, ga slavilo, jokalo, žalovalo. Imela je čudovita barvna okna in zlasti znamenite orgle. Na mogočnem pročelju sta dva zvonika. Značilna je zunanja prižnica, petero vrat je bogato okrašenih. Notranost cerkve je v belem marmorju, ki povečuje občutek velikosti ladje. V njej

je nagrobni spomenik Franca II., bretonskega kneza, in žene Marguerite de Foix iz 17. stoletja. Velike orgle te cerkve so bile postavljene leta 1619. Leta 1784 je kraljevi graditelj orgel prenovil ta instrument, ki je imel 59 registrov in pet manualov. Sicer pa so cerkev in orgle močno prizadeli napadi zaveznikov proti koncu druge svetovne vojne, leta 1944. Prav tako je doživela požar strehe leta 1972. Orgle so po dolgem času restavrirali in povečali število registrov. V cerkvi so še ene orgle s 33 registri, ki so bile tudi poškodovane in restavrirane leta 1985. Leta 2015 je v mestu ob reki Loire požar močno poškodoval baziliko Svetega Donacijana in Rogacijana. Zakaj, kako? Tudi tu brez odgovora. Kronologija govori o še drugih oskrunjenih, pomazanih in rušenih cerkvah. Leto 2019 je bilo še posebno izrazito. Dejanja so bila zelo podobna, groba in sovražna. Maloštevilne krščanske skupnosti so to sprejele z veliko bolečino, vendar širše javno mnenje se ni odzvalo. Tudi v primeru Notre Dame v Parizu se je država združila v pomoči za obnovo, pri iskanju krivcev pa so ostali tišina, nemoč, strah.

/str. 11
Primož Krečič

GORICA P. Ivan Bresciani ob praznovanju sv. Ignacija o misli papeža Frančiška

Bodimo "Cerkev v izhodu", zapustimo varna obrežja!

Slovenski jezuit, p. Ivan Bresciani, je bil letošnji gost večera duhovne poglobitve v župnišču sv. Ignacija na Travniku v Gorici ob prazniku ustanovitelja Družbe Jezusove, ki goduje 31. julija. Govoril je o nekaterih temeljnih poudarkih papeža Frančiška, o t.i. novem življenju, o "Cerkev v izhodu" in novi evangelizaciji. "To naj bo priložnost, da naredimo korak naprej v osebnem duhovnem življenju", je na srečanju 29. julija zbranim dejal župnik Nicola Ban, "sv. Ignacij je namreč velik učitelj duhovnega življenja".

P. Ivan, po rodu Goričan, ki je po šestih letih nedavno sklenil svoje poslanstvo kot provincial slovenske province DJ, je za izhodišče izbral stavek iz apostolske spodbude *Veselite evangelija* (Evangelii gaudium), ki jo je Frančišek napisal ob koncu leta 2013. Stavek se glasi: "Ljudje, ki najbolje izkoristijo življenje, so dejansko tisti, ki zapuščajo varna obrežja" (EG10). Sveti oče nakazuje, da vsi ljudje ne izkoristijo vseh življenjskih priložnosti. So ljudje, ki živijo v težkih razmerah in jim to ne uspe v polnosti, ljudje, ki tega nočejo, in ljudje, ki priložnosti izkoriščajo. "To so tisti, ki zapustijo varna obrežja". Življenje v polnosti ni življenje, ki sloni na gotovostih, ko obvladamo vse, kar se dogaja okrog nas. Življenjske priložnosti srečaš, ko ni vse gotovo in pod nadzorom. V Svetem pismu je življenje lahko "bios", "psihe" in "zoe".

Prvo je biološko življenje s svojimi potrebami, drugo je razum, svobodna volja itd., tretje je "Božje življenje, nekaj, česar si sam ne morem dati, življenje z Bogom". Zoe je to, o čemer piše sv. Pavel Galačanom: "Ne živim več jaz, ampak Kristus živi v meni". Bog je človeku podaril svoj "življenjski stil". Ustvarjeni smo bili, da bi odločali skupaj z Njim. Izvimi greh je, ko živimo in odločamo sami. "Ne le v družbi, tudi znotraj Cerkev marsikdo živi in odloča sam, brez Boga", po potrebah svojega uma, srca, volje, brez Boga. Kdor nima novega življenja, če živi brez Boga, tvega, da se zanaša na ideologije, pravila in načela. Frančiška še najbolj skrbi, ko procese družbenih sprememb vodijo ideologije. Nekateri sodobni miselni tokovi so pustili ob strani Sveto Trojico, odnos med Očetom in Sinom: "Ko ni tega odnosa, razmišljamo o Bogu kot o višji in abstraktni sili, energiji". S krstom prejemamo "zoe", novo življenje, ki smo ga izgubili z izvirnimi grehom. In nismo več sami, vsi skupaj smo Kristusovo telo, ki se krepki ob vsaki liturgiji, smo osebe, ki živijo za druge. Jezus trka na naša srca, "velikokrat pa ga 'zapiramo' vase in mu ne dopustimo, da bi šel ven, pravi Frančišek". Zato nas pogosto vabi, da bi bili "Cerkev v izhodu", da bi 'izgubili' same sebe za najmanjše, pozabljene, tiste, ki živijo na

meji, na robu, na bivanjskih periferijah. Covid-19 je pomenil pravi potres, je dejal p. Ivan. Pred pandemijo je marsikdo jamral, da je tempo življenja tako hud, da je težko iti naprej. "Težko je spremeniti življenjski

slog, čeprav vemo, da bi to bilo potrebno". Po potresu ostane na nogah to, kar ima trdne temelje, hiša, zgrajena na skali. V času koronavirusa ali se je povečal strah smrti ali pa ljubezen do Boga. "Strah nas zapira vase, da sami odločamo o svojem življenju; ljubezen pa nas odpira, ne odločamo več sami, ampak odločamo za druge in z drugimi". Vsi smo lahko videli ljubezen v bolnišnicah, kjer so se zdravniki in bolniško osebe razdajali, da bi bolniki preživeli in ozdraveli. "Mnogi so zanje dali življenje". Je bil potreben virus, da smo spremenili stil življenja? Kaj je "Cerkev v izhodu", je papež prikazal tudi tako, da ne živi v apostolski palači, temveč v Domu sv. Marte, v

krogu drugih duhovnikov, v skupnosti. Ta premik bo pomemben za vso Cerkev, če se bodo teologi odločili, da se oddaljijo od t.i. konstantinizma, njegovih gotovosti in navez z oblastjo. Od cesarja

Konstantina dalje je namreč Cerkev "padla v veliko skušnjava, da bi počasi opustila korenine evangelija in bi stopila v svet kot *paradržavna Cerkev*". Frančišek pa živi v Domu sv. Marte, "da gleda Božje ljudstvo, da ne bi ostal sam. Zanj je Božje ljudstvo nekaj *svetega*". Za skupnost so pomembna praznovanja, skupna priprava hrane, "skupni obedi so znamenje velike človeškosti", je zapisal papež, ki je tudi dodal: "Cerkev v izhodu se začneja z majhnimi, vsakdanjimi stvarmi". Papež se tudi tako vrača k izviru Cerkev. Komaj je bil imenovan in se je prikazal na loži vatikanske bazilike, smo lahko razumeli, "da želi *hoditi skupaj* z nami, ne sam", da to ni več Konstantinova

Cerkev. Srce reform je 'sinodalnost'. "Zanimivo je tudi, da papež Frančišek malo govori o Drugem vatikanskem koncilu, ga pa živi". To je škof, ki poslušá glas Kristusa, ki govori prek Božjega ljudstva. "To je prava avtoriteta, ki izhaja iz poslušanja". Težko je živeti na sinodalen način, če smo več stoletij dajali več teže posamezniku, strukturam in projektom kot pa novemu življenju. Papež Frančišek nas zato spodbuja, da bi spet odkrili to, kar smo pozabili od Konstantina dalje. Cerkev hoče pomagati, da bi šla proti - ne le zemljepisnim, temveč tudi - bivanjskim periferijam, ki imajo opraviti z osnovnimi bivanjskimi temami, kot so izvimi greh, bolezen, begunci, ločene družine itd. "To je Cerkev v izhodu". To naj stori celotno Božje ljudstvo, pravi papež, "predvsem pa teologi". Izstopiti moramo iz lastnega jaza, ki mu je poglavitni "bios" oz. "psihe", in se bolj usmeriti v "zoe", Božje življenje, dialog, skupnost, Kristusovo telo. Cerkev v izhodu sprejema in spremlja človeštvo v vseh njegovih procesih, v času virusa in takrat, ko ga ni. Kristjanova misel ne moralizira, se ne ustavlja na tem, kaj moramo in česa ne smemo delati, je dejal p. Ivan. Njegova misel je odprta novemu življenju, "misel, ki se nikdar ne konča s piko, temveč z vejico, je nedokončana misel. Kdor misli, da ima popolno misel, je že izgubil, saj ne pusti, da bi Duh stopil v

njegov um". Nekateri trdijo, da Frančišek glede nekaterih točk "ni jasen". Seveda ni jasen, je dejal p. Ivan, "saj pušča prostor in zadnjo besedo Duhu". Skušá se izogibati teologiji, ki ni "utelešena" v zgodovini, ki je oddaljena od neviht, ki pretresajo svet in življenje človeštva. Cerkev v izhodu je nova evangelizacija, ta pa se je začela z Drugim vatikanskim koncilom, "nadaljuje se zelo počasi, potrebnega je dosti časa in potrpljenja. To je življenjski slog, ne pa projekt, pripravljen za mizo". Nova evangelizacija "pomeni spremeniti usmeritev in stopiti v Kristusovo misel". Začenja se z majhnimi stvarmi, ki ne pritegujejo pozornosti, raste počasi in na skrivaj, kot dar, od osebe do osebe. Prvi kristjani so razvili umetnost iz katakomb, "pokazali so na luč, ki je tam, kjer je svet videl tragedijo. Ljudje nas gledajo, kako vsak dan umiramo drug za drugega". Ljudje ne brigajo naši projekti, "zanima jih, kako v vsakdanjem življenju umiramo drug za drugega. To je danes edino močno pričevanje". Papež Frančišek je "znamenje časa prav zato, ker ima veliko nasprotnikov, ki hočejo ostati na varnem obrežju". Če hočemo razumeti, kaj res je Cerkev v izhodu, "s srcem spremljajmo misel papeža Frančiška in počasi bomo zapustili varna obrežja". In izkoristili življenjske priložnosti!

Danijel Devetak

MURSKA SOBOTA Dan spomina na žrtve genocida nad Romi

Sovraštva do romskega naroda je še veliko

V Murški Soboti so 3. avgusta na spominski slovesnosti zaznamovali svetovni dan spomina na romske žrtve genocida v drugi svetovni vojni. Slavnostni govornik Boštjan Žekš je ob tem poudaril, da je bilo življenje Romov eno samo trpljenje in da ga je ob tem sram. Dogodki med drugo svetovno vojno so nekaj groznega, saj še danes ne vemo, koliko ljudi je bilo pobitih, s tem pa se dolga desetletja ni nihče ukvarjal in tudi dneva, ko so v noči z 2. na 3. avgust leta 1944 likvidirali romski del taborišča Auschwitz-Birkenau, se nismo spominjali, je uvodoma dejal akademik in svetovalec predsednika republike Boštjan Žekš. "To je krivda vseh nas, da smo sprejeli pozabljanje romskega uničevanja, za kar me je sram kot Slovenca in Evropejca, na žalost pa tudi v naši državi Romom ni bistveno boljše", je poudaril.

Opozoril je na velik greh Nemcev in dodal, da tudi mi nismo nedolžni, saj so partizani med vojno prav tako pobili veliko romskih družin, sicer zaradi domnevnega

izdajanja okupatorju. "Da smo te žrtve izkopal, zdaj pa ne vemo, kje bi jih pokopali, tega pa kot človek ne morem razumeti", je še dodal Žekš. Predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat Muc je nagovor začel in končal z

vprašanjem, ali se je genocid nad Romi res končal po vojni, ter ga naslovil vsem odločevalcem. Po njegovem mnenju imamo v Evropi še vedno žive oblike genocida,

sovražni govor in ljudi, ki nasprotujejo vsemu, kar je drugačno. Zgodovinar Marjan Toš je oznako genocid sicer zavrnil, a tudi po njegovem mnenju je diskriminacije do Romov še vedno veliko. Po drugi strani pa zgodovinski

dogodki še vedno niso dovolj raziskani, saj se številke o pobitih Romih med drugo svetovno vojno gibljejo od nekaj manj kot 3000 do milijona. Zgodovinarica Vita Zalar ob tem upa, da bodo v projektu, ki ga izvajajo z evropskimi kolegi, odgovorili na marsikatero od vprašanj, ki še niso raziskana. Podpredsednik Evropske romske zveze Orhan Galjus pa je med drugim dejal, da nam spoznanja o genocidu nad Romi povedo, koliko lahko vplivamo na sedanjo podobo Evrope. Po slovesnosti so na dvorišču nekdanje ekonomske šole v Murški Soboti k plošči v spomin romskim žrtvam holokavstva v 2. svetovni vojni položili venec. Mednarodni dan zaznamujemo na dan enega najbolj množičnih pobojev Romov in Sintov, ko so nacisti ukinili t. i. Zigeunerlager (Cigansko taborišče).

Vrh Sv. Mihaela

Praznovanje sv. Lovrenca, domačega zavetnika

Kljub kočljivim časom in nenavadnim razmeram, ki jih povzročá letošnja epidemija koronavirusa,

pripravili nedeljsko prizorišče na prostem pri sedežu civilne zaščite. Sv. mašo je daroval msgr. Renato Podbersič, s

so na Vrhju vseeno lepo in občuteno praznovali vaškega zavetnika sv. Lovrenca. Zaradi varnostnih in zdravstvenih ukrepov, ki v bistvu onemogočajo številno prisotnost v mali vrhovski cerkvi, so vaščani skrbno

petjem jo je obogatil cerkveni pevski zbor Vrh Sv. Mihaela. Po maši so se verniki odpravili v procesiji do malega trga pred cerkvijo, kjer je bil postavljen oltarček in kjer se je po tradiciji z obrednimi molitvami in petjem sklenila slovesnost.

ŠTEVERJAN Likof 2020: projekt "Kako smo lepi" in občinsko vino "Zgodovinski dan" za števerjansko občino

V števerjanu so 7. avgusta imeli lep praznik. Ob sončnem zatonu in, nato, pod zvezdami je zaživel Likof-Aperitiv pod zvezdami, letos sicer v bolj okrnjeni obliki, ob upoštevanju varnostnih in zdravstvenih predpisov. Protagonisti priveditve so seveda bili najzlahtnejši pridelki briškega območja, za promocijo katerih je poskrbela Vinoteka Števerjanski griči (kmetije Gradis' ciutta, Humar, Aleš Komjanc, Simon Komjanc, Koršič, Mania', Muzic, Skok, Ivan Vogrič). Organizatorji, člani Vinoteke Števerjanski griči, so - pod pokroviteljstvom občine Števerjan, Dežele FJK in Fundacije Cassa di risparmio di Gorizia ter v sodelovanju z društvoma Sedej in Briški grič - želeli nadaljevati uspešni projekt o briški noši, ob tem pa so še predstavili prvo reprezentativno vino občine Števerjan, sad lanske trgatve, je uvodoma poudarila povezovalka večera Ema Terpin. Županja Franca Padovan je svečano povedala, da je za števerjansko občino "zgodovinski dan", ker so menda edina občina, ki

se lahko pohvali s tem, da ima občinsko vino, skupen pridelek vseh 49 krajevnih pridelovalcev grozdja. To je "enkratni dogodek, enkratni projekt", ki je v posebno čast občini. To vino bodo s ponosom darovali gostom, ki bodo obiskali Števerjan, ali gostiteljem, ko bodo sami šli kam na obisk, "da bo občina Števerjan v svetu še bolj znana". Županja je tudi pozdravila vse navzoče goste, med katerimi so bili deželni svetnik Igor Gabrovec, predstavnik omenjene fundacije Marco Braida, podžupan občine Gorica Stefano Ceretta in odbornica Marilena Bernobich, župan občine Krmin Roberto Felcaro, podžupan občine Moš Andrea Bullitta, župan občine Špeter Mariano Zufferli, župan Sv. Lienarta Antonio Comugnaro, odbornica za kulturo občine Trivignano Vanessa Colosetti, predsednik Konzorcija Collio David Buzzinelli, predsednik SSO Walter Bandelj, pokrajinski tajnik SSK Julijan Čavdek. Gabrovec je dejal, da je "v nesrečnem letu 2020 vsakič lep, ko se kaj novega dogaja". Odpadla je vrsta priljubljenih

priveditev in praznikov, med njimi števerjanski festival, "vsi potrebujemo vračanje k normalnosti". Biti moramo še naprej previdni, a prav je, da se družimo in praznujemo, "da smo skupnost". Tudi letošnji Likof je znamenje, da "normalnost obstaja, da bo boljše, da vsako težavo lahko premostimo, če smo skupnost". Braida je obrazložil, da je fundacija zasebna ustanova, ki podpira,

kulturo in poslovne dejavnosti Martina Valentinčič povedala, da sta nastala iz zamisli občinske uprave in Vinoteke

Števerjan doslej edini kraj v Italiji, ki ima občinsko reprezentativno vino, pridelano iz tokaja, rebule in

malvazije. Vinificirali so ga po tradicionalnem briškem sistemu. Prva vaška trgatve je bila 22. septembra 2019, vinifikacija in priprava se je končala s stekleničenjem 23. aprila 2020. Iz približno 740 kg grozdja so pripravili 648 steklenic in 20 steklenic magnum. Na sprednji strani sta grb in naziv občine Števerjan ter zapis Collio doc vino iz avtohtonih sort, na zadnji strani so na etiketi imena vseh obdelovalcev, ki so grozdje darovali. Želja uprave je, da bi vinifikacija izmenično potekala na vseh kmetijah, ki so za to pripravljene: lani je za to poskrbela kmetija Muzic. Novo

razvija in ohranja različne načrte na ozemlju (nekdanje) goriške pokrajine; zanimive projekte uresničujejo in nameravajo še uresničevati v Brdih, na Krasu in ob Soči. O "dveh pomembnih projektih" - *Kako smo lepi* in občinskem vinu - je števerjanska odbornica za

Števerjanski griči. Ob vходу na trg so namreč stali - ob štirih mladih manekinih - štirje lepo pripravljeni panoji, nadgradnja projekta, preko katerega raziskujejo in odkrivajo briško nošo in ki so ga predstavili decembra 2019. Novi projekt pa zadeva občinsko vino: zdi se, da je

vino ni zgolj marketinška domislica, je še dejala Martina Valentinčič, temveč želi biti v prvi vrsti kakovosten pridelek, ki predstavlja najboljše značilnosti ozemlja, njegovo bistvo. To vino želi pripovedovati o občutjih ljudi, ki živijo v teh krajih, o naporu oseb, ki z ljubeznijo obdelujejo zemljo, o njihovem značaju in velikem srcu. "Srečno pot reprezentativnemu vinu! Naj bo najzlahtnejši predstavnik Števerjana po svetu!" Županja je nato svečano razkrila steklenice, župnik Marijan Markežič pa jih je blagoslovil. "Ko blagoslovljamo stvari, blagoslovljamo predvsem osebe", je dejal, "tako da lahko potem dobro govorijo, dobro delajo in dobro tudi pijejo". Blagoslovil je tudi jedi in osebe, ki so jih pripravile (sodelovali so namreč tudi gostinci, Osteria enoteca Dvor in Agriturismo Stekar). Ema Terpin je prebrala imena vseh vinogradnikov, ki so darovali grozdje, in vaški praznik se je nadaljeval v noč s kozarci v rokah in ob obloženih mizah ter v prijetni družbi na trgu najlepše izmed briških vasi. DD

Giacomini o odprtih vprašanjih slovenske šole Kaotičen začetek šolskega leta

O odprtih vprašanj v svetu naše šole je kar nekaj. O nekaterih, ki so posebno pereča v zadnjih mesecih in v pričakovanju na novo šolsko leto, je bil govor na srečanju, ki ga je 3. avgusta priredil Sindikat slovenske šole v Kulturnem centru Lojze Bratuž in na katerem je imel - ob deželnem tajniku SSS Jošku Princiču - glavno besedo predsednik Deželne šolske komisije Igor Giacomini. Covid-19 je znatno pospešil informatizacijo dela v šolskem uradu, kar upraviteljem ustreza, več problemov pa imajo šolniki, še zlasti slovenski suplenti, saj obstajajo težave, ki jih bo treba odpraviti, je začel gost. Najprej je bil govor o postopku za sestavljanje pokrajinskih prednostnih lestvic za zaposlitve za določen čas za habilitirane pedagoške delavce in za učno osebje, ki sicer ima ustrezen naziv, nima pa habilitacije. Vpisovanje, katerega rok je potekel 6. avgusta, je bilo možno edino preko spleta in izpolnjevanje obrazcev je bilo, kot je bilo slišati, zapleteno in polno ovir. Za tiste, ki so habilitirani, se ni spremenilo nič. Težje je seveda za tiste, ki so diplomirali v Sloveniji (pedagoško-andragoška izobrazba, PAI) in nimajo strokovnega izpita. Pravni sistemi in pedagoški programi v dveh državah so pač toliko različni,

da taki kandidati nimajo pogojev za vpis v t.i. drugi pas lestvic. Avtomatične poti za priznavanje akademskih in strokovnih nazivov,

pridobljenih v Sloveniji, žal ni, je na srečanju, ki so se ga udeležili skoraj izključno šolniki, poudaril Giacomini, ki si pa prizadeva, da bi do tega prej ali slej le prišlo. Ministrstvu za šolstvo namreč nameravajo posredovati prošnjo o uvedbi postopka za priznanje PAI-a. Začetek novega šolskega leta bo vsekakor po Giacominijevem mnenju dokaj kaotičen, in to ne le zaradi posledic epidemiološke krize, temveč predvsem zaradi spletnega postopka sestavljanja lestvic. Pot vsakega šolnika je drugačna, je ni mogoče primerjati z drugimi, zato ne obstaja formula, ki bi veljala za vse. Zaradi tega tudi niso pripravili primernega priročnika z napotki, o katerem mnogi sprašujejo.

Spodbudno je bilo slišati, kar je Giacomini večkrat poudaril, in sicer, da je njegov cilj ta, da bi zaposlili čim več ljudi. In da je "trmast in vztrajen". Sam je na koncu srečanja, na katerem je odgovarjal na številna vprašanja prisotnih, povedal, da je bil z njim "zelo zadovoljen", bilo mu je "zelo prijetno", saj v deželnih uradih nima veliko stikov z učitelji in profesorji. Potrdil je, da ostaja njegov urad na razpolago za vprašanja in dvome. "Delamo na tem, da bomo čim boljši". Je pa v isti sapi tudi izrazil zaskrbljenost zaradi neprav spodbudne demografske slike naše narodne skupnosti v Italiji. Na srečanju v KC Bratuž je Princič med drugim z veseljem oznanil, da bo SSS od naslednjega meseca končno razpolagal z osebo, ki se bo posvečala izključno delu sindikata in bo lahko nudila pomoč posameznikom, kar so doslej pogrešali, saj so prizadevanja sindikata slonela zgolj na prostovoljnem delu. Urad bo ob določenih umikih deloval v Trstu in Gorici. DD

Obvestilo

Škofov vikar za slovenske vernike goriške nadškofije vabi vse ljudi dobre volje na Barbanu. Romarska sv. maša bo v ponedeljek, 7. septembra, ob 11. uri na otoku.

Obeležili so 70-letnico "pohoda metel" Spomini, prežeti s humorjem

70-letnico t.i. "pohoda metel" (1950-2020) sta z nekaj dogodki v nedeljo, 9. avgusta 2020, zabeležila skupina, ki si prizadeva za kandidaturu Nove Gorice in Gorice za Evropsko prestolnico kulture Go!2025 in Goriški muzej. Od 13. do 19. ure so si obiskovalci, upoštevajoč določila proti širjenju epidemije koronavirusa, lahko ogledali mali muzej Na Šverc! na Pristavi in muzejsko zbirko Kolodvor v Novi Gorici. Pred muzejem Na Šverc! je v večernih urah potekal pogovor Pohod metel 70-let kasneje. Na njem sta sodelovala gosta David Kožuh in Rok Bavčar iz Goriškega muzeja. Pogovor je vodila Vesna Humar. V imenu goriškega župana Rodolfa Ziberne je pozdravila občinska svetnica Chiara Gatta. Iz zanimivega, sproščenega kramljanja je lepa skupina poslušalec izvedela, kako je tiste daljne nedelje, 13. avgusta 1950, velika množica ljudi pogumno, mimo presenečenih jugoslovanskih in italijanskih stražnikov prestopila močno zastraženo mejo v Rožni Dolini, ker se je razširila (lažna) novica, da jo bodo odprli. Ljudje so pokupili v Gorici marsikaj (tudi v zameno za jajca, maslo ...), predvsem pa kavo, sladkor, riž in sirkove metle, ki so bile najbolj vidne (od tod ime "pohod metel"; metla je postala simbol tistega

dne), ki jih očitno v Jugoslaviji ni bilo mogoče dobiti, ter žoge za otroke. To je bila tudi edinstvena priložnost, da so se lahko srečali s svojci, ki jih niso videli že veliko let zaradi zaprte meje. Prav to sta poudarili dve gospe iz občinstva, ki sta ta neverjetni dogodek doživeli kot devetletni deklici. Marsikdo si je tisti dan privoščil dobro kavico, baje nihče pa ni vprašal za politični azil, čeprav se je kdo napotil proti notranosti Italije, celo do francoske meje, a so ga italijanske oblasti spet privedle domov. Humarjeva je omenila tudi dragoceno delo fotografa Edvigia in Arduina Altrana (očeta in sina), ki sta v svoj objektiv ujela tisti zgodovinski dan in seveda metle! Na Pristavi je bil na programu še gledališki utrinek iz predstave Tuo je špaga, ki so ga z več kot ščepcem humorja in improvizacije uprizorili mladi igralci z Zavoda Scaramouche v zamisli in režiji dramaturginje Tereze Gregorič. Udeleženci dogodka so prejeli brezplačno vstopnico za ogled muzeja Na Šverc! in katalog Državna meja na Goriškem 1945-2004. Isti večer je bila v goriškem Ljudskem vrtu gledališka predstava v izvedbi gledališkega društva Collettivo Terzo Teatro iz Gorice. V režiji umetniškega vodje skupine Maura Fontaninija in pred velikim številom gledalcev (ob

upoštevanju protikoronskih določil) so odigrali avtorsko delo Roberta Covaza Il Muro ("La domenica delle scope") (Zid - "Nedelja metel"). Brano igro z duhovitimi okruški v narečju o dveh mladih, Slovenke Petre in Italijana Gregoria, ki si je iz ljubezni zamenjal ime v Igor, so interpretirali Enrico Cavallero, Pierluca Famularo in Michela Cemtram. Zaljubljenca je ločila meja, šele po treh letih sta se srečala ravno na "pohodu metel" in se odločila za beg v njegov rojstni kraj in za skupno življenje. Ljubezen pač ne pozna meje in nikakršnih pregrad! Izvajanje igralcev je na harmoniko spremljal Carlo Moser. Spomnimo naj, da v tistem nam že zelo oddaljenem času so s stalnim dovoljenjem lahko prečkali mejo le zemljiški "dvolastniki", ki so imeli polja ali vrtove na drugi strani meje (takrat se je širil mali obmejni "šverc"). Preostali ljudje so lahko prešli mejo s potnim listom, a postopki za pridobitev le-tega so bili zelo strogi. V današnjih časih se nam to zdi skoraj nepojmljivo. Malce tega grenkega priokusa smo začutili letošnjo pomlad, ko so zaradi omejitve širjenja koronavirusa spet zaprli mejo in so se znanci in sorodniki spet pozdravljali izza ograje na skupnem Trgu Evrope oz. Transalpina. IK

POLETNA SREČANJA POD LIPAMI Predstavitev knjige Tina Mamića

Kje so nastali naši priimki, kdo so bili naši predniki?

Pri Goriški Mohorjevi družbi je izšla knjiga, ki nosi naslov Priimki, njihov izvor in pomen, njen avtor je časnikar in profesor zgodovine Tino Mamić. Delo prinaša podrobno razlago o nastanku in pomenu 96 priimkov, skupaj z različicami 99, večinoma primorskih, ki pa jih najdemo po vsej Sloveniji in tudi okrog po svetu. Knjiga je nastala na osnovi avtorjevih člankov, ki so izhajali v Novem glasu, v zelo priljubljeni rubriki. Urednik tednika Jurij Paljk, ki je dal pobudo za izdajo knjige, je njej tudi prispeval uvodni članek: "Mamić je s svojimi zapisi hitro uspel nagovoriti naše bralke in bralce, večkrat so poklicali v uredništvo in prosili za kak priimek, upam, da je kdo od bralcev tudi poklical Tina Mamića in se z njim dogovoril za družinsko drevo, raziskavo svojega rodu. Predvsem pa je bilo veliko takih, ki so spraševali, če in kdaj bo izšla Tinova knjiga s priimki".

Na predstavitvi knjige, ki je bila v četrtek, 6. avgusta, v šotoru ob Kulturnem centru Lojze Bratuž, sta se Mamić in Paljk pogovarjala o šolanju v vipavskem semenišču, o nastanku knjige in delu, ki ga zgodovinar opravlja pri sestavljanju rodovnih dreves. "Knjiga je nastala iz najinega prijateljstva in sodelovanja. Oba sva Vipavca, Tinova mama je iz Vipavske doline, oče pa je prišel iz Dalmacije.

Vipavci smo znani po tem, da smo prešerni, dalmatinska nota pa daje Tinu še dodatno odprtost in temperament", s temi besedami je Jurij Paljk predstavil avtorja in poudaril, da oba izhajata iz vipavske šole, kjer se je šolalo več

našega naroda. Čedermacem, ki so življenje posvetili slovenstvu. Pokojnemu Vinku Kobalu in Milanu Knepu, ki sta nas v svinčenih časih totalitarizma vzgajala v demokrate in zoon politikone v najzlahtnejšem pomenu tega izraza".

in kako je nastal". Avtor se je z rodoslovjem in raziskovanjem družinskih dreves začel ukvarjati že pred dvajsetimi leti. Ustanovil je svoje podjetje, prvo slovensko rodoslovno agencijo, njegove raziskave slonijo na zgodovinskih in preverjenih virih in dokumentih.

"Priimki se zaradi zapisovanja spregovoril tudi o nekaterih najbolj zanimivih - "opisnih" in "živalskih" - slovenskih priimkih. Po Mamićevem mnenju jezikoslovci ugotavljajo lastnosti jezika, pri preučevanju izvora priimka pa so potrebne rodoslovna, zgodovinska in jezikoslovna raziskava. Avtor je tudi član Slovenskega rodoslovnega društva, kjer je ogromno ljudi, ki sami raziskujejo svoje rodovnike in si med sabo pomagajo in svetujejo. Povedal je, da pa je za globlje raziskovanje potreben znanstveni pristop in poznavanje metodike zgodovinske znanosti - do leta 1750 so podatki z lahkoto dostopni, z najstarejšimi knjigami in katastri pa raziskuje celo do 16. stoletja. Razložil je, da zaradi pravopisa (italijanskega ali nemškega)

in uradnega jezika (latinščine) so priimke nekoč prevajali, prilagajali so končnico. O Gorici in Trstu npr. ne moremo soditi, da sta bili mesti pretežno italijanski, ravno obratno, priimki dokazujejo, da sta bili mesti pretežno slovenski. "Veliko ljudi se ni imelo za Slovence, poitalijančili so se in se priklonili novi kulturi, toda, etnično gledano, lahko po priimkih najdemo sledove slovenstva", je rekel Mamić. "Sodobno povedano je bilo italijanstvo v Trstu stvar poslovne odločitve, ne pa srca, prepričanja,

dejanskega čutenja", je še dodal. Mamić je poudaril tudi pomen "pionirskega projekta" v goriški nadškofiji, s katerim so digitalizirali matične knjige slovenskih župnij - "nujno bi bilo digitalizirati celotne arhive vseh slovenskih župnij". Ob koncu večera pa je goriško občinstvo pozdravil z lepimi besedami: "Slovinci smo lahko ponosni na to, da smo narod, ki ima ogromno priseljencev, kljub temu pa izredno malo šovinizma".

Katja Ferletič

kot dvesto intelektualcev, duhovnikov in škofov. Paljk je prisotne spomnil, da so v semenišču poučevali izjemni profesorji, večina je že pokojnih, med njimi je omenil Otmarja Črnlogarja, Antona Požarja, Janeza Zupeta, Franca Pivka, Franca Kralja in druge. Prav duhovnikom je Tino Mamić posvetil svojo knjigo. Povedal je, da mu v dosedanjih intervjujih, ki jih je bilo po izidu knjige več kot pet, nihče še ni dal pozornosti posvetiti: "Knjigo posvečam duhovnikom, ki so v knjigah stoletja ohranjali dragoceni zgodovinski spomin

Mamić, ki se poklicno ukvarja +z rodoslovjem in izdelavo družinskih rodovnikov, se jezikoslovne razlage posameznega priimka loti z utemeljenimi teoretičnimi pristopi. Knjiga je nastala kot rezultat večletnega dela v slovenskih arhivih, ne gre pa le za naštevaje priimkov, ampak za poglobljene zapise o posameznih priimkih in ljudeh, ki te priimke nosijo - "priimki so del naše biti, nosimo jih od rojstva in vse življenje. Neštetokrat se podpišemo z našim priimkom, velikokrat pa ne vemo, od kod je, kaj pomeni

RADIO SPAZIO vrata proti vzhodu

(od 14. avgusta do 20. avgusta 2020) Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; za internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:
Petek, 14. avgusta (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studija 2.
Sobota, 15. avgusta (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem,

terskem, rezijanskem in zilliskem narečju.
Nedelja, 16. avgusta ponovitev oddaje Okno v Benečijo.
Ponedeljek, 17. avgusta (v studiu Ilaria Bergnach, Miha Kovic in Jakob Leopoli): Radio Ve'rite'.
Torek, 18. avgusta (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem
Sreda, 19. avgusta (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Volka imamo, a ga nimamo radi. Izbor melodij.
Četrtek, 20. avgusta (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti obvestila in humor.

KULTURNI DOM Kapljice kulture 2020

Najrazličnejši jeziki so popestrili soparni poletni večer

Zveza slovenskih kulturnih društev je v sodelovanju s Kulturnim domom v petek, 7. avgusta, organizirala prijeten večer Kapljice kulture, ki se je zaradi letošnjih omejitev preselil na novo lokacijo, iz Ljudskega vrta na dvorišče pred goriškim kulturnim hramom. Priljubljeni niz dogodkov je bil prvič na sporedu že leta 2008, organizatorji pa so se za letošnjo izvedbo odločili, da bo tematsko zaokrožena z nastopi skupnosti, ki ustvarjajo goriški kulturni in družbeni prostor, večer so namreč oblikovale jezikovne in narodne manjšine našega ozemlja. Nastopili so predstavniki včlanjenih društev ZSKD, gojenec Glasbene matice, član društva Furlanov in Bežakov, predstavnik deželnih skupnosti iz Abrucev in Moliseja ter društvo bengalskih staršev iz Trziča. Nastopajoči so se goriškemu občinstvu, ki je množično zasedlo prostore pred

Kulturnim domom, predstavili s petjem, plesom in igranjem ter kratkim filmom. Navzoče je uvodoma pozdravila Bruna Visintin, pokrajinska predsednica ZSKD. "Za nami je obdobje tesnobe in žalosti", je povedala in

poguma, ni bratstva brez enotnosti", je zaključila. Prvi so se občinstvu predstavili mladi plesalci breakdancea kulturnega društva Skala iz Gabrij. Društvo v zadnjih letih posveča veliko pozornosti mlajšim generacijam,

v polni zasedbi pa skupino sestavlja dvajset članov. Otroci so si s svojim živahnim nastopom zaslužili dolg aplavz, ki je uvedel naslednjo točko na programu: topel poletni večer so popestrile note Slakovih pesmi, ki so jih

za odrasle, bengalščine za otroke in angleščine prizadeva, da bi se člani bengalske skupnosti čim bolj vživeli v okolje, ki je postalo njihova nova domovina, obenem pa, da bi ne pozabili svojega jezika in kulture. Na sporedu sta bila

prispeval svoj kratkometražni film The Burja, ki je lani nastal v sklopu Mednarodnega mladinskega filmskega tabora v Novi Gorici, mlajši in starejši pa so se nasmajali ob skeču tržaške kabaretistke Irene Pahor in ob nastopu čarodeja Marka, člana goriškega društva Assi Magici. Program se je končal ob poskočnih notah male harmonike Luigija Menne in ritmičnega bobenčka ter orglic Franca Antonuccija, predstavnikov društva izseljencev iz Abrucev in Moliseja. Večer so obarvale živahne note in najrazličnejši jeziki - slovensčina, furlanščina, italijanščina, bežjaško narečje in bengalščina so se prijetno usklajevale in izoblikovale pester kulturni program, ki ga je povezovala mlada Maria Milanese iz Standreža. Govor je bil o bratstvu, sožitju in spoštovanju - Kapljice kulture so tudi letos združile različne jezike in narodnosti.

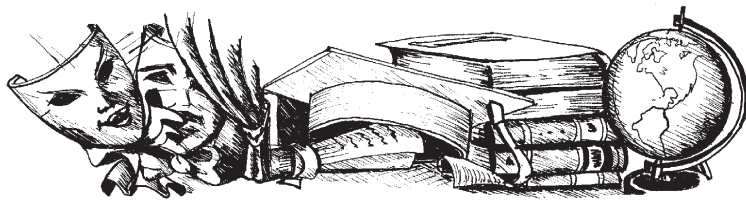
dodala, da jo je med meseci, ko niso bile dovoljene nikakršne prireditve, zagrabilo malodušje, končno pa "danes nad močjo ljubiteljske kulture sije sonce". "Ni sožitja brez kulture, ni strpnosti brez

organizira različne gledališke, glasbene in likovne delavnice, od lani pa pod mentorstvom plesne šole V.I.P. iz Nove Gorice vadi tudi plesna skupina. Na petkovem večeru je nastopilo deset plesalcev,

suvereno izvedli harmonikarji društva Kremenjak iz Jamelj. Znamenitosti Bangladeša so nam v krajšem videoposnetku predstavili člani društva bengalskih staršev iz Trziča. Društvo si s tečaji italijanščine

tudi branje poezij v bežjaškem narečju, nastopil je namreč Sergio Gregorin, in predvajanje nastopa mladega pianista Tilna Tomsiča iz razreda prof. Manuela Figlja pri Glasbeni matici. Kinoatelj je večeru

Še o vsebini Pirjevčeve knjige Partizani

“Je partizansko gibanje, bi rekel, Titova kultura” ali Pirjevčeve kulture v Partizanih?

“Je partizansko gibanje, bi rekel, Titova kultura”. Tako je izjavil akad. prof. dr. in politik Jože Pirjavec na predstavitvi svoje knjige Partizani v Kulturnem domu v Gorici 20. junija 2020. Kaže, da Pirjevču materinščina včasih še ne steče, morda je hotel povedati, da so partizani Titova stvaritev. Toda oznaka kultura bi bila veliko bolj kot za partizansko gibanje uporabna za oznako pojavov, na katere naletimo v Pirjevčevih Partizanih. Na str. 37 se Pirjavec pridruži manipulantom, ki uporabljajo navedbo in izredno odmevno protitotalitarnem, protivojnem romanu Kaputt Curzija Malaparteja kot zgodovinsko dejstvo. Gre za navedbo, naj bi Ante Pavelić, poglavar Neodvisne države Hrvaške, imel na mizi košaro s človeškimi očmi, ki naj bi mu jih podarili njegovi ustaši. Teh oči naj bi bilo dvajset kilogramov. Že preverjanje, koliko človeških oči potrebuješ za dvajset kilogramov, bi pokazalo velikost košare in seveda morebitno število žrtev – brez težav bi izračunali, da gre za precej neverodostojno trditve. Toda to preverjanje ni potrebno, saj je bilo že pred desetletji dokazano, da je ta zgodba le ena od mnogih Malapartejevih domišljij,

ki segajo čez zgodovinsko resničnost. Alexander Korb je v nagrajeni monografiji (Im Schatten des Weltkriegs – Massengewalt der Ustaša gegen Serben, Juden und Roma in Kroatien 1941–1945, Hamburg,

k Paveliću, je izjavil, da je Malaparte stavek napisal 'iz sadizma in se je pregrešil nad resnico'. Victor Alexandrov je leta 1960 napisal, da mu je sam Malaparte priznal, da je s tem 'želel učinkovati, simbolizirati grozoto'.

Dr. Jože Dežman

2013) poudaril, da gre za senzacionalistično zgodbo, ki so jo nekritično povzeli Kostich, Dworak, Cox, Mazower, Peter von Becker ... in zdaj še Pirjavec. Pirjavec, če bi ga verodostojnost zgodbe o človeških očeh na Pavelićevi mizi zanimala, bi se lahko opredelil tudi do te objavljenе trditve: “Raffaele Casertano, italijanski veleposlanik pri vladi NDH v Zagrebu, ki je Malaparteja odpeljal

Videl je ribez, toda ‘oči in ribez: ali obstaja razlika? Ne moreš prizadeti domišljije z ribezom’”. Malaparte, ki se je po nemškem očetu najprej pisal Kurt Erich Suckert, je v življenju nihal med fašizmom, komunizmom in krščanstvom. Kot fašistični novinar je pisal hvalospeve Paveliću in zato je verjetno, da je bilo njegovo slikanje Pavelića in ustašev morda manifestacija, s katero je hotel poudariti svojo dezertacijo iz fašističnih vrst.

Hrvaški kolega mi je pisal, da Malapartejevo zgodbo kot verodostojno ponavljajo samo komunistični propagandisti, zlonamerni in slaboumni. Podobnih kreaturnih vložkov v Partizanih kar mrgoli. Vendar si jih Pirjavec ne izposoja samo od drugih, marsikaj si jih izmisli tudi sam. Omenimo samo eno od izmišljij na račun škofa Rožmana. Zanj v Partizanih na str. 220 piše: “Vsak dan je izvajal eksorcizem – obred izganjanja hudiča”. Vir za to naj bi bil J. Kolarič: Škof Rožman, 3. del, 1977, str. 9, 34, 113. Tam podlage za tako trditve ni. Toda Pirjevču zapisana izmišljija še ni dovolj. Na že omenjeni predstavitvi Partizanov v Gorici jo je bogato nadgradil: “Cerkvena hierarhija je stopila v zaveznitvo s temi po mojem najbolj skrajnimi sovražniki civilizacije (Mussolini in Hitler – op. p.), pri čemer škof Rožman (hahljanje Jožeta Pirjevca – op. p.) veste, kaj je počel: vsak dan je izganjal hudiča. Eksistirajo ene posebne molitve za izgon hudiča. Zanj so bili komunisti hudič. V tem kontekstu verske blaznosti, zame je to verska blaznost, se je potem dogajalo tisto, kar se je dogajalo”. Vira za to trditve ni treba iskati drugje kot v Pirjevčevi

patološki potrebi, očitno bogato prepojeni s sovraštvom in prepričanjem o lastni vsemogočnosti, v imenu katere bi tudi ubijal soljudi, ki jih označi kot osvražene druge. Že ta dva primera dokazujeta, da bi SAZU morala spoštovati Pirjevčev obrekovalski in izmišljijski talent. Lahko bi zanj vzpostavili razred za obrekovalstvo in izmišljijstvo. Seveda pa je prvi pogoj za tak podvig ukinitve etičnega

minimuma, kot ga je v analizi odzivov akademikov na Izjavo Slovenske akademije znanosti in umetnosti o kršitvah človekovih pravic v Sloveniji po drugi svetovni vojni z dne 2. junija 2009 definiral predsednik SAZU prof. dr. Jože Trontelj.

Dr. Jože Dežman

PS: Prihodnjič pa o hudičevih podrobnostih pri podnapisih fotografij in njih izboru v Pirjevčevih Partizanih

Msgr. Gašper Rudolf, dolgoletni novogoriški župnik, ki je zgradil novogoriško konkatedralo, predvsem pa je bil eden tistih primorskih duhovnikov, ki so v težkih časih bili vedno sveži glasniki novega oznanjanja evangelija po II. vatikanskem koncilu, danes še vedno dejaven v Goriških Brdih kot dušni pastir, je pred dnevi slavil devetdeseti rojstni dan. V imenu naših bralk in bralcev in v našem mu iskreno čestitamo in kličemo: »Na mnoga leta, Bog Vas živi še dolgo let!«

DROBICI DOMAČE ZGODOVINE (123)

Dimitri Tabaj

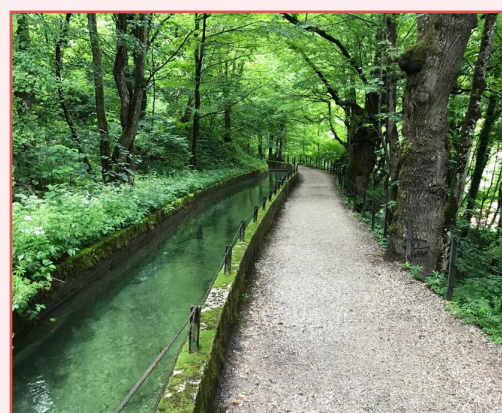
Idrijska kamšt (1. del)

Idrijski rudnik s svojo več kot petstoletno zgodovino spada med najstarejše rudnike živega srebra na svetu in je od leta 2012 vpisan na Unescov seznam svetovne dediščine. Bil je drugi največji proizvajalec te rude na svetu in je veliko pripomogel k razvoju tehnike, gospodarstva in kulture - od čipkarstva in kulinarike do botanike, medicine, šolstva in glasbe -, medtem ko danes deluje kot muzej in kot odličan katalizator kulturnega turizma v širši regiji. Leta 1997 je bil razglašen za najboljši evropski muzej industrijske in tehniške dediščine. V št. 1/2011 Geografskega obzornika najdemo povsem zanimiv in zgovoren podatek, da se le redko katero evropsko podjetje lahko pohvali s tako bogatimi arhivskimi fondy kot idrijski rudnik, saj je gradivo - na primer tudi zelo stare in dragocene risbe strojev in objektov - shranjeno tudi v Ljubljani, Čedadu, Benetkah, Trstu, Vidmu, Firencah, Rimu, Celovcu, Beljaku, Gradcu, Leobnu, Banski Štiavnici, Augsburgu, Nürnbergu, Amsterdamu, Madridu in na Dunaju. V sklopu muzejske zbirke najdemo tudi zelo prestižen predmet, tako imenovano “kamšt”, ki velja za kulturni spomenik državnega pomena. Kamšt je največje leseno kolo v Evropi, postavljeno v sedanji izvedbi okoli leta 1790 kot črpalna naprava za odvečno vodo v rudniku živega srebra. Idrijski rudnik je bil izjemnega pomena za habsburško monarhijo, saj naj bi sam predstavljal 4 % celotnega BDP-ja države in tretjino dobička vseh njenih rudnikov, torej za izgradnjo te črpalne naprave so uporabili najboljše tehnologije in najimenojše strokovnjake tistega časa. Že leta 1596 so zajezili Idrijco pri Kobili nad Divjim jezerom (enim največjih kraških izvirov v Sloveniji, voda katerega priteka preko rova iz

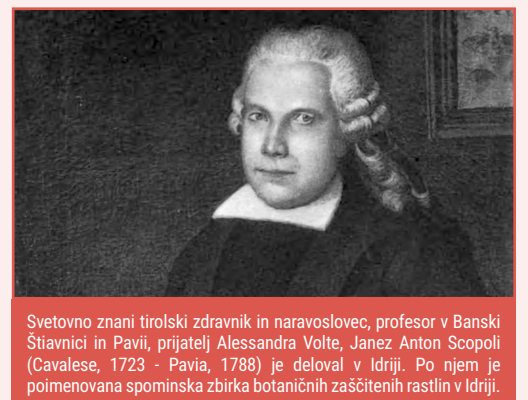
Trnovskega gozda, v sistemu, ki je povezan tudi z Ljubljano in Hubljem, morda celo z Lijakom in Mrzlekom, vir: Planinsko društvo Idrija) in jo speljali v 3.459 metrov dolg kanal, imenovan Rake, ki je bil sprva lesen in je pogajal rudniške naprave (voda je potem odtekala spet v Idrijco skozi odvodni kanal): med temi najdemo črpalke oz. kamšti pri Ahacijevem (1533), Barbarinem (1604), Terezijinem (1736), Jožefovem (1790), Franciškovem (1792) in Ferdinandovem (1836) jašku, a tudi - kot piše v omenjenem članku Geografskega obzornika - stroje za beriranje in drobljenje rude, mline, žage, kovaška kladiva, mehove v rudniški kovačiji ter stroje v mehanični delavnici. Kanal, ki je zdaj zidan, še služi elektrarni HE Mesto. Poleg tega ob njem teče priljubljena naravoslovna učna in rekreacijska pot. V neposredni bližini najdemo tudi Scopolijev vrt, zbirko botaničnih zaščiteneh rastlin, poimenovano po svetovno znanem tirolskem zdravniku (med prvimi strokovnjaki v medicini dela), naravoslovcu, profesorju v Banski Štiavnici in Pavii, prijatelju Alessandra Volte, Janezu Antonu Scopoliju (Cavalese, 1723 - Pavia, 1788), ki je deloval v Idriji. Vrt je namenjen tudi ohranjanju spomina na ostale velike znanstvenike, ki so pripomogli k razvoju Idrije (in cele Slovenije), med katerimi nedvomno izstopata duhovnik in botanik Franc Hladnik (Idrija, 1773 - Ljubljana, 1844), ustanovitelj Botaničnega vrta v Ljubljani, ravnatelj ljubljanske gimnazije in profesor naravoslovja na visokošolskih centralnih šolah, in francosko-slovenski rudniški kirurg, alpinist in pomemben utemeljitelj naravoslovja in etnologije na Slovenskem Balthasar Hacquet (Le Conquet, 1735 - Dunaj, 1815), a tudi drugi izjemni strokovnjaki, ki so spadali v samo smetano tistega časa in o katerih bomo pisali naslednjič.

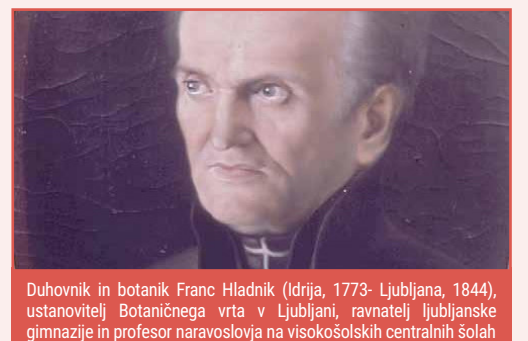
Kamšt je največje leseno kolo v Evropi, postavljeno v sedanji izvedbi okoli leta 1790 kot črpalna naprava za odvečno vodo v rudniku živega srebra.

Že leta 1596 so zajezili Idrijco pri Kobili nad Divjim jezerom in jo speljali v 3.459 metrov dolg kanal, imenovan Rake, ki je bil sprva lesen in je pogajal rudniške naprave (voda je potem odtekala spet v Idrijco skozi odvodni kanal). Kanal, ki je zdaj zidan, še služi elektrarni HE Mesto.

Svetovno znani tirolski zdravnik in naravoslovec, profesor v Banski Štiavnici in Pavii, prijatelj Alessandra Volte, Janez Anton Scopoli (Cavalese, 1723 - Pavia, 1788) je deloval v Idriji. Po njem je poimenovana spominska zbirka botaničnih zaščiteneh rastlin v Idriji.

Duhovnik in botanik Franc Hladnik (Idrija, 1773- Ljubljana, 1844), ustanovitelj Botaničnega vrta v Ljubljani, ravnatelj ljubljanske gimnazije in profesor naravoslovja na visokošolskih centralnih šolah

Francosko-slovenski rudniški kirurg, alpinist in pomemben utemeljitelj naravoslovja in etnologije na Slovenskem Balthasar Hacquet (Le Conquet, 1735- Dunaj, 1815)

BODI ČLOVEK!

STRAŽAR PRAVI: »PRIŠLO BO JUTRO, ČETUDI JE NOČ!«
(IZ 21,12)

Družina, prva točka v politiki

V Ameriki bo na predsedniških volitvah igral zelo pomembno vlogo odnos predsedniških kandidatov do družine in vprašanj, povezanih z življenjem. To vprašanje ni nepomembno niti v Evropi. Ob današnji nataliteti se bo do konca stoletja prepolovilo število Italijanov, Špancev ... Težave imajo tudi skandinavske države. Slovenci bomo, če bo šlo tako naprej, izumrli. Največji upad prebivalstva bi ob sedanjih situaciji doživela Japonska. Vzrokov za demografsko krizo je zelo veliko in prav gotovo se jih niti ne zavedamo niti jih ne poznamo dovolj dobro. Po eni strani gre za ekonomske vzroke, ker mladi težko pridejo do stanovanja ali zazidalne parcele, po drugi strani pa gre tudi za psihološke, kulturne, politične, verske, ideološke in duhovne razloge, zaradi katerih se mladi ne poročajo in nimajo otrok. Slovenija je v EU glede števila porok na samem dnu. To vprašanje bi moralo biti na prvem mestu dnevnih redov vlade RS in občinskih svetov. Je smiselno govoriti o gospodarstvu, cestah, železnicah, pokojninah, turizmu ..., če bomo izumrli? Kako spodbuditi mlade, da se bodo odločali za zakon in otroke? Zdi se, da je vsaj do neke mere pri reševanju tega perečega vprašanja, pod vodstvom Viktorja Orbana,

uspešna Madžarska vlada. Madžarska za družino namenja 5 % BDP. Koliko procentov BDP "naravnim družinam" namenja Slovenija? Kateri slovenski politiki si upajo tako odločno kot Orban, Trump in Duda zavzeti se za družino in življenje? Zakaj tolikšni medijski in politični napadi na Orbana in v Ameriki na Trumpa, ki se tudi odločno postavlja v bran družine in življenja? Če se Francija odloča, da bo financirala umetno oplojevanje samskih in tistih, ki živijo v istospolnih zvezah, zakaj se Madžarska ne bi smela odločiti, da financira klasične družine? Bomo umetno oplojevanje utemeljili z nevarnostjo okužbe s koronavirusom med seksualnim odnosom? To bi bil višek seksualne revolucije! In seveda krasna priložnost za industrijo in trgovino. Zakaj ne bi otrok delali kar v laboratorijih in kupovali v trgovinah? Istočasno pa bi seveda imeli polna usta besed o boju proti trgovini z ljudmi in suženjstvu! Ekonomski vidik je prav gotovo pomemben, žal pa finančne spodbude ne zadostujejo. Temeljni problem je naš odnos do življenja in sposobnosti za skupno življenje. Je življenje za nas sploh še smiselno, je rojstvo otroka za nas še nekaj lepega? Priča smo, da

prastarši negodujejo nad nosečimi vnukinjami: "Saj je zmešana, da bo rodila otroka v ta kruti svet"! Zdi se, da v nas ni več upanja in zaupanja in staršem jemljejo pravico do družine in življenja je prav gotovo povezan z vero. Kjer ni

vere, ni upanja. Za ponovno ovrednotenje družine bi bilo treba izvesti kulturno oziroma seksualno anti-revolucijo, odločno zavreči Istanbulsko konvencijo, ponovno ovrednotiti biološki spol in tradicionalno družino, ki jo Istanbulska konvencija, kot Trojanski konj, minira. Tudi Poljaki so prišli do tega spoznanja, zato jim sedaj EU v imenu "evropskih vrednot" grozi z odvzemanjem finančne pomoči. Vsekakor ni prav, če so moški nasilni, kajti

nasilje je znak šibkosti in nedozorelosti. V imenu boja proti nasilju nad ženskami pa ni pošteno vsiljevati rešitev, ki povzročajo še več trpljenja in staršem jemljejo pravico do vzgoje lastnih otrok. Mar ni nasilje nad naravo in človekom

»Temeljni problem je naš odnos do življenja in sposobnosti za skupno življenje«

trditi, da biološke razlike med moškim in žensko niso pomembne, in zaukazati, da se človek sam odloča za to, ali bo moški ali ženska? Mar ni nasilje nad vernikom, če ne sme priznavati Boga – Stvarnika in se od njega zahteva, da sam postane bog? Kje so marksistične obljube o upoštevanju znanosti in razuma, če sodobni marksisti ne spoštujejo niti biologije, niti psihoanalize, niti nevrologije, če nasprotujejo razpravi o tako pomembni temi in vsak poseg

proti ideologiji spola razglasijo za sovražni govor?

Kljub temu da ne gre le za vprašanje ekonomije, se je na Madžarskem pod Orbanom od l. 2010 rodnost povečala za 21%, z 1,2 na 1,5 otroka na žensko. Sklenitev zakonskih zvez se je povečala za 42 %, abortus se je zmanjšal za 33,5 %. Ob sklepanju prvega zakona ima vsaka ženska, mlajša od 40 let, možnost za najem kredita za nakup stanovanja oziroma hiše. Ob rojstvu drugega otroka družina prejme okoli 3.000 evrov, ob rojstvu tretjega otroka pa skoraj 8.000 evrov. Družine s pet in več otroki so oproščene plačevanja

proti ideologiji spola razglasijo za sovražni govor? Kljub temu da ne gre le za vprašanje ekonomije, se je na Madžarskem pod Orbanom od l. 2010 rodnost povečala za 21%, z 1,2 na 1,5 otroka na žensko. Sklenitev zakonskih zvez se je povečala za 42 %, abortus se je zmanjšal za 33,5 %. Ob sklepanju prvega zakona ima vsaka ženska, mlajša od 40 let, možnost za najem kredita za nakup stanovanja oziroma hiše. Ob rojstvu drugega otroka družina prejme okoli 3.000 evrov, ob rojstvu tretjega otroka pa skoraj 8.000 evrov. Družine s pet in več otroki so oproščene plačevanja

v demokraciji ali totalitarizmu LGBT? Je svoboda govora še zagotovljena? Zakaj se demokratične države ne bi smele odločiti, da 5 % ali celo še več BDP-ja namenijo za podporo "naravnim družinam" in ukinejo financiranje raznim društvom, ki širijo ideje Antikrista? Se smemo zavzemati za klasično družino, za krščansko kulturo, za politiko, ki temelji na temelju biološkega spola? Se dva, ki se imata rada, lahko poročita in imata štiri, pet otrok? Imajo samski in tisti, ki živijo v istospolnih skupnostih, res pravico do otrok? Prioriteta bi morala biti v prizadevanju, da se otrok rodi v urejeni družini, a zdi se, da je ravno obratno. Prioriteta dominantne kulture so abortus, evtanazija, manipuliranje s spolno identiteto, marsikje na svetu tudi vsiljena sterilizacija! S tega vidika je politika Viktorja Orbana in Donalda Trumpa veliko več kot zgolj finančna pomoč družinam. Je njuno pričevanje za življenje, je upor tistih, ki glasujejo zanj proti njunim nasprotnikom, ki zagovarjajo kulturo smrti. Finance odražajo vrednote in prepričanja! Tega spopada nikakor ne smemo podcenjevati; zaradi njega je naša družba razdeljena. Izid tega spopada bo odločal o prihodnosti sveta.

Bogdan Vidmar

O televizijski seriji *Breaking Bad* (Kriva pota)

Skrivnostna privlačnost zla

Nobena skrivnost ni, da je sodobna "visoka" kultura v krizi. Trditev je skorajda nepotrebno utemeljevati, dovolj je vsaj bežno spremljanje današnje kulturne produkcije, ki večinoma niha med neprodušno hermetičnostjo in mrzličnimi poskusi doseganja družbene aktualnosti, pogosto s prostaško-bizarnimi provokacijami. Zanimivo pa je, da ustvarjalna kriza ni omejena zgolj na to kulturno sfero, temveč je zajela tudi popularno kulturo, predvsem donedavnega njen najpomembnejši del, tj. filmsko produkcijo. Če je še pred nekaj desetletji Hollywood lahko ustvaril filme, ki so kljub vprašljivi estetski in moralni vrednosti na neki način nagovorili duha časa in postali splošno poznana kulturna referenca, pa je ameriška filmska industrija v zadnjih letih omejena bolj ali manj na priredbe stripovskih zgodb in snemanje (neposrečenih) nadaljevanj klasičnih filmov. Ti na račun kapitala iz preteklosti še vedno ustvarjajo bajne dobičke, a po vsebinski plati ne zmorejo povedati nič novega, zato se tudi hitro izgublajo v amorfnosti množici filmskih spektaklov. Na račun krize filma se je v zadnjih dveh desetletjih uveljavila televizijska serija, ki je vsaj nekaj let prevzela primat osrednjega vizualnega izdelka popularne kulture (če seveda zanemarimo videoigre). Po drugi strani pa vsaj nekatere televizijske serije predstavljajo tudi umetniški dosežek. Če je bila serija v preteklosti tako predvsem sinonim za "žajfnice" ali lahkotne komedije, so v zadnjih letih prav nekatere televizijske serije dosegle visoko produkcijsko in vsaj deloma tudi umetniško vrednost. Izmed omenjenih serij po umetniški vrednosti in aktualnosti izstopa serija *Breaking Bad* (v slovenščini je bil naslov preveden kot *Kriva pota*). Trditev o kakovosti serije ni sporna, saj so jo številni avtorji razglasili celo za najboljši izdelek, ki je v zadnjih letih prišel na televizijo. Zanimiva pa je predvsem tematsko-idejna usmeritev, ki je presenetljivo klasična, označili bi jo lahko celo za konservativno oz. v marsikaterem vidiku blizu krščanskemu pogledu na svet. *Breaking Bad* je zgodba Walterja Whita, vrhunškega kemika, ljubečega družinskega očeta in srednješolskega učitelja kemije, ki po spletu naključij in lastnih odločitvah postane

eden največjih izdelovalcev kristalnega metamfetamina v Novi Mehiki. Čeprav se njegova kariera izdelovalca mamil začne iz navidezno sprejemljivih ali vsaj razumljivih razlogov – Walter zboli za rakom in potrebuje denar za drago zdravljenje – se s tem seveda ne konča. Podzemlje Walterja srka vase, zaplete se v spore z drugimi prodajalci in razpečevalci mamil, po spletu naključij postane morilec, nakoplje si spopad z mehiškim mamilariskim kartelom itd. Skorajda odveč je dodati, da Walterjevo družinsko življenje zaradi tega trpi, pojavijo se konflikti z ženo in sinom. Za dodaten zaplet poskrbi njegov svak, ki je agent ameriške zvezne agencije za boj proti mamilom. Sam zaplet je ustvarjalcem ponujal dve možnosti. Walterjev propad bi lahko postala še ena zgodba o neznosni utesnjenosti ameriškega predmestnega družinskega življenja, ki posamezniku ne dovoli samoaktualizacije, kar ga končno privede v spor s sistemom, ki se mora nujno končati tragično. Tako bi se serija navezala na dolgo tradicijo zahodne filozofije in umetnosti, ki zla ne vidi prvenstveno v človeku samem, temveč v zavrnjenih družbenih razmerjih. Na srečo so ustvarjalci znali pogledati globlje. Serija subtilno obravnava številne probleme človeške eksistence, kot je npr. družina ali prijateljstvo,

osebni. Moralnih odločitvah zato ne moremo redukcionistično izpeljevati iz zunanjih okoliščin, temveč iz človekove notranjosti, v kateri se skrivnostno prepletajo želja po dobrem in slabosti, ki nas napeljujejo k zlu. Kot je bilo omenjeno, se Walter v začetku odloči za

izdelavo metamfetamina, ker potrebuje denar za drago zdravljenje. A to je le prvi impulz, ki ni odločilen. Walterjeve denarne stiske je namreč kmalu konec, saj mu njegova nekdanja sodelavca in prijatelja, ki sta v preteklosti odkupila njegov delež v takrat neperspektivnem podjetju za vsega nekaj tisoč dolarjev, ponudita plačilo stroškov vsega zdravljenja. Podjetje je namreč medtem zacvetelo in denarja jima ne manjka. A Walter to ponudbo zavrne – njegov ponos mu ne dovoli,

živita na veliki nogi. Raje kot za sprejem denarja se odloči, da bo denar zaslužil sam, čeprav z izdelovanjem droge, ki uničuje življenje mnogim. Da je napuh tisti prvotni nagib, ki Walterja potisne čez rob, nakazuje tudi to, da je vseskozi odločen, da bo njegov metamfetamin najboljše kakovosti. Kot

Čeprav se Walter torej prepričuje, da potrebuje denar za zdravljenje ter za preskrbo svoje družine po svoji smrti, kmalu postane to le izgovor. Walter se predvsem želi dokazati, želi si pokazati, da je v nečem dejansko dober, celo najboljši. Ker ni dobil zasluženega priznanja kot

je sad njegovih odločitev in njegovega lastnega dela. Konservativnost serije je iz povedanega jasna. Nemoč posameznika, ki se izloči iz varstva tradicionalne (krščanske) morale in civilizacije, prikaže *Breaking Bad* s pretresljivo brezkompromisnostjo. Tradicionalne moralne norme tako še zdaleč niso spona, ki bi posameznika omejevale v negativnem pomenu besede, temveč ograda, ki ga varuje pred nevarnostmi, ki pretirajo "zunaj". Hkrati pa je ta civilizacija prikazana v vsej svoji krhkosti. Njena ohranitev zato zahteva nenehno sodelovanje posameznikov, ki se morajo vsakodnevno odločati za dobro nasproti zlu. Antitezo predstavlja svet prepovedanih drog, ki je prikazan tako pretresljivo, da predstavlja izziv za vse liberalno-libertarne zagovornike legalizacije, ki želijo ta problem preprosto prepustiti nevidni roki trga. Vpliv drog na posameznike in družine je uničujoč, serija nam ne prihrani prizorov naravnost srhljive bede in pomanjkanja vsakega človeškega dostojanstva, najhujše žrtve katerega so otroci. A žrtve niso le odjemalci, žrtve so tudi prepovedalci drog, ki preko kupčije s smrtjo prav tako izgubljajo svojo človečnost. Serija sledi neizprosni moralni pravilom. Walter z brezobzirnim poskusom samoaktualizacije zastruplja družbo okrog sebe. Posledice njegovega zla so očitne in vidne, pred njimi si ne moremo preprosto zatistiti oči. Za svoja dejanja zato nosi odgovornost, ki jo mora plačati. Avtor serije Vince Gilligan je nekoč izjavil, da si lahko predstavlja svet brez nebes, nikakor pa ne sveta brez pekla. Morda ni naključje, da se mora Walter na koncu pred roko zakona umakniti v ledeno samoto ameriškega severa. To lahko morda razumemo kot aluzijo na zadnji Dantejev krog pekla. Tudi v tem oziru se *Breaking Bad* naslanja na klasično evropsko tradicijo in tako predstavlja enega redkih uspešnih primerov sodobne kreativne adaptacije klasičnih kulturnih in celo teoloških elementov z novimi izraznimi možnostmi. Iz tega razloga lahko *Kriva pota* marsikaj ponudijo tudi katoliškemu gledalcu, ki bo v seriji našel številne skupne točke s svojo tradicijo, priložnost za razmišljanje o različnih oblikah, v katerih se pojavlja zlo oz. greh, predvsem pa možnost za premislek o svojih lastnih slabostih in skušnjavah.

Matic Batič

a zares jo zanima ena sama, najgloblja tema, tj. problem zla. Kaj sploh je zlo? Kakšna je njegova dinamika? Kako deluje, kako nas privlači? Kako lahko Walter v nekaj letih iz skrbnega družinskega očeta postane neusmiljeni Heisenberg (ime, ki si ga nadene kot izdelovalec droge)? Posebna odlika serije je, da ob hkratnem upoštevanju pomena družbenega konteksta za posameznikovo dovtetnost za zlo to vendarle primarno išče v globinah

da bi sprejel denar od ljudi, ki sta ga po njegovem mnenju nekoč osleparila. Ta zamera iz preteklosti je tudi ključ za ves njegov propad. Walter si nikakor noče priznati, da se je za prodajo odločil sam, da je preprosto naredil napako. Zaverovan v svoj intelekt ne more sprejeti, da on, vrhunski kemik, životari kot srednješolski učitelj kemije (ter poleg tega gara še v avtopralnici, ker mora odplačevati hipoteko), medtem ko njegova manj nadarjena sodelavca zdaj

razlogi. Walter končno ujetnika ubije, čeprav mu okoliščine dopuščajo, da uboj opraviči in racionalizira kot samoobrambo. Zdi se, da je to trenutek, ko dokončno prestopi mejo. Sčasoma njegova definicija "samoobrambe" tako napreduje, da z njo opravičuje še tako zavržena dejanja. Ko stopi iz spon morale in zakona, postane lastni interes samoopravičujoč, Walter postane sledilec volje do moči.

kemik, se želi dokazati kot izdelovalec droge. Želi si prevzeti nadzor nad svojim življenjem, postavljati svoja pravila. Sčasoma začne v svoji novi vlogi Heisenberga dejansko uživati. Ko na koncu druge sezone izve, da njegovo zdravljenje učinkuje, je Walter besen. Zdaj nima več izgovora, zakaj je njegovo izdelovanje metamfetamina upravičeno. A hkrati se od svojega novega razburljivega življenja noče posloviti in seveda se prikladno pojavijo novi razlogi za nadaljevanje. Denar je zdaj le še merilo, s katerim dokazuje svojo superiornost. Serija Walterjevo transformacijo predstavi kot počasno, skorajda neopazno drsenje na temno stran. Zato nam deluje popolnoma verjetna, gledalci lahko skorajda z grozo ugotovljamo, da bi se v podobnih okoliščinah verjetno odločili podobno. Pri tem je potrebno poudariti, da so Walterjeve odločitve njegove lastne. Čeprav lahko razumemo razloge, ki ga peljejo k njegovim odločitvam, bi se vedno lahko odločil tudi drugače. Lahko bi požrl svoj ponos in sprejel denar, ki mu ga ponujata nekdanja sodelavca, lahko bi prenehal izdelovati droge, ko je zdravljenje uspešno, itd. Tudi Walter sam večkrat ponosno ponavlja, da stoji za svojimi odločitvami. Ko skuša njegova žena v 4. sezoni prijateljem pojasniti njegovo novo pridobljeno bogastvo z igralniškimi uspehi – Walter naj bi namreč bil zasvojen z igrami na srečo – sam to sinu ostro zanika. To ni bila nikakršna bolezen, njegovo bogastvo

S 4. STRANI Trpko razmišljanje ob požigih katoliških cerkva Gospod, prebudi se, kaj spiš?

Dne 4. februarja 2019 in v naslednjih desetih dneh je bila trikrat napadena župnijska cerkev Svetega Nikolaja v Houillesu, v severnem delu Pariza. Napadalcii so porušili Marijin kip in prevrnili oltar. 5. februarja je bila požgana cerkev Svetega Alaina v mestu Lavaur v bližini Toulousa, napadalcii so uničili tudi tabernakelj.

Nekaj dni pred požigom so v tej cerkvi skrunili križ. Vandalski napad se je 6. februarja zgodil v cerkvi v Nimesu, kjer so po tleh raztresli posvečene hostije in zarisali križe s človeškimi iztrebki. V starodavni cerkvi Saint Suplice v Parizu so 17. marca zažgali vrata in za seboj zopet pustili boleče sporočilo. Požigalci in vandali so se spravili na župnijske cerkve in na starodavne katedrale, ki so neponovljivi zakladi ne le krščanstva, ampak vse človeške zgodovine. Znaná serija enaintridesetih Monetovih slik z naslovom *Katedrale Rouena* more izraziti, kako je ta dediščina zakoreninjena v človeštvo in kakšen je njen simbolični pomen. To niso le zgodovinske zgradbe, ampak spomeniki, ki spominjajo na stoletno dogajanje in gredo čez čas. Mogočne in starodavne katedrale (stolnice) in druge cerkve nosijo v svojem prostoru različna občutja, duhove, dišave. V francoskih katedralah in cerkvah so se zgodila spreobrnjenja pomembnih mož: filozofa Jacquesa Maritaina, pesnika Paula Claudela, časnikarja Andrea Frossarda.

Stolne cerkve imajo še poseben pomen, so cerkve matere ali matere vseh cerkva v škofiji. Zažig stolne cerkve ima močan pomen, v bistvu je s tem napovedana vojna krščanstvu in njegovim simbolom. Omenili smo že psihološki pomen, negativni pritisk na ljudi, ki so jim te stvari svete, ker so tu svete korenine človeškosti. Drugi pomen je umetniški, čudovita arhitektura, barvna okna, rozete. Ogenj, ki se vali skozi te starodavne svete hiše, izraža zlobno željo in nasilje najhujše oblike. Kdor hoče drugega najgloblje ponižati, mu uniči svetinje. Hrvaški branitelji so tako porušili starodavni most čez Neretvo v Mostarju. Gotske katedrale dvigajo človeški pogled kvišku, k nebu, k Bogu. Ljudi vabijo, da se ozrejo k svojemu duhovnemu bistvu, da so stvari zemlje in duha. Ob vprašanju, kako so nastale katedrale, se moramo spomniti, da je bilo v prvih stoletjih drugega tisočletja v Evropi močno navdušenje, da izrazijo krščansko misel in izkustvo v umetniški govoric in podobi. Tedaj so nastale velike romanske in potem gotske stavbe, s trdnimi zidovi, kar je bila podoba za Cerkev. Bilo je veliko število vernikov in pogled je bil usmerjen

v presežno, v mistiko. Še posebno vlogo so imeli portali, ki so bili obogateni z reliefi iz Svetega pisma, obenem pa so tudi govorili, da je Kristus vrata, ki vodijo v nebesa. Prav vrata cerkva so bila v poslednjem času predmet vandalizma, kar pomeni, da ti hudobni ljudje želijo zamegliti dejstvo, da je Kristus kot vrata,

je imel v rokah, ter del obleke. Kljub nasilju in hudobiji župnik Sanny de Claro gleda optimistično na to dogajanje. Prepričan je, da če so rešili ciborij z nedotaknjenimi posvečenimi hostijami, bodo te bolečine spodbudile upanje in okrepile vernike v veri. V julijski soboti se je v ameriški zvezni državi

medijih jim sploh niso namenili pozornosti, čeprav je šlo za versko nestrpnost in teroristična kriminalna dejanja. Na družabnih omrežjih so aktivisti *Black Lives Matter* celo spodbujali versko nestrpnost. Aktivist Shaun King je dejal, da bi morali uničiti slike belega Jezusa in njegove matere Marije, ker ga prikazujejo kot

ki je celo desetletje uspešno kljubovala islamističnemu uničevalskemu pohodu v Siriji. Česar ni uspelo uničiti ISIS, so storili njeni nasledniki. Cerkev svetega Simona Stilita je bila od UNESCO prepoznana kot del svetovne kulturne dediščine. Te kulturne dediščine ni več, ni več niti ruševin, je zgolj še kamenje in vzkliki "Alahu

Cerkve in tudi politični predstavniki Zahoda so kritični do Erdoganove reislamizacije cerkve Svete Modrosti. Vendar so se vsi odzvali precej blago. Papež Frančišek je rekel, da ga to "zelo boli". Škof iz Montaubana, Bernard Ginoux, je ob sprememlitvi Hagie Sofie v mošejo povedal: "Dogovor iz Abu Dhabia je bil izničen. Erdogan v imenu islama uresničuje ekspanzivno in hegemonistično politiko v Sredozemlju. Dialog z njim je nemogoč" (Bussola quotidiana). Škof je še poudaril, da je treba razlikovati med dialogom z muslimani na ravni spoštovanja in poslušanja, od dialoga z islamom, katerega bistvo je osvajanje. Potrebno se je poznati med seboj in se pogovarjati. Vedno je treba iskati dialog glede življenja, toda veliko težje je vzpostaviti religiozni in politični dialog, ker gre za različni kulturni in religiozni stvarnosti. To pa je za sekularizem pogosto nepomembno.

Pomenljivo je, da je petkovo molitev opravil Ali Erbas, šef turškega Direktorata za verske zadeve. Vstopil je na midram in v roki držal meč Mehmeda Osvajalca, ki je zavzel Carigrad. Dal je dovoljenje, da so pobijali ljudi po mestu. Horde so vdrle tudi v Hagio Sofijo in pokdale duhovnike pri oltarju ter vse, ki so bili tam prisotni. Voditelj molitve je pojasnil, da gre pri tem obredu za izročilo, ki se nanaša na mošeje in naj ne bi bil nikakršen osvajalski simbol. Spregovoril je o pomenu učenja iz Korana. Med branjem iz Korana so v "novopečeni" mošeji prebrali tudi sure, ki so govorile, da Bog ni imel nikakršnih "tovarišev", s čimer je mišljeno krščansko pojmovanje Boga kot Svete Trojice: Očeta, Sina in Svetega Duha. Prebrali so tudi sure, ki izražajo dvom, da je Jezus sin Marije in Boga, kar je še eden od očitkov, ki ga islam očita krščanstvu. (88-92). (pch24) Kaj napovedujejo taka dejanja? Razkazovanje moči islama ali napoved novega vala osvajanja nekdanj krščanske Evrope? V zgodovini so Turki dvakrat načrtovali napad na Rim, leta 846 in v 17. stoletju. Morda je načrt še vedno enak ali pa je vse skupaj zelo ponesrečeno poigravanje z mirom v Evropi in svetu? Pri tem je še pandemija koronavirusa, ki ustvarja nove zaplete in strahove. Kakšen bo izhod iz tega apokaliptičnega stanja? Se bo ob vsem tem prebudil živi del krščanstva in pokazal svojo pripadnost Kristusu Odrešeniku, stoletne vrednote in željo po svobodi? Kristus ne spi, čeprav se zdi, da nemo tone krščanska civilizacija v mlako novopoganskega liberalizma in tihega širjenja islama. Tudi evropska politika vsaj v določenem segmentu kaže opredelitev in željo po pozitivni svoje krščanske identitete.

po katerih stopa človeštvo k Očetu. Zdi se, da želijo uničiti in razbiti vse, kar vodi h Kristusu in po njem k Očetu, predvsem pa bojevati antikristovo strategijo proti Kristusu kot odrešeniku sveta in človeka. Vsaka cerkev je Božja hiša (Domus Dei) in Gospodova cerkev. Napad na stolnico v Nantesu in Notre Dame v Parizu ter na druge cerkve je napad na Gospodovo Cerkev, ki že dolgo krvavi pod pritiskom novih preganjanj in mučeništev. To se ne dogaja le v Franciji, ampak tudi v nekaterih krajih, kjer je Cerkev v manjšini: v Severni Koreji, Sudanu, Egiptu, Jemnu, v zadnjem času tudi v Ameriki. Lahko bi našli skoraj 50 držav, kjer je nasilen in škodoželjen odnos do kristjanov in krščanske dediščine.

Na Filipinih so 10. julija tega leta zažgali čudodelni kip deteta Jezusa na črnem lesu, ki so ga častili milijoni vernikov. Kip svetega Nina je bil simbol prihoda krščanstva v to deželo. Raziskovalec Ferdinand Magellan je leta 1521 podaril ta kip prvim katoličanom. Med uporom na otoku Mactan se je kip izgubil, našli so ga v 17. stoletju in na tem mestu zgradili cerkev ter samostan. Ta cerkev je bila v okrožju Pandacan, v Manili. V kratkem času so ognjeni zublji zajeli cerkev in samostan avguštincev. Zgorela je vsa oprema, slike svetnikov in liturgični predmeti. Rešili so nekaj kelihov in ciborij s posvečenimi hostijami. Od kipa deteta Jezusa se je ohranil le globus in križ, ki ga

Florida moški zapeljal z avtomobilom v notranjost cerkve in jo polil z bencinom ter požgal. V sumljivih okoliščinah je zgorela 217 let stara katoliška cerkev sv. Gabrijela v nadškofiji v Los Angelesu in binkoštna cerkev v Limestoneu, Alabama. Cerkev svetega Gabrijela je zgradil misijonarski frančiškan Junipero Serra leta 1771, ta misijon je bil eden najpomembnejših pri pokristjanjevanju zahodne obale ZDA in eden izmed 21 španskih misijonov, ki jih je ustanovil Serra. Imajo ga za enega izmed očetov Kalifornije. Papež sv. Janez Pavel II. ga je proglasil za blaženega, papež Frančišek ga je leta 2015 med svojim obiskom v ZDA proglasil za svetnika in ga imenoval Apostol Kalifornije. Med napadom na cerkev Kraljice miru v Ocali (Florida) so se župljani ravno pripravljali na daritev maše. Vsi prisotni so brez poškodb preživeli požig, gasilec je uspešno požar hitro pogasiti, škoda je kljub temu velika. Storilec naj bi bil 24-letni psihični bolnik, ki je imel to dejanje za veličastno. Čutil je, da je on izbrani 'kralj', ki je moral to narediti. Poleg zažganih cerkva so v Bostonu in New Yorku oskrunili tudi kipa Device Marije. Izgredi po umoru Georga Floydja niso prizanesli tudi kipom svetega Junipera Serre, ki naj bi bil simbol rasističnega misijonskega dela in je zaslužjeval prvotne Američane. O teh dogodkih je poročala le peščica lokalnih medijev, v prevladujočih

belega Evropejca, in da gre za rasistično propagando in beli nacionalizem. Zanimivo je, da kadar prihaja do "nestrpnosti" drugih vrst, jo mediji obsodijo in razglasijo za razodevanje homofobije, ksenofobije ali rasizma. Ko gre za nasilje in nestrpnost do krščanstva, pa so tiho ali jo še celo podžigajo. Pred kratkim se je zgodil teroristični napad na katedralo v Managui. Neki človek je vrgel molotovko v cerkev in povzročil požar, ki je poškodoval zlasti podobo Križanega. Ni bilo človeških žrtev, vendar se je vsa skupnost čutila ranjeno in prizadeto. Človek, ki je zažgal cerkev, je izrekel besede: "Prihajam do Kristusove krvi" ali do Križanega, ki so ga imenovali "Sangre de Cristo" in je bil očitno cilj napada. Požar so hitro pogasili, vendar je nastala velika škoda. Dragoceni Križani, star 382 let, je bil močno poškodovan, povsem zoglenel, kot poročajo iz nadškofije. Nadškof Leopoldo Brenes je označil to dejanje kot skrunitev, ki je vredna vsega obsojanja, teroristično dejanje. Uporabnik BasedPoland je 20. 4. 2020 zapisal na Twitterju: "Islamistični uporniki v Idlibu v Siriji proslavljajo rušenje še zadnjega zidu antične cerkve svetega Simona Stilita". Kompleks štirih cerkva, zgrajenih v 5. stoletju, je obsegal več kot pet tisoč kvadratnih metrov, tako po velikosti kot veličastnosti pa se je lahko kosal s kasneje zgrajeno Hagio Sofio v Konstantinoplu. Na posnetku je videti džihadiste, ki obstreljujejo še zadnjo steno,

Akbar"! Medtem ko džihadisti v Siriji krščanske cerkve spreminjajo v prah, njihovi tovariši nadaljujejo svojo pot v Evropo. Po svetu odmeva odločitev turških oblasti in tirana Recepta Tayyipa Erdogana, da nekdanjo cerkev Svete Sofije zopet spremenijo v mošejo. Na stavbi Hagije Sofije je poslej zeleni znak, na katerem je z zlatimi črkami v turškem, arabskem in angleškem jeziku zapisano Hagija Sofija, velika mošeja. Na tla so položili svetlo turkizno preprogo. Izobesili so tudi bele zavese, ki v času molitve prekrivajo mozaik Device Marije z Jezuškom in ostalimi krščanskimi simboli. Pred začetkom petkove molitve se je v Hagii Sofiji zbralo več sto muslimanskih vernikov. V spremstvu verskih voditeljev in članov turške vlade je prispel tudi turški predsednik Erdogan. Cerkev svete Božje Modrosti je bila zgrajena pred 1.500 leti pod bizantinskim cesarjem Justinijanom. Bila je največja cerkev vzhodnorimskega imperija in več stoletij največja katedrala na svetu. Bulgakov je zapisal, da je v tej arhitekturi povzetek prvih sedmih koncilov tedaj še zedinjene Kristusove Cerkve. Po izgradnji je bila skoraj 700 let bizantinska krščanska katedrala, od leta 1453 do leta 1934 pa je bila mošeja, ko je Osmansko cesarstvo zasedlo Carigrad. Kot muzej je bila prvič odprta leta 1935, leto po tem, ko je odločitev turškega sveta ministrov odobril ustanovitelj moderne Turčije Mustafa Kemal Atatürk. Krščanske

Razmišljanje ob epidemiji covida-19

Je nastopila nova ideologija?

Upokojeni profesor filozofije na Providence College, Phil Devine, kritično analizira zadeve v zvezi z zadnjim virusom. Pravi, da smo po njegovem prišli do nove ideologije "kovidizma", kar naj bi se videlo predvsem v treh vidikih: v domnevi o krivdi, v represiji tistih znanstvenikov, ki se ne strinjajo s splošnim narativom, in v protiverskem razpoloženju mnogih civilnih oblasti. Za razliko od raznih trgovin, pa četudi se je bilo potrebno držati določenih ukrepov, a so ostale odprte, pa so morale cerkve svoja vrata zapreti. Ni bilo mogoče prejeti svetih zakramentov, bil pa je mogoč, brez težav, eden od satanovih – splav. Kot smo pa dejali prej, je bilo mogoče tolažbo za težave utopiti v alkoholu, ki je bil dostopen. Prijatelj iz Italije mi je povedal, da je v njihovem nakupovalnem središču najprej zmanjkalo pivo. Devine pravi, da so bili zdravi ljudje zaprti doma, nekje bolj, drugod manj strogo, da bi zaščitili starejše ljudi, v resnici pa so naše politike te iste ljudi izpostavile zelo velikim tveganjem. Videli še bomo, kakšne bodo posledice drastičnih ukrepov, ki utegnejo biti hude. Videli bomo, saj nimamo kristalne krogle. Upamo na najboljšše, a treba se je pripraviti na slabe scenarije, kakor je oni dan večkrat ponovil pri sveti maši g. Albrecht, izredno cenjeni zlatomašnik. V družbi imamo vselej neke miselnosti oz. ideologije, ki potem narekujejo družbeno delovanje. Ker smo precej okuženi z Marxom, pa je praktično povsod izraz "ideologija" pridobil negativno oznako. Devine trdi, da imamo tudi ideologijo covid-19, ki jo imenuje kovidizem, in sicer tako v opisnem smislu, a obstajajo razlogi tudi za to, da ima ideologija negativno oznako. Tako iz ne prav jasnih razlogov pridemo do razsvetljenega in naprednjakega ali progresivnega kovidizma na eni strani, medtem ko so po drugi strani raznorazni pomisleki, označeni ravno obratno, torej kot konservativni in celo nazadnjaški, četudi jih navdihuje skrb za usodo, recimo, gostincev, če drugih gospodarskih panog zdaj niti ne omenjamo, ker jih Devine ne omenja.

Kaj je res in kaj ne?

Ni težava, da bi zadeve okoli virusa ne vsebovale tudi resničnih elementov, ker seveda jih, vendar pa ta ideologija v negativnem smislu zelo močno poudarja nekaj, po drugi strani pa ne jemlje v poštev drugih reči. Devinu se zdi, da se

kovidizem ravna po filozofu Davidu Humu, po katerem "razum je in mora biti suženj strasti". Da je naša družba bolna, ni težko ugotoviti, a treba ji je dati pravo zdravilo. Tudi v Nemčiji so nacionalsocialisti prav videli, da je bila weimarska država močno nefunkcionalna, a se je ponujeno zdravilo izkazalo slabše od bolezni. Jedro resnice je pri kovidizmu to, da je virus covid-19 včasih smrtna bolezen, o prenašanju katere vemo malo. Velika večina primerov bolezni kaže zelo blage oz. ne prehude simptome, tako da mnogi pacienti sploh ne opazijo, da so bolni. Zdaj vemo praktično že vsi, da so pretiravali in še, tudi glede števila primerov okuženih in tudi glede smrtnih primerov, v smislu, naj bi bil vselej vzrok covid-19, medtem ko so ljudje imeli še druge bolezni. Tudi z znanstvenega vidika so stvari precej kotroverzne, na kar je opozoril tudi sobrat David Nix, ki je bil pred svojim duhovništvom reševalec v Bostonu, med t. i. "lockdownom" pa se je pogovarjal s kar nekaj medicinskimi kolegi, ki so bili glede naše bolezni v prvi vrsti. Zelo pomemben element v kovidizmu je, recimo, "tihan prenašalec", kjer pa si mnenja strokovnjakov nasprotujejo. Še na nekaj velja opozoriti, česar ne vidimo le v ZDA, ampak je zelo izrazito v Italiji, da imajo določeni strokovnjaki kar zacementiran prostor v medijih, spet drugim pa se tega prostora ne da. Še več, radi jih ponižujejo, gledajo nanje zviška ali z nezaupljivostjo samo zato, ker mislijo in povejo kaj tudi drugače, ali pa zato, ker morda pripadajo kakšni katoliški medicinski ustanovi. Devine kar z razlogom pravi, da ideologija okoli covid-19 apelira na tisto, kar je Hobbes označil kot "strah pred nevidno silo", gre pa za strah, ki se samo še veča z ukrepi, ki jih je potrebno delati proti njemu. Vse, kar smo prisiljeni delati, si mislijo ljudje, že moramo delati z nekim razlogom, pa četudi se marsikdaj gre v protislovja, pretiravanja in proti zdravi pameti.

Medijska virusna slika

Za prav ta virus je sobrat Nix dejal, da je še precej hujši od covida-19. Podaja, recimo, neovrgljivo medicinsko dejstvo, ki pa ga v medijih ne bomo zasledili, da vsako leto precej mladih žensk prvega sveta umre zaradi pljučne embolije ali srčnega infarkta, ki sta posledica uživanja kontracepcije. Ko je Nix zadevo dal na eno od najbolj razširjenih

družbenih omrežij, so mu takoj zraven prilepili "fact-checking" – povezavo, kjer so navedena gotova dejstva glede covida-19, saj je trdil, da vsako leto precej več žensk umre zaradi preverjenega dejstva, ki ga je omenil. Tudi to je del ideološkega narativa. V Ameriki smo sicer videli,

da očitno virus prizadene samo heteroseksualne osebe, glede na to, da je bilo celo morje oseb brez maske na chicaški paradi ponosa. V naši družbi naj bi bila sicer homofobija hujša kot heterofobija, a ne bo treba čakati časa, ki bi pokazal na lažno prepričanje, saj dejstva že pravijo, kako je s tem. Projekcija za konec stoletja je pokazala, da bo evropsko prebivalstvo predstavljalo le še 4 odstotke svetovne populacije. Podobno bi lahko trdili, da še bolj kot maske pred virusom ščitijo druga sredstva, kot je, recimo, BLM (Black Lives Matter = črna življenja štejejo) in podobno. V resnici seveda črna življenja ne štejejo že lep čas, kar je dokazala ustanoviteljica Planned Parenthood, Margaret Sanger. Organizacijo je ustanovila zlasti z razlogom zmanjševanja črnske populacije s splavi, a se o tem ne sme preveč na glas govoriti. V medijih je zamolčano še nekaj aktualnega in nekaj zgodovinskega, še vedno ostajamo v ZDA, a je seveda tudi pri nas podobno. Vselej je le vprašanje barve, tokrat politične. Tako predsedniški kandidat nikdar ni rasist, pa čeprav so bile njegove tovrstne opazke dokumentirane, ker je pač prave barve, drugi pa je vedno in vselej rasist in še kaj. Glede zgodovine pa lahko rečemo, da kar je bilo, je pač bilo, danes je pa drugače – da namreč nekdanji demokrati, kakršni je bil Teddy Roosevelt, niso bili takšni, kakršni so današnji. Samo majhno dejstvo, ki potrjuje,

da je razlaga zgodovine temeljna, kdor pa nudi tisto najbolj sprejeto, vodi tudi družbeni narativ. Če pa se še ozremo na barvo kože, potem ta botruje tudi temu, ali bo kdo v karanteni ali ne. **Strah pred ljudmi** Kovidistična ideologija po Devinu sicer apelira tudi na

spremembami. Ali razumeš in sprejmeš znanost ali pa je ne razumeš". Najboljše mnenje glede tega je podal pokojni Charles Krauthammer: "Nič ni bolj protiznanstvenega od ideje same, da je znanost stabilna, statična, ravnodušna do izzivov".

strah do ljudi kot takih, torej na antropofobijo, kakor jo imenuje. Ljudje kot takšni, vključno z nami samimi, so vir okužbe, dokler se ne dokaže nasprotno, sploh kadar imamo opraviti z ljudmi, ki so nam tako ali drugače tuji. Pa tudi popolnoma zdravi ljudje so lahko izredno nevarni, če zapuščajo stanovanje za zadeve, ki niso ključnega pomena. Lahko se tako gre po alkoholne pijače, napraviti splav in še zaradi drugih razlogov, ne pa tudi k sveti maši. Tako je sicer trdil tudi neki video, naj bi bilo tveganje za okužbo ob nakupovanju v trgovini majhno, medtem ko naj ne bi bilo veliko samo pri vadbi, recimo v fitnessu, temveč tudi tedaj, ko se udeležimo verskih obredov v zaprtem prostoru. Zagotovo se vse to trdi na podlagi empiričnih znanstvenih dokazov ...

Znanstveni fundamentalizem

Retorika okoli virusa ima predvsem dva elementa – znanstveni fundamentalizem in šibki argument strahu. Prvi argument sestoji iz trditve, da so tisti, ki postavljajo pod vprašaj "konsenz", nujno protiznanstveni in so krivi "zanikanja" oz. negacije, če rečemo s tujko. Za primer damo drugo področje in za trenutek pustimo ob strani virus. Predsedniški kandidat in nekdanji državni tajnik John Kerry je tako trdil glede klimatskih sprememb: "Pogosto sem govoril o tem, da so podnebne spremembe zadeva, kjer nihče nima privilegija, da bi dejal, da je 'napol noseča'. Si ali nisi. Tako je s podnebnimi

Argument strahu

Strah je lahko nekaj utemeljenega in racionalnega, neracionalni poziv k strahu pa se ne ozira na druge izvore nevarnosti, pa tudi sili ljudi k varnostnim ukrepom, ki so neracionalni tudi z ekonomskega vidika. Covid-19 ni edina smrtna bolezen, strah pred njim pa je pripeljal do preziranja drugih smrtonosnih dejavnikov. Devine omenja nekoga, ki je umrl zaradi posledic neke druge pljučne bolezni, ker namreč ni imel covida-19, ni prišel v obravnavo in ni dobil zdravil, ki bi mu rešila življenje. Tisti, ki jih imenuje kovidisti, trdijo, da je vsak ukrep, četudi je še tako destruktiven, utemeljen, če zmanjšuje tveganje pred covidom-19, pa čeprav za malo. Tu se ne bomo ukvarjali z ekonomskimi vidiki, četudi bi se lahko ozrli tudi na te, ampak se ustavimo ob stavku, da tudi socialna razdalja lahko ubija. V Italiji se je močno povečalo število primerov ljudi, ki so potrebovali psihiatrično pomoč, kar posledično pomeni tudi večjo porabo tovrstnih zdravil. Za zdaj se še natančno ne ve za samomore, a vlada neverjetna zaskrbljenost med strokovnjaki. V Kaliforniji so naredili preplah zaradi ene same smrti, povezane s covidom. V združenem kraljestvu so zato imenovali ministra za osamljenost, za katerega Devine dvomi, da bi bil zelo učinkovit. V glavnem, družbena razloga za vse te primere, katerim lahko dodamo še alkoholizem, srčne infarkte in podobno, sta načeloma

dva: ekonomska negotovost in družbena izolacija. V naših časih ni potrebno izbirati, ker sta bila oba zelo navzoča. Povečalo se je tudi število primerov družinskega nasilja, kakor tudi število zlorab mladoletnih, poskočilo je, kakor smo že imeli priložnost povedati, število ločitev (dobil sem podatek za neko področje, kjer je povečanje več kot 50-odstotno).

Sprevržena morala

Koronafobija je sprevrгла moralno presojo. Tako je postalo herojsko dejanje to, da je kdo doma in gleda Netflix, in sicer je dejanje na isti ravni vojakov, ki so se 6. junija 1944 izkrcali v Normandiji. Da o drugih elektronskih drogah niti ne govorimo. No, moramo omeniti to, kako so določene "rdeče" strani dale na voljo zastoj premium vsebino, da bi na ta način še bolj "sterilizirali" moze in fante. To, da se izogibamo bližnjega, tudi tako, da gremo na drugo stran ceste, je postalo krepost. Znamenje solidarnosti je postala nošnja maske tudi tedaj, ko to ni potrebno – včeraj sem srečal dve gospe, ki sta marširali po prazni ulici z masko. Po drugi strani pa vlada prepričanje, da bo prisila družin s težavami k temu, da več časa preživijo skupaj, izboljšalo njihove odnose. Po Devinu pa očitno pomeni večjo ljubezen do Jezusa odtegnitev evharistije ljudem. O tem se ne bomo več izrekli, ker tudi tu ni nihče bolj pameten, kakor se pravi. Vsekakor pa lahko zatrdimo, kako tudi tu vladata oba zgoraj navedena elementa in argumenta. Koliko časa bo vse skupaj trajalo? Vse dotlej, dokler ne bo varno, kar lahko pomeni še zelo dolgo. Kakor je lepo dejal upokojeni epidemiolog Paolo Gulisano, ki je zdaj katoliški pisec in publicist, nično tveganje ne obstaja, a je podal tudi druge empirične znanstvene dokaze v zvezi s cerkvenimi obredi, kakor so to storili še številni drugi katoliški medicinski in podobni strokovnjaki. **Ukrepi brez ideologije** Kdorkoli je zadolžen za ukrepe, bi se moral, pravi Devine, kolikor je človeško le mogoče, osvoboditi ideoloških izkrivljenj, da razni ukrepi ne bi povzročili več škode kot korist, sploh pa, da ti ne bi povzročili več škode od virusa samega. Kar pa zadeva ideološka izkrivljenja, se strinjam z Devinom, da pred njimi nihče ni varen, ampak smo vsi grešniki. Seveda ne bomo nepokorni ne mi sami niti ne bomo pozivali k temu, a potrebno je tudi uporabljati razum v najboljši meri, kolikor moremo.

Andrej Vončina

SALZBURG Univerza Mozarteum

Drago Jančar je prejel nagrado za evropsko književnost

Na univerzi Mozarteum v Salzburgu so v ponedeljek, 3. avgusta, podelili avstrijsko državno nagrado za evropsko književnost slovenskemu pisatelju Dragu Jančarju.

izkrivljena zgodovine. Ministrica za kulturo Andrea Mayer je Jančarja, po pisanju avstrijske tiskovne agencije APA, na prireditvi označila kot "evropskega pripovedovalca v slovenskem jeziku" ter

političnih preobratih 20. stoletja in totalitarnost osvetli kot nekaj, kar je usmerjeno proti človeku. Sočasno človeka predstavi v vsej njegovi kompleksnosti in raznolikosti.

Deželni glavar dežele Salzburg dr. Wilfried Haslauer, dr. Ignacija Fridl Jarc, Drago Jančar in avstrijski predsednik Alexander Van der Bellen

Avstrijsko državno nagrado za evropsko literaturo letno podeljujejo za celoten literarni opus evropske avtorice ali avtorja, ki je v mednarodnem prostoru še posebej opažen. Jančar je v nemškem prostoru znova opozoril nase lani s prevodom romana In ljubezen tudi, med drugim pa sta bila v nemškem govornem prostoru zelo odmevna tudi romana Galjot in To noč sem jo videl. Vse to ni ušlo žiriji, ki so sestavljali vrhunski strokovnjaki in so opus slovenskega pisatelja tudi nagradili. V obrazložitvi nagrade piše, da je ena od odlik Jančarjeve literature, da ob posamezniku prikaže

dodala, da "njegove knjige nas spominjajo na to, kaj se zgodi, ko se nacionalna meja čez noč spremeni v fronto". Jančarjev roman je prebral tudi avstrijski predsednik Alexander Van der Bellen. Prejel ga je v dar od slovenske veleposlanice in ga označil kot pravo doživetje. Katja Gasser, ki vodi oddelek za literaturo Avstrijske radiotelevizije ORF, je poudarila, da pisatelj v svojem pisanju že leta nasprotuje ožemu pogledu in opozarja na nevarnost enodimenzionalnosti. V svojih delih pripoveduje o

Drago Jančar je ob prejemu nagrade izrazil veselje, da je žirija, ki so jo sestavljali vrhunski literarni strokovnjaki, nagradila njegovo delo. Kot je še povedal za STA, jih je očitno prepričal zlasti roman In ljubezen tudi. Avtor je tudi obrazložil, kaj je zanj evropska literatura: "Predstavljam si, da obstaja neka evropska literatura kot velik orkester ali zbor, v katerem pa se slišijo posamezni glasovi. Ti govorijo iz lastnih izkušenj, različnih estetik, različnih načinov pripovedovanja v različnih okoljih", je pojasnil.

JEZIKOVNICA (91)

Vladka Tucovič Sturman

Socialna distanca

V Jezikovnici sem že pisala o nekaterih jezikovnih pojavih, ki so nastali med koronačasom, npr. o pojavu novih tvorjenk, kot sta že navedeni koronačas ali koronafrizura itd. Res pa je tudi, da je pandemija z jezikovnega stališča "povzročila" še kakšen zanimiv pojav, npr. rabo nekaterih besednih zvez, ki so se kar naenkrat začele pojavljati vsepovsod. Take so recimo: "novi koronavirus" pa tudi "umivanje rok, higiena kašlja, razkuževanje rok". Med protikoronskimi ukrepi je seveda tudi priporočilo, da se moramo izogibati pretesnim stikom z ljudmi, kar se je marsikje poimenovalo "ohranjanje socialne distance".

Pa je telesna razdalja res tudi socialna distanca oz. kaj pomenita ena in druga besedna zveza? O tem se je vprašala lektorica in prevajalka Emica Antončič, urednica mariborske kulturne revije Dialogi, ki jo izdaja njena založba Aristej, zato je v najnovejši številki revije Dialogi v rubriki Jezikovni kot objavila jedrnat napisano razmišljanje z naslovom Socialna distanca ali varna razdalja?. Besedilo je v celoti prosto dostopno na spletu, tukaj samo na kratko povzemam avtoričine ugotovitve in vas vabim k

branju vseh njenih ostro zašiljenih besedil. Glavno spoznanje, na katero opozarja v uvodu, je, da je besedna zveza socialna distanca sociološki termin, ki pomeni razslojevanje med družbenimi razredi. Na to, da se v slovenščini v zadnjih šestih mesecih besedna zveza socialna distanca rabi napačno, so pred njo opozorili že socialna psihologinja Mirjana Nastran Ule in sociolog Matjaž Hanžek ter urednik Delove Sobotne priloge Ali Žerdin. Emica Antončič še zlasti izpostavlja, da gre za še en primer neustreznega/dobesednega prevoda iz angleščine oz. nepravilno rabo besede socialen v slovenščini. V slovenščini je namreč pri prevodu angleškega pridevnika "social" treba paziti na to, ali gre za pridevnik družben, družaben ali socialen (primeri rabe: družbene vede, družabne igre, socialno delo). V primeru protikoronskih ukrepov pa ne gre za nič od tega, zato predlaga namesto socialne distance čisto druge besedne zveze, in sicer: varna

ali varnostna razdalja, telesna razdalja ali fizična razdalja. Vse prepogosto se nam namreč dogaja, da ne rabimo neprevzetih besed, čeprav jih imamo, in razdalja je povsem ustrezen nadomestek za distanco. Predvsem varnostna razdalja je že zelo uveljavljena besedna zveza v besedilih, ki so v zvezi s prometom, kjer je eden od ukrepov za zmanjšanje nesreč ravno ohranjanje varnostne razdalje med vozili. Kaj drugega kot ohranjanje varnostne razdalje kot pri avtomobilih je, če se držimo na varni razdalji od drugega človeka? Zatorej bodimo pozorni na ohranjanje varnostne/varne/fizične/telesne razdalje tako v jeziku kot v vsakdanjem življenju. Socialne distance pa nikar ne vzdržujemo, saj to pomeni škodljivo oddaljevanje od sočloveka, na kar nas pa vedno znova v svojih uvodnih opozarja naš urednik Jurij Paljok.

Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko

Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA Knjižna novost

Stane Granda: Breve storia della Slovenia

Pri Goriški Mohorjevi družbi je v teh dneh izšla izredno zanimiva publikacija o zgodovini slovenskega naroda v italijanskem jeziku. Gre za prevod knjige Mala zgodovina Slovenije zgodovinarja Staneta Grande, ki je ob izidu leta 2008 predstavljala prizadevanje slovenskega zgodovinopisja v iskanju poti in načinov za obravnavo lastnih nacionalnih in državotvornih tem in nudila vpogled na prehojeno pot naroda, ki ga je kronal največji zgodovinski dosežek, tj. lastna država. Ob izidu italijanskega prevoda, za katerega je poskrbel prof. Luigi Pulvirenti, pa postane knjiga v sklopu teh strokovnih prizadevanj še toliko bolj zanimiva in dragocena. Avtor na teh straneh pripoveduje o ozemlju in zgodovini naroda, o katerem italijanski sosede največkrat ne vedo veliko.

Slovenija je mlada država, ki pa ima za seboj dolgo in zapleteno zgodovino. Slovenci spadajo med tiste slovanske narode, ki so najbolj privzeli zahodnoevropsko kulturo in sprejeli vrednote,

na katerih ta temelji. Stoletja zasnovani v srednjeevropskem svetu so ostali vse do prve svetovne vojne zvesti najprej Svetemu rimskemu cesarstvu in nato habsburški monarhiji. Šele decembra 1918 so

sprejeli novonastalo jugoslovansko državo, v kateri od vsega začetka ni bilo mirnega sožitja. Nič skupnega ni družilo njenih prebivalcev niti kasneje, ko so se po drugi svetovni vojni vzpostavile nove politične razmere. Ko so prve razpoke začele rahljati komunistični sistem, so bili Slovenci med prvimi, ki so si oskrbeli demokratične institucije in si začeli izbojevati lastno neodvisnost, ki je, kot pravi avtor, odraz dolgoletne prehojene poti v trdovratnem boju za obrambo lastnega jezika in lastne kulture. Knjigi, ki je namenjena širšemu krogu bralcev, je uspelo na izredno jasen način izpostaviti glavne voze slovenskega zgodovinopisja pri obravnavi slovenske zgodovine od njenih začetkov do uvedbe povojnega režima, ki je tako tragično zaznamoval drugo polovico dvajsetega stoletja.

O avtorju
Stane Granda (Novo mesto, 8. april 1948) zgodovinar, upokojeni univerzitetni profesor, znanstveni svetnik Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU), poglobljen poznavalec nastanka narodnostnih vprašanj Srednje Evrope. V svoji karieri se je z velikim uspehom posvetil preučevanju slovenskih političnih programov v burnem letu 1848 in številnih vidikov slovenske družbene, gospodarske in verske zgodovine od sredine 18. stoletja do danes. Njegov metudološki pristop daje prednost pogledom krajevne zgodovine, na osnovi še neobjavljenih virov, ki so ohranjeni v italijanskih in avstrijskih arhivih. To mu je omogočilo, da je zavrnil številne interpretativne modele, ki so se utrdili v slovenskem zgodovinopisju po drugi svetovni vojni.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

KNJIŽNA NOVOST!

Stane Granda BREVE STORIA DELLA SLOVENIA

Zanimiva publikacija o zgodovini slovenskega naroda, ki ga je kronal največji zgodovinski dosežek, tj. samostojna država, je sedaj na razpolago tudi v italijanskem prevodu.

Študijski dnevi Draga kot zibelka kritične družbene misli in slovenske državnosti

Razburljiva privlačnost Drage

Letošnji 55. študijski dnevi Draga so me spodbudili, da se ozrem nekoliko nazaj in v mislih prehodim svoja srečanja z Drago. Bilo je na začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja, ko me je prijatelj Istran in sošolec s slovenske klasične gimnazije v Trstu pobaral, da bi skočila malo na študijske dneve Draga na Opčinah. Dotlej smo Drago spremljali od daleč, predvsem po oddajah Radia Trst A, kot tudi v krajših strupenih komentarjih našega tiska. In prav ti so mi vzbujali pozornost ter povečevali moje zanimanje zanj. Od mojega slovesa iz Trsta, po maturi leta 1953, sta bili namreč vmes dve desetletji železne zavese, z vseobsegajočim pranjem možganov na naši strani, pa moje srečanje s kapitalom na Ekonomski fakulteti v Ljubljani in izguba vere. Praznino, ki je s to izgubo nastala, sem poskušal zapolniti z novo vero, ki pa sem se je kmalu otrešel. Od vsega tega iskanja mi je ostalo spoznanje, da je Bog lahko le v nas samih. To je tvoj notranji glas, ki te opozarja, česa ne smeš delati in kaj si dolžan storiti, in pa tvoja vest, ki te kaznuje, če tega glasu ne poslušas. Od nove vere pa mi je ostala le vera v socialno pravičnost in v nesprijemljivost izkoriščanja človeka po človeku in naroda po narodu. Za dostojnega

režimskega izobraženca, kateremu se je smehljala kariera, pa se tedaj Draga ni spodobila, ampak je lahko pomenila slovo od vsakršne kariere. Bili smo namreč prva povojna generacija iz Slovenske Istre, ki je odkrila izobrazbo, ter je bil to za nas čas velikih upov in pričakovani, ki jih ni kazalo lahkomišelnosti napraviti. Na svojo (ne)srečo pa sam nekako nisem spadal med izbrance nove dobe. Po zaslugi družinskih vplivov in prebitih let najprej v Sedejevem malem semenišču v Gorici in potem na komunizmu nenaklonjeni klasični gimnaziji v Trstu sem se namreč zasačil okuženega z virusom močne skepse do novega režima. To je seveda imelo zelo otipljive posledice v vsakdanjem življenju, saj sem s svojimi dvomi pogosto trčil ob veliko odbojnost okolja ter se je bilo treba zgodaj odločiti med lastno integriteto in koristjo. Kljub temu pa je bilo moje prvo srečanje z Drago šokantno. Nenavajen klerikov na javnih shodih sem se spraševal, kaj iščejo tod, saj je vendar njihovo mesto v zakristijah, samostanih in cerkvah. Podobne občutke je doživljala tudi moja soproga, ko se mi je naslednja leta pridružila na Dragi. Potrebovala sva kar nekaj časa, da sva novo okolje sprejela kot normalno ter temu ustrezno tudi malo prilagodila kolesje v lastnih glavah. Motili

so naju npr. tudi vehementni nastopi posameznikov iz vrst naše prekomorske diaspore s svojimi zahtevami po samostojni slovenski državi, ko pa je Jugoslavija veljala kot trdna država in močno vpeta v mednarodno skupnost. Prav tako so naju begali s svojimi preteklimi, neizživeti

bolečinami in krivicami, saj je bilo vendar o naši polpretekli zgodovini že vse povedano in ni k temu kaj več dodajati, sva premlevala. Vendar so nama njihove zahteve, bolečine in krivice dale misliti. Začela sva malo globlje kopati po njih in vse bolj ugotavljala, da so stvari mnogo bolj kompleksne, kot sva si jih dotlej predstavljala. Tako naju je začela Draga s to svojo drznostjo, svežino in različnostjo vse bolj privlačevati. Postajala je eno samo vznemirjenje v primerjavi z našo vsakdanjo duhamorno, samoupravno sivino.

Veliki Brat te opazuje Kot prve lastovke na Dragi z naše strani meje smo neizbežno kmalu padli v oči Velikega Brata in že takoj po prvih obiskih dobili ustrezen poziv "na pogovor". Najprej oba s sošolcem Istranom tu na obali. "Tovariš" je bil moj kolega iz študentskih

let v Ljubljani in mi ni zbuja nobenega strahu. Prvič, ker sem ga poznal in imel občutek, da ne zmore kake packarije, in drugič, ker je bilo moji okolici tedaj že dokaj jasno, da mi ne gre za kariero, ampak za osebno integriteto in avtonomijo, ter sem bil tako tudi bistveno manj ranljiv. In res je pogovor izvenel v prijateljski klepet in tistih usodnih besed o morebitnem sodelovanju, zaradi katerih se dogajajo taka srečanja, ni in ni hotelo priti ven iz "tovariševih" ust. To pa ni bil edini pritisk name v zvezi z Drago. V prvi

polovici sedemdesetih let prejšnjega stoletja, ko sem služboval v Ljubljani, se mi je spet napovedal neki "tovariš", in to kar na sedež podjetja, v katerem sem bil zaposlen. Dal mi je vedeti, da ve za moja srečanja s sošolcem iz tržaških gimnazijskih let, ki je imel pomembno vlogo pri organizaciji Drage. Odpredaval mi je prežvečeno zgodbo, da obiskujejo Drago tudi ljudje iz čezmorske diaspore, ki so sovražni naši državi in tudi nevarni, in da mora naša oblast iz varnostnih razlogov to spremljati. Moja vloga naj bi bila pri tem zgolj nedolžno in nevpadljivo poizvedovanje. Skušal sem mu na človeški način dopovedati, da gre za sošolca, ki je nekaj let nesebično delil svojo malico z menoj, in da mu tega nisem sposoben narediti. Pa da so najini odnosi taki, da bi mi že ob prvem vprašanju prebral z obraza, kam merim. Vendar se ni dal odpraviti in je svoje zahteve ponavljal in ponavljal s pridihom vse večje grožnje. To mi je pognalo kri v glavo in sem ga na koncu zavrnil z vso ostrino. Tako je mož odšel praznih rok, vendar ne brez posledic zame, saj mi je bilo kak mesec za tem ukinjeno delovno mesto, kljub mojemu uspešnemu delu, in sem se tako brez vsakršnega pojasnila znašel na cesti. Tudi to je bila za nas Draga.

Triumf Drage, njene kritične družbene misli in njenega boja za slovensko državnost S svojimi zahtevami po demokratični in samostojni slovenski državi, ki so na dvorišču Finžgarjevega doma odmevale že od šestdesetih let prejšnjega stoletja dalje in so jih posamezniki prinašali tudi v knjige in na letake ter jih tihotapili v Slovenijo, se nam je na koncu Draga predstavila kot prava zibelka slovenske demokracije in slovenske državnosti. Kajti v drugi polovici osemdesetih let dvajsetega stoletja, ko se je duh Drage preselil preko meje, sta tudi pri nas vzbrstela politična pomlad ter spogledovanje z lastno državo. Ali drugače povedano, "Draga je postajala naša" in doživljala pravi cunami obiskov s strani matice, tako da se je bilo treba preseliti v veliki šotor pod hrasti. Spominjam se enega jubilejnih srečanj, ko je Sergij Pahor polagal obračun Drage ob prisotnosti prvega, demokratično izvoljenega predsednika slovenske vlade Lojzeta Peterleta. Na trenutek se mi je zazdelo, da se mu zaradi ganjenosti glas nenavadno tresse. Priznam, da sem mu ta zgodovinski trenutek, ko je Draga doživela "svoj prav", zavidal in privoščil hkrati. Tudi sam sem bil namreč vidno ganjen.

Milan Gregorič

ČEZSOČA PRI BOVCU Tabor Krdela Črnih tačk Z marljivimi čebelicami proti onesnaževanju narave

Le nekaj dni po veji izvidnikov in vodnic so se na isti taborni prostor, v Čezsočo pri Bovcu, odpravili tudi najmlajši člani Slovenske zamejske skavtske organizacije, volčiči in volkuljice Krdela Črnih tačk Kraškega stega, ki so na prelepem travniku ob Soči taborili od 28. julija do 2. avgusta 2020. Mali skavtje so se za teden dni spremenili v čebelice: ob prihodu na tabor so se naselili v zapuščen panj na še zadnjem koščku neokrnjene narave, ki je ostal na zemlji. Tema letošnjega tabora je bila torej zelo aktualna: voditelji so z zgodbo o čebelah svoje varovance opozorili na pomembne sodobne problematike, kot je onesnaževanje narave, predvsem z uporabo agresivnih škropil in drugih škodljivih snovi, zaradi katere tem drobnim, a marljivim živalicam grozi izumrtje, kar bi tudi za človeštvo predstavljalo veliko tragedijo. Obenem so z zgodbo v temo na nevljuden način vpeljali tudi pravila za preprečevanje okužbe s

koronavirusom: čebelice naj bi se z maskami ščitile prav pred onesnaženjem. Tudi tega tabora namreč ne bi bilo mogoče izvesti, če se vodstvo ne bi držalo strogih zdravstvenih ukrepov, o

temi so imeli več delavnic, na primer sestavljanje herbarija, pa tudi predavanje o čebelah, ki ga je pripravila ena od voditeljic, Prizadevna panda. Letošnje spominske majice tabora so okrasili z naravnimi

svoj pridelek s sredstvi, ki močno onesnažujejo naravo. Manjkala ni niti nočna igra, ko so najpogumnejše čebelice preprečile hudobnežem, da bi jim skrivaj zažgali panj. Po veliki igri se je seveda vse srečno izteklo, saj je čebelam uspelo kmete prepričati, da je onesnaževanje nevarno za vse in se mu je zato treba izogibati, kar je tudi nauk, ki ga morajo volčiči in volkuljice tudi po vrnitvi iz te skavtske pustolovščine širiti med ljudi. Zadnji dan tabora je bil prazničen: pri maši je duhovni asistent Tone Bedenčič blagoslovil rute, saj je bilo takoj po mašnem obredu z obljubo sprejetih kar devet novih članov krdela. Za marsikaterega malega skavta je bila to prva izkušnja na taboru, kar pomeni, da so prvič v življenju spali v šotorih in se soočili z vsemi preizkušnjami, ki jih daje življenje v naravi. Odziv otrok pa je bil vsekakor pozitiven: vodstvo se je s tabora vrnilo z velikim zadoščenjem, vedoč, da so po psihično tako napornih mesecih otrokom podarili nekaj neprecenljivega.

Mojca Petaros

katerih smo že pisali ob poročanju o taboru izvidnikov in vodnic. Tako kot v primeru starejše veje pa tudi volčičem in volkuljicam omenjena pravila niso skazila veselega skavtskega vzdušja, ki se ga da doživeti le na taboru. Prve dni so otroci spoznavali okolico in se učili o naravi. O tej

barvilom, kurkumo. Prav kmalu pa se je življenje na taboru oziroma v panju bolj razgibalo: čebelice so najprej morale na pot, da bi rešile svojo matico, ki so jo ugrabili hudobni kmetje. Ti so namreč na vsak način hoteli uničiti čebeljo skupnost, da bi lahko brez zadržkov škropili

Žalna seja v spomin na Edvina Švaba

V petek, 7. avgusta, je v gledališču France Prešeren v Boljuncu, v organizaciji Občine Dolina, potekala žalna seja v spomin na nedavno preminulega nekdanjega dolinskega župana, političnega in kulturnega delavca, zavednega Slovenca, Edvina Švaba. Pokojnika so se s toplimi besedami spomnili sedanji dolinski župan Sandy Klun ter nekdanja Boris Pangerc in Fulvia Premolin. Zaradi izrednih razmer, ki jih povzročata epidemija koronavirusa, je bilo število udeležencev strogo omejeno, kar je župan Sandy Klun močno obžaloval, saj je povedal, da si je res veliko ljudi želelo biti prisotnih. Sandy Klun je povedal, kako so v mladih letih obiskovali dijaški dom, kjer so z obzirem gledali na strogega ravnatelja Edvina Švaba. Značajsko je bil zelo resen, a vedno pripravljen na stik z mladimi, na razgovor, na srečanje s komerkoli. Po poklicu je bil učitelj in prirojeno mu je bilo to, da je priskočil na pomoč v vsakem trenutku. Bil je vedno pripravljen kaj naučiti in svetovati, je povedal Klun. Dolgo let se je ukvarjal z lokalno politiko. Prestopil je prag občinskega sveta že leta 1970 in bil takoj imenovan za odbornika. Leta 1975 je postal župan in ohranil funkcijo za tri mandatne dobe. Med njegovim županovanjem je prišlo do pomembnih pridobitev. Imel je vizijo prihodnosti, vnaprej je videl, kakšna lahko postane prihodnost Evrope. Nekdanja županja Fulvia Premolin se je spomnila, kako se je Edvin Švab udeleževal vsepovsod, na vzgojnem, političnem, društvenem in športnem področju. Vsi so poznali njegovo nepremagljivo življenjsko energijo. Več let je bil na krmilu dolinske občine in krojil usodo občanov in slovenske skupnosti nasploh. S skromnimi sredstvi si je vedno prizadeval za dobrobit svojih ljudi. Do njih je bil vedno radodaren, razumevajoč, zgled in spodbuda, je poudarila Premolinova. Prav tako se je pokončnega moža spomnil tudi nekdanji župan Boris Pangerc. Ko je Pangerc postal župan, se je v intervjuju zahvalil za dragoceno delo prejšnjih županov in povedal, da ni razloga, da ne bi nadaljeval po njihovi uspešno začrtani poti. Edvin Švab ga je po tistih besedah pohvalil in mu tako olajšal srce in pot v novo zahtevno preizkušnjo. Edvin je bil blizu ljudi, dosleden pri svojih dejanjih in vseskozi zvest samemu sebi, saj je globoko verjel v to, kar je delal, je ob koncu povedal Pangerc. Iskreno sožalje ob izgubi gre ženi Nerini, hčerki Mojci, sinu Mitji in vsem svojcem.

DOLINA Predstavitev romana v oljčniku Klic k ponovnemu oživljanju ponosa

Oljčniku Snožak med Borštom in Boljuncem je v četrtek, 6. avgusta, potekala, na nekoliko nenavaden način ali, kot nam je rekel pisatelj Marij Čuk, "nekoliko ven iz običajnih shem", predstavitev knjižne uspešnice Črni obroč. Snožak, ki sodi v borštansko srenjo, je ledinsko ime za področje, posejano z vinogradi in oljčniki, iz katerih sega pogled na široko zeleno lepoto breških vasi v dolinski občini. V tej čarobni lokaciji pod oljkami sta organizatorja predstavitev, Vinarstvo Zahar in založba Mladika, postavila slamnate stole. Poslušalce je pozdravila urednica Nadia Roncelli in predstavila roman, ki je izšel letos ob 100-letnici požiga Narodnega doma in je v kratkem času doživel neverjeten uspeh, tudi v širšem okolju. Pred kratkim je bil Marij Čuk tudi v Milanu, na velikem srečanju, ki ga je priredilo slovensko zunanje ministrstvo in na katerem so bili sami italijanski gospodarstveniki. Tam je pisatelj govoril v italijanščini, predstavil naš prostor in tudi roman Črni obroč. Zanimivo je, da prisotni intelektuali niso imeli pojma o pred fašistični in fašistični preteklosti italijanske države ter o grozotah, ki so se

kratrat dogajale. Na koncu srečanja so številni skoraj zahtevali prevod te knjige in spraševali po njem in celo vnaprej naročili morebitne izvede, tako so bili navdušeni in radovedni, je razkrila urednica.

foto MČ

Avtor je mnenja, da književnost išče zmeraj resnico, nekaj, kar ne bi zapadlo pozabi, in glavni ventil pri pisanju romana je bil prav ta izziv spomina in pozabe. Pisatelju se je zdelo neverjetno, da o takem dogodku, kot je požig Narodnega doma, ki dejansko pomeni vzpon fašizma, je bilo tako malo napisanega, le Boris Pahor ga je zabeležil v Grnadi v pristanu. Ta roman ni uperjen proti nikomur in ničemu, ni proti sosedom, ampak tematizira in opisuje to, kar se je dogajalo, skozi oči

pisatelja, fantazije in poezije, a predvsem skozi oči resnice, je poudaril Čuk. Danes v politiki in družbi postavljajo vse na glavo, mešajo dogodke, vzroke s posledico. Stvari je treba postaviti na mesto, kot so bile, je še dodal. Roman odpira

S požigom Narodnega doma se je v nas naselil strah in na nas učinkuje katastrofalno ter podzavestno. Ta roman naj bi bil tudi pripomoček k temu, da strah odženemo in da postanemo spet, kar smo, ne da bi se drugega bali in ne da bi se komurkoli klanjali. Imamo toliko moči, toliko kulture, toliko energije, tradicije, sposobnosti, da zmoremo vse to uveljavljati na enakopravni ravni, je sklenil razmišljanje Marij Čuk. Na koncu prijetnega srečanja, obdanega z naravo, je sledil še kratek poseg Tanie Stefani, ki je predstavila kmetijo in vina Zahar. Zahar je "majhna" kmetija, ki ima približno 3 hektarje površin, kar gospodarje ne skrbi, saj jih velike količine ne zanimajo. Cilj kmetije je kakovost proizvoda. Zahar so na Tržaškem poznani po osmici, pred desetimi leti pa so začeli tudi stekleničiti vino. Od nekaj sto steklenic letno je zdaj produkcija dosegla 11.000 steklenic. Prelomno leto za družino je bilo 2014, ko so pri upravljanju vinograda popolnoma odstranili vse kemikalije in letos tudi dobili biološko certifikacijo. Sledila je degustacija odličnih vin.

MČ

Obvestila

Romanje starejših in bolnikov k Mariji na Repentabor bo v petek, 14. avg. 2020, ob upoštevanju vseh varnostnih predpisov (zaščitna maska in medsebojna razdalja): ob 17. sv. maša z blagoslovom bolnikov, nato postanek pod

lipami pred cerkvijo; kdor more, naj pripelje kako starejšo oz. bolno osebo, ki se drugače ne bi mogla udeležiti pobožnosti (avtomobilom dovoljen dostop do cerkve kot prejšnja leta); vabita repentabrsko župnijsko občestvo in Vincencijeva Konferenca

Praznovanje sv. Roka stopa v živo

V Nabrežini je že vse nared za praznovanje krajevnega zavetnika sv. Roka. Po uspelem prikazu gledališke predstave SSG z naslovom K(o)ronske zdrahe Igorja Pisona, ki je 7. avgusta na igrišče Sokola privabila lepo število gledalcev, se bo dogajanje v okviru letošnje pobude "In zdej nas varje sv. Rok" nadaljevalo v petek, 14. avgusta. Ob 18. uri bo krenil prevoz novo izdelbene čupe s starinskim vozom izpred Babčeve domačije, ki leži tik glavnega trga. Uradno odprtje tokratnega praznika s pozdravnimi nagovori bo ob 18.45 pred Kulturnim domom Iga Grudna. Ob 19. uri bo na vrsti odprtje razstave slik g. Viktorja Godniča, ki bi letos slavil svoj stoti rojstni dan; o njem bo spregovoril zgodovinar Ivan Vogrič. Večer se bo sklenil z nastopom v sodelovanju s festivalom KarsiArt kitarsko-harmonikarskega dua Marko Feri - Igor Zobin, ki se bo pričel ob 20.30. V soboto, 15. avgusta, bodo domača društva in organizacije obiskovalce privabili na igrišče Sokola. Tam se bo že ob 8. zjutraj pričel turnir v odbojki na mivki. Zvečer, ob 20.30, bodo občinstvu zaigrali nabrežinski godbeniki. Ob 21.30 bo sledila zdravica z domačo penino in Prosekarjem v sodelovanju s Kmečko zvezo. Na dan sv. Roka, v nedeljo, 16. avgusta, se bo jutranji spored začel ob 9. uri na vaškem trgu. Pred cerkvijo bo namreč župnik Karel Bolčina daroval slovesno sv. mašo s procesijo, na katero organizatorji vabijo narodne noše. Spored dneva se bo nadaljeval ob 19. uri s pogovorom o ovrednotenju nabrežinske ribiške poti. Praznovanje sv. Roka, na katerem bodo 15. in 16. avgusta na Sokolovem igrišču delovali stojnice domačih kmetovalcev, se bo sklenilo s koncertom Vlada Kreslina z Iztokom Cergolom in v sodelovanju z Dekliškim pevskim zborom Iga Grudna, ki se bo na igrišču Sokola pričel ob 20.30.

Mch

Razmišljanje o odnosih italijanske države do Slovencev

Spoznavaj samega sebe!

V Zgodovini slovenskega naroda, izpod peresa dr. Josipa Grudna, ki je izšla pri Mohorjevi družbi v Celovcu leta 1910, je v predgovoru zapisan rek. "Spoznavaj samega sebe" – "Ta zlati rek, ki se je blestel nad durmi pogankega svetišča, ne velja le vsakemu poedincu, temveč prav tako celemu narodu". K temu bi dodal, poleg sebe, spoznavaj sosedo, s katerim ti je dano sobivati v tej mali, lepi deželi, ki se razprostira med Jadranskim morjem, Karavankami in Panonsko nižino. Res je, da živimo v nekem drugem času, ki je daleč od tega, kar se je dogajalo v prejšnjem stoletju z režimi, ki so teptali osnovne etične in moralne vrednote z razčlovečenjem in ponižanjem človeka samega; a kljub temu da živimo v demokratični družbi enaindvajsetega stoletja, se še vedno pojavljata kratenje in neizvajanje osnovnih zakonskih pravic človeka glede uporabe maternega jezika v odnosu z javno upravo. Veliko je bilo govora v tem zadnjem času o vračanju Narodnega doma v Trstu slovenski skupnosti; pred 100 leti so ga zažgali in uničili fašisti. Če se ozremo malo v

zgodovino države, v kateri živimo, v njeno spoštovanje mednarodnih pogodb, v spoštovanje sprejetih zakonov, v spoštovanje pravic, ki iz njih izhajajo, vidimo, da jih rada krši, pozablja ali sploh ne upošteva. Prva svetovna vojna se je končala, in ko je italijanska okupacijska oblast zasedla ozemlja, ki so ji obljubile antantske zaveznice za vstop v vojno na njihovi strani, je že jeseni leta 1918 objavila razglas, v katerem se razodeva verodostojnost nove oblasti glede spoštovanja teh obljub. "Slovenci! – Danes veljajo novi zakoni pravičnosti in svobode. Avstrijske vlade ni več, ki vas je zapeljevala vrsto let in izigravala narod proti narodu v svrhu svojega samodržstva" /.../ Slovenci! Italija, velika država svobode, vam da iste državljanske pravice kakor vsem drugim svojim državljanom, vam da šole v vašem jeziku, več kakor vam jih je dala Avstrija. Vaša vera je spoštovana, saj je katoliška vera, vera cele Italije /.../ Italija se ni vojskovala in zmagala samo za svobodo svojega naroda, temveč vseh od Avstrije tlačenih narodov /.../ Slovenci bodite uverjeni, da mogočna in zmagovita Italija skrbi za vse svoje

državljanke kateresibodi narodnosti in svojih mejah." (Dr. Josip Mal - Zgodovina Slovenskega Naroda str. 1161) Tem lepim obljubam so sledila prav nasprotna dejanja. Najprej so bile odstranjene slovenske zastave, sledilo je izrivanje slovensčine iz javnega življenja. Potujčili so krajevna imena, poitalijančili

foto MČ

so krstna in rodbinska imena. Prepovedali slovenske napise. Najnedolžnejše grajanje razmer je peljalo v ječo ali internacijo. V to je prišel sam krški škof Anton Mahnič, ker se je brez strahu zavzel za jezikovne pravice svojih vernikov. 4. aprila 1919 so ga odpeljali v pregnanstvo v Frascati blizu Rima, kjer je zbolel in naslednje leto umrl. Tudi škof Andrej Karlin je

moral iz Trsta, prav tako so izgnali iz dežele slovenske redovnike. Tudi goriškega nadškofa Frančiška B. Sedeja so fašistične oblasti prisilile, da je dal odpoved (23. 10. 1931). Že naslednji mesec je umrl. Tudi Karlinov naslednjik v Trstu Alojzij Fogar, ki se je odločno postavil v bran svojim vernikom proti vmešavanju

oblasti v te kraje pa se nadaljuje neka druga vrsta politike, a v nekem smislu nedaleč od prejšnje, ki priča o neresnosti in nezanesljivosti te oblasti pri izvrševanju sprejetih obvez in zakonskih določil. Koliko let je šlo mimo od razlastitve jusarskih zemljišč za gradnjo avtocest. Ni mi znano, da bi prišlo do plačila za razlastitev jusarske imovine, čeravno je bila gradnja avtocestnih povezav že v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Koliko obljub za celotno vzhodnokraško območje je bilo danih v zvezi z odtujitvijo plodne zemlje domačinom za izgradnjo sinhrotrona v Bazovici, tudi s strani vidnega slovenskega politika tistega časa. Čeravno je bila v igri tudi druga varianta izgradnje sinhrotrona v tunelu pod hribom brez posega na privatna zemljišča. Kaj je bilo od tega uresničeno in kaj je tukajšnji človek res pridobil, lahko vsak sam presodi. Glede "fojbe" ali šohta, kot ga imenujejo v Bazovici, v zameno za izgradnjo tega spomenika na jusarskem zemljišču v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja so obljubili izgradnjo parka miru na strelišču na Opčinah, ki pa

še danes ni uresničen. Kaj je toliko opevani zaščitni zakon do zdaj konkretnega prinesel slovenskemu človeku glede izvrševanja jezikovnih pravic? Ali lahko stopimo v javni urad in se pogovorimo v slovenskem jeziku ali z uradno osebo? – Ne! Zdej je na vrsti Narodni dom, ki so ga zgradili naši predniki, zažgali in uničili fašisti in ga zdaj nekateri vidijo kot neki center povezovanja raznih komponent tržaške družbe. Ne vidim takšne odprtosti pri večinskem narodu, kot bi želeli nekateri v naši sredini, da se odprejo vrata vsem v mestu za medkulturno sodelovanje. Najprej naj dobijo svoj prostor društva, razne gospodarske in druge ustanove slovenske skupnosti, ki delujejo v tem prostoru, in nato ostali, ki želijo prispevati k medkulturnemu sožitju tu živečih skupnosti. A do tega, kot se da sklepati iz prejšnjih primerov, je še zelo daleč, da se uresniči podpisana namera o vrnitvi Narodnega doma Slovincem. Naj končam ta prispevek z načelom upanja Ernesta Blocha: zatorej upajmo, kljub vsem pomislekom, v ureditev odprtih vprašanj, ki so še nerešena.

Pavel Vidau

V Alamati pri sestrah matere Terezije med otroki v sirotišnici (3)

Etiopija tretjič

Hiša za prostovoljce je res skromna. Jaz si posteljo pripravim v kuhinji, Gabrijela pa ostane v sobi. Komarniki na oknih so polni lukenj in zarjaveli. Postelje so vojaške, železne. Kuhinja ni nič drugega kot dve železni omarici za posodo, rjuhe in brisače, čisto prazen poličnik, klop, stol in miza. Kuhava na električnem kühalniku z dvema ploščama. Električne zmanjka že prvi dan in potem vsak naslednji dan za nekaj ur. V stranišču ni ne kotlička za izplakovanje ne vode. Tudi iz tuša ne teče voda. Pipa v umivalniku ne deluje, tudi grelnik vode ne dela. Nasproti stranišča je neko globoko korito, polno smrdljive, umazane, postavne vode. Najbrž je tu že od pamtveka. Tako smrdi, da mi gre na bruhanje. To packarijo uporabiva za splakovanje wceja.

“Vodo zvečer zapiramo, drugače bi stanovalci vse porabili”, pojasni sestra. “Ne znajo varčevati z vodo. Zato imava me svoj vodnjak in svojo napeljavo”. Edino iz pipe nad tem smrdljivim koritom kdaj priteče voda. Tako si jo natočiva v vedra in prekuhava na štedilniku. Vodo v plastenkah sva hitro porabili. V velikem vedru nama prekuhana vodo prinese tudi sestra, ki prihaja iz Avstrije. Če se hočeva umiti ali oprati perilo, segrejeva nekaj vode in jo zlijeva v večja vedra. Na oknih te čudne kopalnice ali umivalnice je polno mišjih drekev.

Neke noči se zbudim zaradi ropotanja in slišim Gabrijelo, kako kriči. “Podgana, podgana”! V resnici je našla miš. Prilezla je skozi luknjo v wceju. Zdaj skrbno zapirava vrata omaric, vrečke s hrano odlagava v prazne lonce in jih pokrijeva s pokrovko ali krožnikom. Ker ni hladilnika, je treba kuhati vsak dan in sproti vse pojedsti. Zaradi vročine bi se hrana hitro pokvarila. In ko se zvečer uležes, se od nekod oglasi disko glasba, ki nabija vso noč do zore. Mirna so le jutra. Takrat se slišijo le ptice. Vse skupaj je pravzaprav zelo žalostno. “Teh otrok še k oknu ne dajo, da bi videli zelenje in slišali ptice”, razmišljam. Tako jih neko jutro drugega za drugim vzamem v naročje in nesem na zunanje dvorišče. Mežikajo, saj niso vajeni dnevne svetlobe. Čudijo se grmičkom, s prstki prijemajo listke, se ozirajo naokrog. Popoldan odpeljem tiste otroke, ki že malo hodijo, na notranje dvorišče. Tu navadno na tleh ali na stopnicah posedajo starčki. Veliko jih komaj še hodi. Tudi prizadeti in invalidi so tu in mamice z majhnimi otroki, ki so ostale same. Ena od njih ima brazgotine od opeklin po rokah. Lepa mlada žena sedi na stopnicah, se smeje, nekaj govori in s slepimi očmi gleda v nebo. Danes je dvorišče začuda prazno. Otroke je sprva strah in jokajo. To je zanje čisto nova izkušnja. Plašno naredijo

korak ali dva in hočejo zbežati nazaj v sobo. Ampak jim ne pustim. Držim jih za roke in hodimo gor in dol ob robu dvorišča. “Pogum, pogum”, jih spodbujam. Pridruži se nam nekaj deklic, ki najbrž živijo tu skupaj z mamicami ali pa so otroci zaposlenih. Njihove oči izražajo nekaj med začudenjem in veseljem. Ena prinese plastičen stol in ga spremeni v avto. Nek

“Od sedmih zvečer do šestih zjutraj ne smeta sami ven iz hiše”, nama zabičajo sestre. Nevarno je, časi so nemirni, ljudje so revni, naokrog se klatijo razbojniki in tatovi, veliko kraj je bilo, dovoljeno je celo nositi orožje. Ponoči spustijo iz kletk kakih sedem ali osem popadljivih psov, glavna vhodna vrata pa čuva stražar s puško. Sestram tak način sicer ni všeč, a so v to

ali štirje župniki. Župnišče je skromna hiša, kjer poleg duhovnika živi še nekaj sirot, kuharica in mlada mamica z nezakonskim sinčkom. V nedeljo naju župnik povabi na kosilo. Pripravijo res slavnostno kosilo, z indjero, pečeno kokoško, trdo kuhanimi jajci v pikantni omaki, kruhom, testeninami, sadjem. Potem je čas za kavo, ki jo sramežljiva kuharica

izkušnje njihovih sošolcev in prijateljev. Tudi k sestram matere Terezije prihajajo prostovoljci v glavnem v času poletnih počitnic. Abba nama pripoveduje o svojem projektu. Okrog župnišča je veliko zemlje, kjer prideluje zelenjavo, paradižnik, začimbe, papajo, mango in drugo sadje. S pridelki nahrani veliko lačnih ust. A voda iz državnega rezervoarja je draga. Zato bi želel narediti svoj rezervoar za tisoč litrov vode. V deževnem obdobju bi se s streh v rezervoar stekala kapnica. To je najcenejši način, kako shraniti vodo za sušna obdobja. Da bi izpeljal ta projekt, bi potreboval deset tisoč evrov. Pomislim, koliko revežev vsak dan čaka pred vhodom pri sestrah matere Terezije, lačnih, žejnih in v strganih oblačilih, starih, bolnih in sirot, ki prosijo za kos kruha. Župnik Hailemariam pomaga mnogim otrokom, ki so ostali sirote ali so njihovi starši tako revni, da brez njegove pomoči sploh ne bi mogli hoditi v šolo. Z Gabrijelo mu lahko rečeva samo, da se bova potrudili, a da ne moreva obljubiti ničesar. Prosi ga, naj nama napiše podatke, da bova lahko na župnijo nakazali denar, če nama ga bo uspelo kje nabrati. Naredi nama še kopijo načrta za rezervoar, tako da ga bova lahko pokazali morebitnim sponzorjem.

/dalje
Špela Pahor

Obredni ples v krogu

fantek se prime za stol, punčka pa počasi vleče stol naprej. “Brrrr, brrrr, brrrr”, oponaša brnenje motorja. Glasni smo in kmalu se dolga veranda napolni z gledalci. Bolničarji in stanovalci nas opazujejo in se smejejo. Vzdušje postaja vedno bolj veselo, razposajeni otroci pa se nazadnje sploh nočejo vrniti v tisto temno sobo, tako zelo jim manjka gibanje. Tudi Gabrijela sodeluje. Potem ko sem se vrnila v Kobo, je ona nadaljevala te sprehode. Z otroki je šla čez zunanje dvorišče, mimo parka do garaže in otroci so neizmerno uživali. Celo nekaj barve so dobili!

prisiljene. Zdaj razumem, zakaj je sestra Marie Thomas na obisku v Kobo vprašala naše sestre, koliko oboroženih stražarjev imajo ... Zjutraj ob pol sedmih je maša v kapeli pri sestrah ali pa v župnijski cerkvi. Župnišče in cerkev sta čisto blizu sester. Loči ju le zid in kos travnika. A katoliških družin je le nekaj in maše niso zelo obiskane. Pravzaprav le šestdeset oseb izpoveduje katoliško vero. Cerkev pa je zelo lepa, čista in urejena, čeprav zelo skromna. Župnija je v Alamati šele kakih petdeset let. Sedanji župnik je abba Hailemariam Tesfaye, pred njim pa so bili še trije

pripravi na tradicionalen način. Kmalu čez jedilnico zaplava vonj dima, saj mora kavo najprej sprazniti v ponvi nad žerjavico. Pogovarjamo se. Župnik pove, da v Alamati vsako poletje pride veliko prostovoljcev iz Španije. Vsi so študenti. Ne pridejo po zaslugi Cerkve, ampak preko univerze. Za en mesec najamejo sobe v hotelu. Potem v šolskih prostorih organizirajo poletno šolo in razne delavnice za otroke. Skuhajo tudi zajtrk in kosilo za vse. Materiale za delavnice prinesejo s seboj. Vsako leto pridejo novi študentje, ki so jih nagovorile

Po Nebeški poti - Peš od Ogleja do Svetih Višarij (4)

Nace Novak

Spet srečanje s prijateljico samoto

Prve etape dan se je začel kot čisto navaden delavnik. Vstal sem ob sedmih, se kmalu zatem poslovil od Natana, ki je šel v šolo, šele drugi dan kot osmošolec, potem sem zbudil Nino, jo zrihtal in peš pospremil v vrtec. Tako kot vsak teden od ponedeljka do petka. S to razliko, da potem nisem odkorakal do službe, ampak me je čakalo precej daljše korakanje. Od obeh otrok sem se poslovil navzven ne preveč čustveno, pod kožo pa me je kar razganjalo. Gledano iz širše perspektive deset dni mine kot bi trenil, a zdelo se mi je, da me ne bo celo večnost.

Natana, saj si je kupil novega in mi tega „šenkal“, ker je bil boljši, zmogljivejši od mojega starega, službenega, je bil celestinske, nebeško modre barve, zato sem ga tudi obdržal, tako da sem bil res opravljen v stilu. Med vožnjo do izhodišča, do startne točke, sva z Jano klepetala o marsičem, kljub lahkotnosti pogovora pa sem imel v grlu kar eno malo kepo. Kilometri so pod avtomobilskimi kolesi hitro brzeli mimo in dobro sem se zavedal, da jih bom v prihodnjih dneh premagoval veliko počasneje. Malo po 10. uri sem parkiral pred zaprtim Barom Pietro, ki stoji prav tam, kjer se zaključijo

Friuli, cilja prve etape, pa „glih en piko“ preveč kilometrov, zato sem se odločil za neko vmesno varianto. Ker sem nekaj kilometrov dolg most, ki povezuje Gradež s celino, v preteklosti že večkrat prekolesaril, saj je Gradež le 35 kilometrov stran od doma, sem štel ta del poti za obkljukanega, in točka, kjer se most sreča s kopnim, s trdnimi tlemi, se mi je zdela tudi s simboličnega vidika primerna za začetek nizanjan korakov. Nahrbtnik je pristal na hrbtu, kjer mu je mesto, stisnil sem Jano, ji še pomahal, ko se je odpeljala nazaj proti Gorici, v še en običajen neizstopajoč vsakdan, in ostal sam. Prvi koraki so bili kot

videl še na stotine,” sem pomislil. Čisto na začetku, prvih nekaj sto metrov, je bila podlaga asfaltna, saj sem hodil po kolesarski stezi proti Ogleju. Kar nekaj kolesarjev me je prehitelo in mi prišlo naproti, potem pa sem zavil čez cesto na makadam. Tam sem srečal samoto. Osamljenost, ki sem jo iskal. Sonce je bilo za 4. september močno, a vseeno ne več tako kot sredi avgusta. Še naprej sem hodil zmerno in pozorno, da si ne bi po neumnem česa pretegnil, se po nepotrebnem poškodoval že takoj na začetku. Z obeh strani makadamske „bele“ ceste polja. Nikjer nikogar. Prvi postanek sem si po 45 minutah hoje privoščil pri cerkvi Sv. Marka, ki stoji na mestu, kjer naj bi se izkrcal Sveti Marko, ko je prišel iz Aleksandrije pokristjanjevat te kraje. Med desetminutno pavzo sem si sezul čevlje in nogavice. Temu ritualu sezuvanja čevljev in nogavic med pavzami, česar prej nisem nikoli počel, sem ostal zvest do konca Nebeške poti. Prav možno, da sem si na ta način »prišparal« kakšen žulj, saj sem se bos tudi malo sprehodil naokrog, da so stopala, poleti vajena predvsem sandalasto-japonkaste obutve in ne daljše ujetosti v težke čevlje, malo zadihala, se sprostil in prekravila. Od cerkvice so me oznake usmerile proti morju. Zaradi visoke trave na nasipu sem se odločil za hojo po nižji in bolj shojeni stezi ob robu polja. Lepo je bilo. Z obeh strani poti se je proti meni stegovalo bujno rastlinje. Nikjer žive duše. Le v zraku kakšen ptič, metulj, mrčes, drugega nič.

Doma sem potem še enkrat preveril »rukzak«, če imam v njem res vse, kar potrebujem. Nisem ga tehtal, a zdelo se mi je, da tehta okrog osem kilogramov, tako, po občutku. Svetlo modri nahrbtnik je bil usklajen z nebeško modro, „celeste“ potjo. Tudi majica s kratkimi rokavi, ena od treh, ki sem jih vzel s seboj, in sem jo imel na sebi prvi dan, je bila svetlo modra. Celo ovitek za telefon, ki sem ga pred kratkim „pojgrbal“ od

povezovalni most med Gradežem in celino. Čeprav sem se med načrtovanjem poti kar nekaj časa ubadal s tem, kje zares štartati, odločitev na koncu ni bila težka. Z obiskom Barbane dan prej sem izločil možnost, da bi v popolni opravi krenil od tam. Druga opcija je bil štart v Gradežu, tretja pa v Ogleju, kjer s hojo začne velika večina romarjev. Če bi štartal iz Gradeža, bi bilo do Ogleja za en dan premalo, do kraja Aiello del

uglaševanje inštrumenta. Počasni, previdni, tipajoči. Nisem se zagnal. Že po nekaj deset metrih sem pred nogami zagledal majhno belo školjko, vso samo, odvrženo. Tam me je čakala. Sklonil sem se, jo pobral in spravil v mali žepček na pasu nahrbtnika, odločen, da jo odnesem vse do Svetih Višarij. Kmalu zatem sem ob poti zagledal prvi znak – stilizirano ribico na modri podlagi. „Do konca CC-ja, če mi je to usojeno, jih bom

Pohod z metlami

Spomin na 13. avgust 1950

Nedelja, 13. avgusta 1950, se je zapisala v spomin starejših prebivalcev Soške in Vipavske doline, dela Krasa pa tudi Banjške in Trnovske planote. Po sedemdesetih letih je prav, da se spomnimo tega dogodka. Sedanja meja med Italijo in tedanjo pokrajno Jugoslavijo je nastala 15. septembra 1947. Tri leta pozneje, na nedeljo, 13. avgusta 1950, pa so nekako prisiljeno odprli mejo pri Rusi hiši v Rožni Dolini pri Gorici. Kako je do tega prišlo? Iz diplomatskih krogov se ve, da sta se tedanja Titova Jugoslavija in Italija dogovarjali, da bi skušali občasno dovoliti, da bi se prebivalci ob meji, ki je odtrgala Gorico z zaledjem, lahko občasno srečevali za nekaj ur. Te usodne nedelje pa se je na mejnem prehodu med Italijo in Jugoslavijo v Rožni Dolini nabrala ogromna množica. Ocenjevali so jo na okrog 5000 ljudi. Ta "raja" je pritisnila na jugoslovanske vojake, ki so stražili, in pobezljala čez mejo v Italijo. Sledili so seveda zanimivi zapisi v italijanskih časopisih, medtem ko jugoslovanski tisk o tem ni poročal. Vsekakor je bila najpomembnejša ugotovitev, da ljudje, ki so navalili v Gorico, so pokupili

vse, kar so tedaj dobili. Vedeti moramo, da je bila nedelja. Pri tem nakupu so bile v ospredju metle, ki jih tedaj v socialistični Jugoslaviji ni bilo. Vračali so se otovorjeni z vsemi mogočimi artikli in seveda tudi z metlo. Mimogrede naj pripomnimo, da se je govorilo, da bodo tudi naslednjo nedeljo dovolili prehod, vendar so tedaj postavili "družeti" jezdec z bodečo žico, da bi se to ne dogodilo več. Ti bodeči jezdec so potem krasili blok še nekaj let! Ljudje pa so se kar nekaj nedelj zaporedoma zopet zbirali pred mejnim prehodom v Rožni Dolini in policija jih je razganjala, ti pa so bežali pred roko pravice kot kure pred jastrebom ... Kot posebnost lahko tudi zapišem, da so nekateri tedaj ta kaos izkoristili za pobeg. Tako je še nekaj dni za tem italijanska policija vozila pribežnike na blok v Rožno Dolino, ki jih je ujela v notranjosti Italije, pa celo na francoski meji. Prav o tem dogodku sem se velikokrat pogovarjal v Solkanu pod Školjem z dvema markantnima damama, gđc. Feličko in go. Jušto. Onidve sta do potankosti poznali dopvite o Solkancih, ki so te metle skrivali, ker so pač bili "rusi", pa so se bali, da bi jim te metle ne škodovala, kajti v tistem

času vam je lahko škodovala tudi metla, ki je bila prinesena iz kapitalizma v raj Titovega socializma! Vsaj v Solkanu je bilo tako! Zapisi, ki smo jih tudi brali o tem dogodku, so vsebovali tudi takšne ugotovitve: "... Močan čustveni učinek, ki ga je imela nedelja metel"! Tudi znani zgodovinar skuša ta dogodek osvetliti, seveda z napačno utemeljitvijo, kot nekakšen čustveni vzgib. To je na žalost pogled zgodovinarja z realsocialistično miselnostjo. Ob tem dogodku ni bil najvažnejši čustveni vzgib, ampak lahko rečemo, da je to bil "punt raje", ki je spoznala lažnost obljub, ki jih partizanstvo ni uresničilo v novi državi, to je v Titovi Jugoslaviji. Tedanja državna oblast je tedaj udarila po malem kmetu in lastniku takšne ali drugačne imovine. Začele so se obvezne oddaje, obvezno udarniško delo, zlasti na nedeljo, v času, ko je bila maša, odvzem posameznih pravic, kadrovanje pri šolstvu, določali so, kdo bo študiral in kdo ne, nočni obiski in še bi lahko naštevali. Spomnim se, da smo doma imeli pet repov v hlevu. Kravo, telico, vola in dva telička. Prišel je tovariš s pomagali in nam pred nosom odpeljal telico in

dve teleti. Kravo smo komaj rešili! V tem je bila pridobitev socializma. Pobirali smo krompir. Zaukazano je bilo, da mora biti krompir izkopan in spravljen v vrečah na robu njive. Prišli so tovariši in odpeljali od šestih vreč dve. Spravili so se tudi nad kokoši. Pri nas doma smo imeli dva

kurmika, eden je bil legalen in drugi illegalen. Legalni, kjer so bili petelini, je bil dostopen tovarišem, drugi, ileglni pa je bil skrit in zanj smo vedeli samo domači. Kajti tudi jajca in kokoši so bili na seznamu obvezne oddaje! Danes se vsemu temu smejem in vse to jemljem kot veliko šalo, takrat pa je bila to kruta resničnost. Pripravljali smo drva za zimo

kot pred vsako zimo. Prišla je tovarišica in "ošacala" kup. Kratko je določila: "Od tega kupa odpeljete dva voza na železniško postajo, da bo za socializem, dva bosta dovolj za vašo družino čez zimo"! Ubogali smo, ker drugače je sledila "multa", ki pa je ni bilo s čim plačati, ali pa so zarubili, kar so dobili! V tem času so bili pogosti tudi nočni obiski. Kdo je kje kaj rekel ali pa ga je kdo za kaj ovadil. Prišli so ponj ponoči in ga odpeljali. Ti nočni obiski so bili zelo organizirani. Hišo so zastražili, potrkali okrog treh ponoči. Za marsikom, ki so ga odpeljali, se je zabilisala vsaka sled. Tisti, ki so bili odvedeni v Kočevje na prisilno delo, so se vrnili, drugih ni bilo več nazaj ... Drugi, katere je tudi v tistem času "vzela noč", pa so bili tisti, ki so pravočasno zbežali čez mejo, preden so jih aretirali. Tu so tudi vzrok, zakaj so se Posočje, Baška Grapa, Banjška planota tako razselili. Ljudje so bežali, da so si rešili "kožo", ker so bili tovariši s pridobitvami socializma neizprosni. Ko danes gledam na ta čas, odobravam /!, prosim ne zamerite mi, napis na Sabotinu ali Kokoši "NAŠ" TITO, TITO. Takšni zapisi nas spominjajo, kaj je bil

jugosocializem in kdo je bil toliko opevani maršal! Kot so pustili Nemci v Dachau krematorij kot spomin na svojo veliko narodno sramoto, tako nas ti TITTOVI napisi spominjajo, kako smo živeli. Kaj je bila tedaj toliko opevana svoboda! Kaj je bilo tedaj s človekovimi pravicami? Kaj je bilo s človekovim dostojanstvom? Kakšne krivice so se dogajale! Koliko ponižan in krivic so v tem jugosocializmu doživljali naši starši in tudi mi! Ti napisi o TITTO vpijejo v nebo in izprašujejo vest vsem tistim nostalgичnim zgodovinarjem in kvazidomoljubom, ki pozabljajo, kdo je poneumljal našega primorskega človeka in kdo je uničil naše primorsko podeželje, ki je ohranjalo naš slovenski dom in rod. Normalno je, da nekateri skušajo vse to prevaliti drugam in tako oživljajo TIGROVCE, če pa pobrskamo po spominu, vidimo, da so prav ti na Tolminskem bili tedaj zelo socialistično aktivni, in to na vseh področjih, zato jim danes postavljajo spomenike, ko so že partizanski zanemarjeni, da bi opravičili takšne in drugačne lažne pridobitve socializma in tako popačili resnico.

Ambrož Kodolja

S 3. STRANI Dr. Andrej Stopar, dopisnik iz Washingtona

ZDA doživljajo krizo prezira, globokega nespoštovanja...

Nam lahko poveste kaj več o stanju migrantov v ZDA? Gre za eno najboljčutljivejših področij Trumpove politike. V ZDA živi približno 11 milijonov nelegalnih priseljencev, predvsem iz Srednje Amerike. Ljudi, ki jih ne bi bilo, če jih ne bi – prav tako nezakonito – zaposlovali Američani. Razumljivo je, da uradno nihče ne želi ljudi, ki v državi ne bivajo na zakonit način. Je pa zelo dvolično, da te ljudi zaposlujete, ker delajo pridno in bistveno ceneje, na njihovih plečih sloni celo ameriška prehrabna industrija, obenem pa jih demonizirate, označujete za kriminalce in jih želite izgnati. Še več, da na meji ločite otroke od staršev. Ali da želite izgnati otroke nelegalnih priseljencev, ki so večji del svojega življenja preživeli v ZDA, se šolali, nekateri tudi zaposlili in plačujejo davke. To so "sanjači", varovanci prej omenjenega programa DACA, od 600 do 800 tisoč ljudi. Predsednikova naracija je, da so nelegalni priseljenci vsi kriminalci, ki odžirajo delo domačinom. Zato na ameriško-mehiški meji raste zid. Seveda je kriminala

veliko, kot ga je veliko v vseh nepriviligiranih skupnostih. Precej jasno pa je, zakaj tega vprašanja ne rešujejo na drugačen način. Če bi šli v smeri legalizacije bivanja, bi to na koncu pripeljalo do državljanstva in volilne pravice. Prišli pa so bolj naklonjeni demokratom zaradi njihove politike do vključevanja manjšin. **Vem, da je izjemno težko razložiti nam, Evropejcem, kako deluje ameriško zdravstvo, a bi vas vseeno prosil, ali nam razložite kaj več.** V ZDA ni splošnega zdravstvenega varstva. Deležni ste ga kot upokojenec oz. če ste starejši od 65 let, pa še v tem primeru vam dodatna zdravstvena polica zelo koristi. Kakovost zdravstvenih uslug je namreč odvisna od kakovosti zdravstvenega zavarovanja. Pri aktivnem prebivalstvu so te police vezane na delodajalca. Ponekod, recimo v gostinstvu v Nevadi, so posledica spretnih pogajanj sindikatov. Drugod delodajalec sam ponuja dobro polico, da pritegne najkakovostnejše profile ljudi. Težava navadno nastopi, če službo izgubite,

kajti v tem primeru tudi zdravstvenega zavarovanja nimate več. Police na zasebnem tržišču pa so zelo drage. Če nimate zavarovanja, ne morete do zdravstvene oskrbe. Bolnišnice vas zavrnejo. Tudi urgence. Lahko si predstavljate, kakšno težavo to pomeni v času pandemije in njenih gospodarskih in socialnih posledic. V takšnem ozračju si administracija predsednika Trumpa prizadeva ukiniti program Obamacare, ker meni, da ni zakonit. Ampak zaradi tega programa ima zavarovanje približno 25 milijonov ljudi, ki ga sicer ne bi imeli. Med drugim je šele ta program primoral zavarovalnice, da vas zavarujejo kljub temu, da ste bolni. Pred tem so vas zavarovalnice lahko zavrnile, če ste ob sklepanju zavarovanja že imeli kronično bolezen, diabetes, recimo, ali raka. Ali pa so vam postavile neznosno visoko ceno. In tretji sklop vsega skupaj so cene zdravstvenih storitev v ZDA. Tukaj je vse izjemno drago, veliko je različnih oblik doplačil k obstoječemu zavarovanju, zato redke police pokrivajo ves spekter.

Če ste resno bolni, lahko tudi kljub zavarovanju izgubite vse. Hišo, recimo, ker ste jo prisiljeni prodati, da plačate zdravljenje. Zdravje v ZDA razumejo kot dobrino, ne kot pravico, zato ga kupujete v skladu s svojo kupno močjo. **Nam lahko opišete svoje delo, kako, kje živite, kako usklajujete delovne obveznosti z življenjem Slovenca v ZDA.** V Washingtonu sva z ženo, ki je obenem naša snemalka in montažerka. Na tak način delujejo tudi dopisništva v Moskvi, Beogradu in na Bližnjem vzhodu. Skupno delo seveda vnaša določene izlive v partnerski odnos, omogoča pa odzivnost in zanimivo delo za oba. Ker ne najemamo posebnih prostorov za dopisništvo, ampak delava od doma, sva ves dan v službi. Vsaj jaz, ker za radio in splet delam samostojno. Naporen in zelo specifičen ritem življenja, ki ni primeren za vsakogar. Nenehno slediš medijem, ogromno bereš, v običajnih razmerah je tudi precej službenih poti, razlika med zasebnim in profesionalnim življenjem je tako rekoč zabrisana. Malo je resnično prostega časa in časa zase.

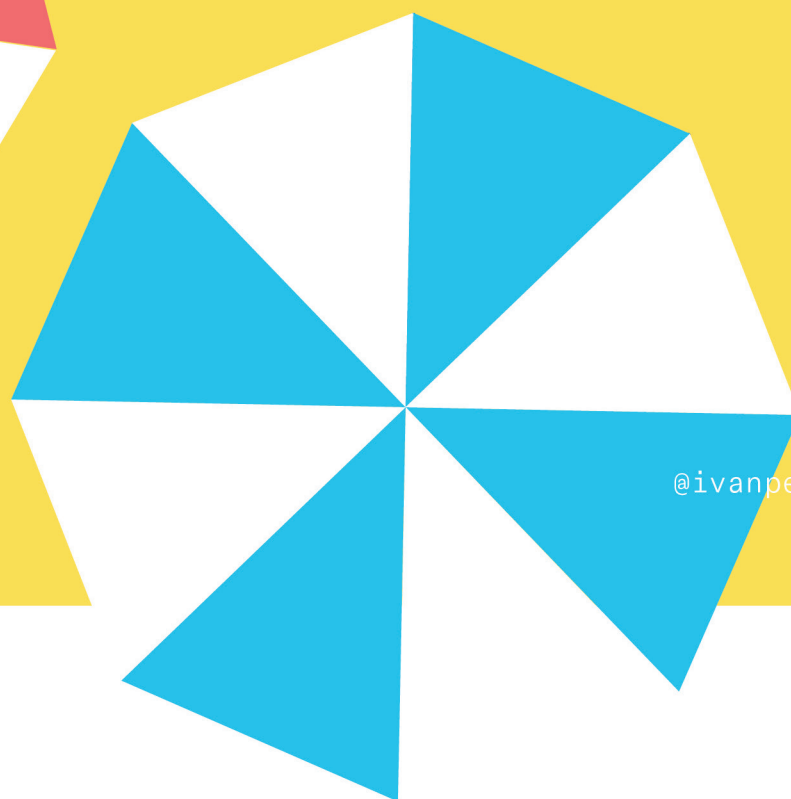
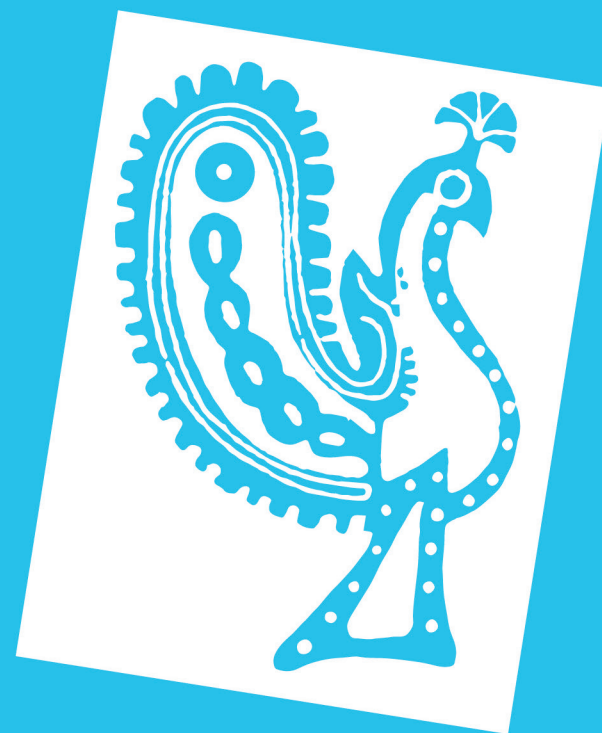
Cena za profesionalni izziv dela v enem od središč sveta v tako prelomnem času je visoka, a za zdaj se izide. **Za konec samo misel, ki je za nas Slovence v Italiji nerazumljiva, namreč dejstvo, da v Sloveniji vsaj osrednji mediji prav grdo pišejo in ravna s prvo damo ZDA. Sam sem vam že rekel, da, če bi Italijani imeli Melanio za prvo damo ZDA, ne bi bilo dne, da o njej ne bi pozitivno pisali, da niti ne govorim o ponosu nanjo ... Nam jo lahko opišete in tudi za nas nezamerljivo dejstvo, da je svojega sina naučila slovensko, pa čeprav Barron najbrž nikdar ni videl domovine svoje mame?** Vsak odnos je dvosmeren cesta. Slovenci smo pogosto notorično kritični, ampak odkar sem tukaj, iščem neke sledi, Slovincem naklonjene poudarke, ki bi jih gospa Trump oblikovala v ZDA. Pa jih ne najdem. Številni Slovenci so upali, da se bo za Slovenijo nekaj spremenilo, ko se bo v Belo hišo vselila ta izjemno lepa in urejena ženska. Ameriška novinarska kolegica irskega porekla Mary Jordan, ki je napisala knjigo o Melaniji Trump, me je vprašala,

zakaj na veleposlaništvu nimamo njenega portreta. Irci bi ga nedvomno imeli. Ampak prva dama irskega porekla bi tudi o Irski verjetno govorila na tako rekoč vsakem koraku. To je popolnoma drugačna kultura od slovenske. Obenem pa moram povedati, da slovenska pričakovanja niso prav upravičena. Američani še niso imeli tako zadržane in od javnosti odmaknjene prve dame, zato je tudi oni ne poznajo dobro in jo pogosto presojo skozi prizmo njenega soproga. Ne morem je opisati glede na lastne izkušnje, ker jih nimam. Na prošnjo za intervju iz Bele hiše nisem dobil niti odgovora. Mary Jordan piše, da je inteligentna, preračunljiva, močna. In kot stare filmske zvezde odmaknjena in skrita za temnimi očali. Za osebe Bele hiše pa je kar trd preizkus, kajti dneve preživlja v družbi svojih staršev, sina Barrona, sestre, če je na obisku, in družina ves čas menda govori slovensko. Še en paradoks: slovenski otoček v Beli hiši, o katerem pa nam samo pripovedujejo.

Iskrena hvala za pogovor, Andrej!

Vesele
poletne

počitnice!

@ivanpersoglia

NOVI
GLAS

Uredništvo

www.noviglas.eu
gorica@noviglas.eu
+39 0481 550330

Uprava

zadruga.gm@gmail.com
+39 0481 533177